

A grammar, Armenian and English / By P. Paschal Aucher.

Contributors

Awgerean, Harut'iwn.
Aucher, P. Paschal.

Publication/Creation

Venice : Armenian Press of St. Lazarus, 1832.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xhspedps>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

217
5

4-50

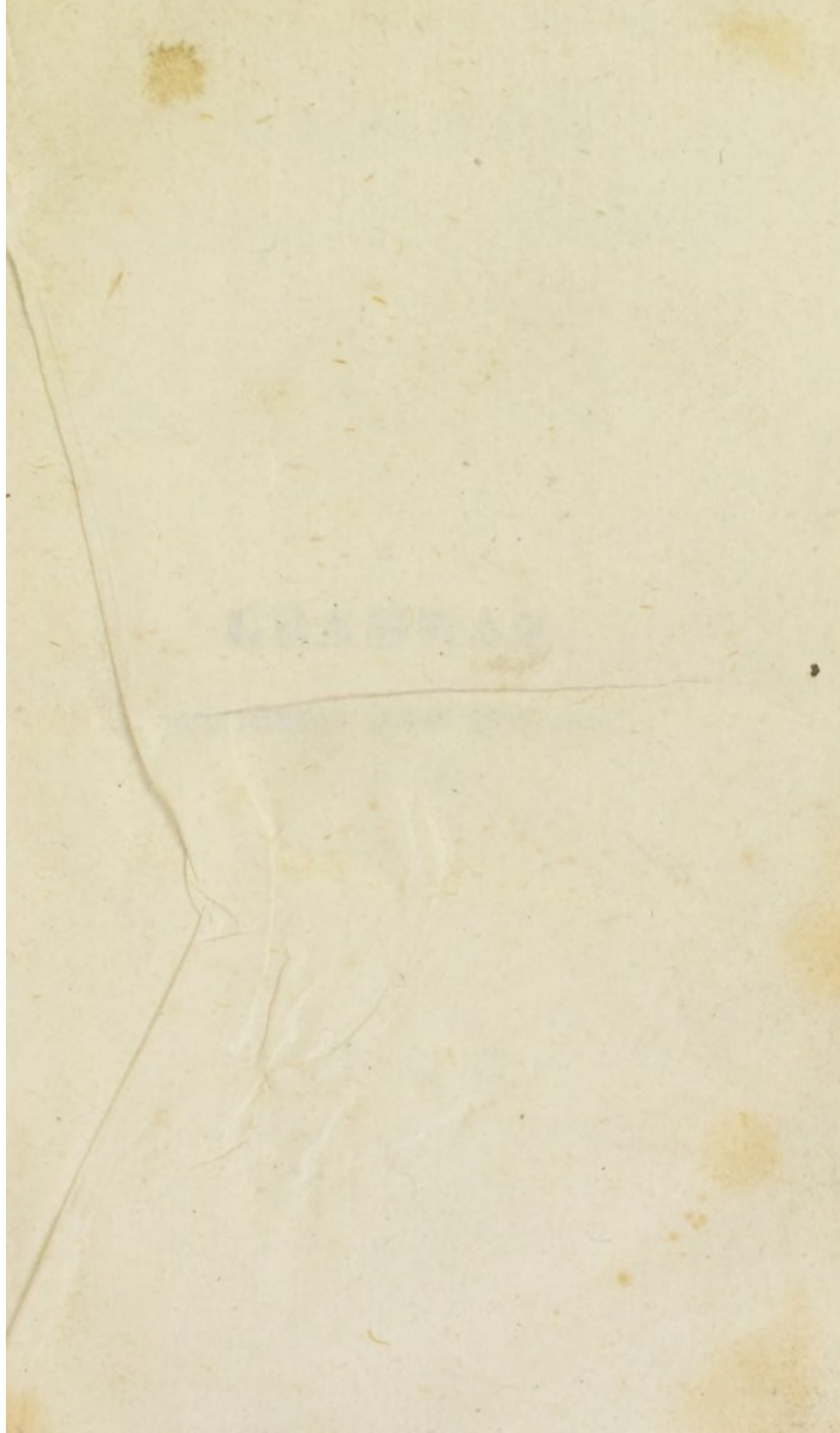
U. XLIV.

11564/B

19/a

EX LIB. HOSP.
M. A.
MECHIT.

AUKERIAN, Haroutian

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b29331900>

A
GRAMMAR
ARMENIAN AND ENGLISH

CHAMBER

AND THE HISTORY

A
GRAMMAR

ARMENIAN AND ENGLISH

BY

P. PASCHAL AUCHER

D. D.

VENICE

Printed at the Armenian press

OF ST. LAZARUS

—
1852

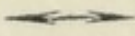
1850

WELLS AND WELLS

WELLS AND WELLS

ADVERTISEMENT

The Author having published in 1819. the first Edition of his Armenian Grammar for the use of English Students of that language, is encouraged to republish it in a more correct and complete form.

In the present Edition will be found some specimens of Armenian Poetry, and some translations of Lord Byron from the Armenian into English; and there are added, by way of exercise, Extracts from the best Armenian Writers. Some of which are accompanied also with English translations.

It is therefore hoped that the Volume in its present form will prove an acquisition, and meet with a continuance of public approbation.

Եւ հասաւ Տաղանն 'ի Էրեւն Լ. Բարաբայ :

Տնկ. Ե. 4.

*And the Ark rested upon the mountains
of Ararat.*

Gen. VIII. 4.

A

GRAMMAR

Grammar teaches the art of speaking and writing correctly.

Human discourse is formed of letters, syllables and words.

Letters are the elements of a syllable.

A syllable is either one letter, or the union of letters.

A word is one or more syllables, which express some thing.

The union of words to explain our thoughts completely is called discourse.

The harmony of words with the rules of Grammar is called Syntax.

ALPHABET.

The Armenian Alphabet consists of thirty-eight letters.

Form.	Name.	Sound.
Ա	ա	Ipe (as in <i>ripe</i>) A (as in <i>father</i> .)
Բ	բ	pien, P soft.
Գ	գ	kim, K, C, Q.
Դ	դ	tah, T soft.
Ե	ե	yetch, YE (as in <i>yes</i> .)
Զ	զ	zah, Z or S soft.
Է	է	é, E (as in <i>met</i> .)
Ը	ը	yet, like French <i>e</i> mute, or as english U (in <i>us</i> .)
Թ	թ	twoh, T hard.
Ժ	ժ	j (french, or <i>zh</i> or as english <i>s</i> in the words <i>pleasure, measure, confusion</i> .)
Ի	ի	inni, I or E.
Լ	լ	liune, L.
Խ	խ	khé, CH german, or as χ greek.
Ծ	ծ	dzah, DZ.
Կ	կ	ghien, G hard.
Հ	հ	hwoh, H.
Տ	տ	tzah, TZ soft.
Թ	թ	ghahd, GH or as γ greek.
Ճ	ճ	je or jde, J or G soft.
Մ	մ	mien, M.
Յ	յ	he or ye, H soft.

Ն	ն	noo,	N.
Շ	շ	shah,	SH.
Ո	ո	wo,	WO (as in <i>worthy</i> .)
Չ	չ	tchah,	TCH or CH (as in <i>fetch</i> or <i>charity</i> .)
Բ	բ	bé,	B.
Չ	չ	tché or ché,	CH or TCH soft.
Ր	ր	rah,	R hard (as in <i>raft</i> .)
Ս	ս	sé,	S.
Վ	վ	viev,	V.
Ը	ը	dune,	D.
Ր	ր	ré,	R soft.
Յ	յ	tzvoh,	TZ hard.
Լ	լ	une,	U.
Փ	փ	pure,	P.
Ք	ք	ké,	K or CH (as in <i>arch- angel</i> and <i>chaos</i> .)
Օ	օ	o,	O.
Փ	ֆ	pha or fé,	PH or F. ¹

The 36 Characters from Մ to Ք were formed in the fourth Century, the last two Օ and Փ were introduced into the Armenian Alphabet in the twelfth Century.

Vowels.

ա, է, է, ը, ի, ո, լ, օ.

¹ The above sounds are the nearest that can be given in English characters.

Consonants.

բ, դ, զ, ղ, թ, ժ, լ, լս, ծ, կ, հ, չ, ճ, ղ,
 ճ, մ, յ, ն, շ, չ, պ, ջ, ու, ս, վ, տ, ը,
 ց, փ, ք, ֆ.

SYLLABLE.

A syllable is an articulate sound, as, առ, ar. նա, nah. դար, tar. աղտ, aghd. որմ, worm. բարդ, part. դառն, karn. դէմք, temk. զոր, zor. ընդ, unt. թիւ, tiv. ժամ, zham. լոյս, looyce. ծառ, dzar. կալ, gahl. հայր, hire. ճայն, tzine. ճառ, jar. մայր, mire. շուն, shoon. չար, tchar. ջուր, tshoor or chure. սուրբ, soorp. տէր, der. բամ, rahm. ցու, tzoo. ւիւթ, ute or ewt. փառք, park.

A syllable may be also composed of six letters, as սեամբք, siampk. ջուրքք, chiurpk.

Two or three consonants are sometimes formed before or after a vowel.

Double consonants at the end of a syllable are pronounced short, as, տարր, darr. քաղաքք, cahghack.

When the word ends with double ն, in the pronunciation an շ is inserted, as, մատնն (մատնշն) madnun. ձեռնն (ձեռնշն) tziernun.

So also when in the beginning of a word the same consonant is doubled, as, շշուկ (շշուկ) shushoog. կկոց (կկոց) gugotz.

When the liquids ն, ղ, ը, are at the end

of a syllable after another consonant, they have equally in the pronunciation the letter շ, as, մոօկն (մոօկնն) moogun. ասսղ (ասսղղ) asdugh. դոօստր (դոօստրր) toosder.

But not when they precede the consonant, as, գոօնատ, coond. աղատ, aghd. կարգ, garck.

Likewise when the consonants are different, as, թոօղթ, tooght. սոօրթթ, soorpk. հոօղմթ, hoghmk.

In the beginning of many words between two consonants the letter շ is understood in the oblique cases in stead of another vowel of the nominative case, as, ճոօկն, tzoogun. ճկան (ճշկան) tzugan. միշտ, mishd. մշտակայ (մշշտակայ) mushdagah.

FAMILIAR ABBREVIATIONS

ամ	ամենայն .	թէ or է	թենէ .
յք	այսինքն .	թք or ք	թեամք .
ամ	Աստուած .	'ի վր	'ի վերայ .
այ	Աստուծոյ .	կմ	կամ .
ավ	Աստուծով .	Յ	Յիսուս .
բղմ	բազում .	նր	նորա .
դր	դորա .	նմնէ	նմանէ .
եղ	եալ .	նք	նոքա .
և	և .	նց	նոցա .
ևն	և այլն .	նս	նոսա .
ը	ընդ .	որայ	որակս .
ըստ	ըստ .	այս or այ	ակս .
թի or ի	թիւն .	սր	սորա .
թե or է	թեան .	սմէ	սմանէ .

սք	սոքա .	վս	վասն .
սյ	սոցա .	վսյ	վասն որոյ .
սյէ	սոցանէ .	տր	տէր .
տք	սուրք .	տն	տեառն .
սքյ	սրբոյ .	ք	քան .
սքց	սրբոց .	Քս	Քրիստոս :

WORD

A word is an articulate sound expressive of our ideas.

Words in the Armenian language consist of eight parts of speech; Nouns, Pronouns, Verbs, Participles, Prepositions, Adverbs, Conjunctions, Interjections.

NOUN

A noun signifies some substance, or quality, as, մարդ, *man*. երկիր, *earth*. լոյս, *light*. արքայութիւն, *kingdom*. Հոգի, *soul, spirit*. անձն, *person*. բնութիւն, *nature*. միտք, *mind, thought*. բարի, *good*. գեղեցիկ, *handsome*. քաղցր, *sweet*. մեծ, *great*.

In nouns six peculiarities are to be considered: Gender, Form, Species or Kind, Number, Case, Declension.

GENDER.

In the Armenian language the genders are distinguished by their natural significations, as

MASCULINE.

Ադամ, *Adam*. Մովսէս, *Moses*. Պետրոս, *Peter*. Գրիգոր, *Gregory*. Վարդան, *Vardan*, etc.

Հայր, *father*. Եղբայր, *brother*. ուսար, *son, a male-child*. փեսայ, *a husband, spouse*. աներ, *a father-in-law*. քեռի, *uncle, a mother's brother*. կնքահայր, *gossip, Godfather*. այր, *man, husband*. ծառայ, *a man-servant*. Թագաւոր or արքայ, *king*. նախարար, *satrap, a peer*. ցուլ, *a bull*. Էղն, *an ox*. քաղ, *a he-goat*. խոյ, *ram, a male sheep*. զուարակ, *bullock, a young ox*. Էղջերու, *a stag*. աքաղաղ, *cock, etc.*

Վտեան, *tribunal*. զօր, *soldiers*. Հեծելազունք, *cavalry, horse-troops, etc.*

FEMININE.

Եւայ, *Eve*. Սառա, *Sarah*. Մարիամ, *Mary*. Շուշան or Շուշանիկ, *Susanna*. Վարդուհի, *Rose, etc.*

Հանի, *grandmother*. մայր, *mother*. քոյր, *sister*. Հարսն, *spouse, bride*. կին, *woman; wife*. դուստր, *daughter*. աղջիկ, *girl, maid*. զորանչ, *mother-in-law*. նու, *son's wife, daughter-in-law*. սկեսուր, *mother-in-law, husband's mother*. կնքամայր, *gossip, Godmother*. դշխոյ, աիկին, Թագուհի, *queen, princess*. օրիորդ, *young girl*. նաժիշտ, աղախին, *servant-maid*. կով, *cow*. Էրինջ, *hei-*

fer, a young cow. մաքի, ewe, female sheep.
մարի, hen. Էղն, hind, etc.

COMMON

Մարդ, man. որդի, զաւակ, child. տղայ, infant. Ժառանգ, an heir. Թոռն, grandson, or grand-daughter. Թռչուն, bird. առիւծ, lion, or lioness. Կորիւն, a young beast. ձագ, chick, chicken. Հաւ, bird, fowl. ոչխար, sheep. արջառ, cattle. աղաւնի, pigeon, dove. ձի, horse. շուն, dog, bitch. դիւթ, charmer. մարգարէ, prophet, or prophetess, etc.

NEUTER

Սուր, water. օդ, air. Հող, earth. մարմին, body. Երկինք, heaven. լոյս, light. Ծառ, tree. ձեռք, hand. ոտք, foot. Հոգի, soul, spirit. միտք, mind. տուն, house. աթոռ, chair. կեանք, life. մահ, death. Համբերութիւն, patience. անիրաւութիւն, injustice, etc.

The genders are distinguished also in this manner: Այր մարգարէ, prophet, a male prophet. Կին մարգարէ, prophetess, a female prophet. այր մարդ, man, male. կին մարդ, woman. մատակ առիւծ, lioness, female lion, a she-lion. արու աղաւնի, male pigeon. աղջիկ տղայ, girl, a female child, etc.

Some genders are indicated also by their terminations, as

MASCULINE.

Յովհաննէս, *John*. Յուլիանոս, *Julian*.
 Աթանասիոս, *Athanasius*. Թէոդորոս, *Theo-*
dore, etc.

FEMININE.

Յովհաննա, *Joan*. Յուլիանէ, *Juliana*.
 Աթանասիա, *Athanasia*. Թէոդորա, *Theo-*
dora, etc.

Սարգուհի, *Rose*. քրմուհի, *a priestess*
heathenish. քահանայուհի, *a priestess*. մար-
 դարէուհի, *a prophetess*. Աստուածուհի,
Goddess. արքայուհի, թագուհի, տիրուհի,
queen, princess. վկայուհի, *a she-martyr*.
 Աբբասուհի, *an Abbess*. Սարկաւաղուհի,
Deaconess, etc.

Սարգանոյշ, *Vard's daughter*. Սահակա-
 նոյշ, *Isaac's daughter*. Խոսրովիդուխտ,
Chosroes' daughter. Որմիզուխտ, *Hormistus'*
daughter, etc.

FORM.

The forms of the nouns are three: sim-
 ple, as, մարդ, *man*: Accompanied by a par-
 ticle before, as, անմարդ, *inhuman*: Com-
 posed of entire words, as, մարդասէր, *human,*
kind.

The different modes of producing com-
 pound epithets and words, are the trea-
 sure and ornament of the Armenian lan-
 guage; a thousand varieties of compounded

words may be made in this tongue as may be perceived in the Armenian grammar published 1815.

SPECIES or KIND.

There are two kinds of words: Primitive, as, *մարդ*, *man*: and Derivative or Derived having at the termination a particle, as, *մարդկային*, *human*.

The Derivatives are most abundant in the Armenian language.

NUMBER.

Numbers are two: Singular, as, *մարդ*, *man*: and Plural, as, *մարդք* or *մարդիկ*, *men*.

The plural of some nouns is formed in a particular manner, as, *կին*, *woman*, *կանայք*, *women*. *վանք*, *convent*, *վանորայք*, *վանորեայք* or *վաներայք*, *convents*. *գիր* or *գիրք*, *book*, *գրեան*, *books*. *մանուկ*, *child*, *boy*, *մանկտի*, *children*, *boys*.

The proper nouns are sometimes made plural with the particle *անք*, as, *Գրիգոր*, *Gregory*, *Գրիգորեանք*, *Gregories*. *Յովհաննէս*, *John*, *Յովհաննիսեանք*, *Johns*.

CASE.

The cases in the Armenian language according to the modern authors are *ten* in number.

1. Nominative, մարդ, *the man.*
2. Genitive, մարդոյ, *of the man.*
3. Dative, մարդոյ or 'ի մարդ, *to the man.*
4. Accusative, զմարդ, *the man.*
5. Ablative, 'ի մարդոյ, *from the man.*
6. Narrative, զմարդոյ, *concerning the man.*
7. Instrumental, մարդով, *by means of man.*
8. Circumdative, զմարդով, *about the man.*
9. Commorative, 'ի մարդ or 'ի մարդում, *in the man.*
10. Vocative, ո՛վ մարդ, *o man!*

It is to be remarked in this declension that the second case is changed in the termination. The third in the termination, and is then denominated the *dative-declined-in-the-termination*: and sometimes has before it a letter or preposition, and is then called the *dative-with-the-preposition*. The fourth case has before it the letter շ, which is sometimes omitted or understood. The fifth case changes in the termination, and has the letter or preposition 'ի before it; or the letter յ, when followed by a vowel. The sixth case likewise changes in the termination, and has before it the letter շ. The seventh case changes in the termination. The eighth case also, and has before it the letter շ.

The ninth case has before it the letters 't or 'j, and when changed in the termination has always before it the same letter or preposition. The tenth case has before it the interjection ' or 't, but not always expressed.

According to the ancient authors the cases are properly only six.

1. Nominative.
2. Genitive.
3. Dative.
4. Accusative.
5. Ablative.
6. Instrumental.

And these will be followed in the present grammar.

DECLENSION.

Concerning the number of declensions of the nouns the opinions of authors are various: we will reckon *ten* dividing them into two classes according to the grammar published in 1815.

The first class contains six *simple* or *regular* declensions, and the second four *mixed* or *irregular* declensions: and they are distinguished from the second and sixth cases in this manner.

REGULAR DECLENSIONS.

SINGULAR .

PLURAL .

	<i>Gen.</i>	<i>Instr.</i>		<i>Gen.</i>	<i>Instr.</i>
1.	ի ,	իւ .		ից ,	իւք .
2.	ի ,	աւ .		աց ,	աւք or օք .
3.	ոյ ,	ով .		ոց ,	ովք .
4.	ան ,	ամբ .		անց ,	ամբք .
5.	ու ,	ու .		ուց ,	ուք .
6.	եր ,	երբ or		երց ,	երբք or
	եղ ,	եղբ .		եղց ,	եղբք .

IRREGULAR DECLENSIONS.

SINGULAR .

PLURAL .

	<i>Gen.</i>	<i>Instr.</i>		<i>Gen.</i>	<i>Instr.</i>
1.	ւոյ ,	ւով or եաւ .		եաց ,	ւովք or եայց , եաւք or եօք .
2.	ին ,	ամբ .		անց ,	ամբք .
3.	ոջ ,	աւ or ամբ .		անց ,	ամբք .
4.	այ or եայ ,	աւ or եաւ .			

FIRST DECLENSION.

SINGULAR .

1. Արքայ, the king.
2. Արքայի, of the king.
3. Արքայի or յարքայ, ցարքայ, to the king.
4. ՉԱրքայ, the king.

5. յԼ՝ըբայէ, from the king.
6. Լ՝ըբայիւ, with or by the king.

PLURAL.

1. Լ՝ըբայք, the kings.
2. Լ՝ըբայից, of the kings.
3. Լ՝ըբայից or յարբայս, ցարբայս, to the kings.
4. զԼ՝ըբայս, the kings.
5. յԼ՝ըբայից, from the kings.
6. Լ՝ըբայիւք, with or by the kings.

It may be seen by this example that the letters չ, ս, ց, form the plural; but are not always signs of the plural in the termination of a word, as, քաղաք, *city*. լոյս, *light*. հաց, *bread*: which in the plural form քաղաքք, *cities*. լոյսք, *the lights*. հացք, *the loaves*.

The third and fifth cases carry before them the letter յ, when the noun begins with a vowel, and the letter ՚ի, when the noun begins with a consonant.

The cases are generally formed either by the addition of a vowel to the nominative, as, բառ, *word*, բառի, *of the word*. գետ, *river*, գետոյ, *of the river*. զգետս, *coat*, զգետսու, *of the coat*. Տրդատ, *Tiridates*, Տրդատայ, *of Tiridates*: or by placing in the termination of a word the vowel of the last syllable, as, դարբին, *workman*, դարբնի, *of the workman*: or by omitting a vowel of the last syllable, as, ատեան, *tribunal*, ատեանի, *of the tribunal*: or by exchanging one

vowel for another, as, *պարտէզ*, garden, *պարտիզի*, of the garden.

Some nouns have no singular, as, *փառք*, glory. *բարք*, custom. *դժոխք*, hell. *կուռք*, idol. *կեանք*, life. *երեսք*, face. *աղօթք*, prayer, etc.

And others no plural, as, *յոյս*, hope. *սէր*, affection, love. *քուն*, sleep. *երկիր*, earth. *ասր*, wool. *խաւար*, the dark, etc.

SECOND DECLENSION.

SINGULAR.

1. *կարգ*, the order.
2. *կարգի*, of the order.
3. *կարգի* or *'ի կարգ*, *առ կարգ*, to the order.
4. *զկարգ*, the order.
5. *'ի կարգէ*, from the order.
6. *կարգաւ*, with or by the order.

PLURAL.

1. *կարգք*, the orders.
2. *կարգաց*, of the orders.
3. *կարգաց* or *'ի կարգս*, to the orders.
4. *զկարգս*, the orders.
5. *'ի կարգաց*, from the orders.
6. *կարգաւք* or *կարգօք*, with or by the orders.

THIRD DECLENSION

SINGULAR.

1. Մարդ, the man.
2. Մարդոյ, of the man.
3. Մարդոյ or մարդում or 'ի մարդ, to the man.
4. զՄարդ, the man.
5. 'ի Մարդոյ, from the man.
6. Մարդով, with or by the man.

PLURAL.

1. Մարդք, the men.
2. Մարդոց, of the men.
3. Մարդոց or 'ի մարդս, to the men.
4. զՄարդս, the men.
5. 'ի Մարդոց, from the men.
6. Մարդովք, with or by the men.

FOURTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Հիմն, the foundation.
2. Հիման, of the foundation.
3. Հիման or 'ի հիմն, to the foundation.
4. զՀիմն, the foundation.
5. 'ի Հիմանէ, from the foundation.
6. Հիմամբ, with or by the foundation.

PLURAL.

1. Հիմունք, the foundations.
2. Հիմանց, of the foundations.

3. Հիմանց or 'ի հիմունս, to the foundations.
4. զհիմունս, the foundations.
5. 'ի հիմանց, from the foundations.
6. հիմամբք, with or by the foundations.

FIFTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Գանձ, the treasure.
2. Գանձու, of the treasure.
3. Գանձու or 'ի գանձ, to the treasure.
4. զԳանձ, the treasure.
5. 'ի Գանձէ, from the treasure.
6. Գանձու, with or by the treasure.

PLURAL.

1. Գանձք, the treasures.
2. Գանձուց, of the treasures.
3. Գանձուց or 'ի գանձս, to the treasures.
4. զԳանձս, the treasures.
5. 'ի Գանձուց, from the treasures.
6. Գանձուք, with or by the treasures.

SIXTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Աղբիւր, the fountain.
2. Աղբիւր, of the fountain.
3. Աղբիւր or յաղբիւր, to the fountain.
4. զԱղբիւր, the fountain.

5. Մղբերէ or յաղբիւրէ, from the fountain.
6. Մղբերք or աղբերաւ, with or by the fountain.

PLURAL.

1. Մղբերք or աղբիւրք, the fountains.
2. Մղբերց or աղբերաց, of the fountains.
3. Մղբերց, աղբերաց or յաղբերս, յաղբիւրս, to the fountains.
4. զՄղբերս or զաղբիւրս, the fountains.
5. Մղբերց or յաղբերաց, from the fountains.
6. Մղբերքք or աղբերաւք, with or by the fountains.

SEVENTH DECLENSION

SINGULAR.

1. Տեղի, the place.
2. Տեղւոյ, of the place.
3. Տեղւոյ or տեղւոջ or 'ի տեղի, to the place.
4. զՏեղի, the place.
5. 'ի Տեղւոյ or 'ի տեղւոջէ, from the place.
6. Տեղեաւ, with or by the place.

PLURAL.

1. Տեղիք, the places.
2. Տեղեաց, of the places.
3. Տեղեաց or 'ի տեղիս, to the places.
4. զՏեղիս, the places.

5. 'ի Տեղեաց, from the places.
6. Տեղեալք or տեղեօք, with *or* by the places.

EIGHTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Բեռն, the burden.
2. Բեռին, of the burden.
3. Բեռին or 'ի բեռն, to the burden.
4. զԲեռն, the burden.
5. 'ի Բեռանէ, from the burden.
6. Բեռամբ, with *or* by the burden.

PLURAL.

1. Բեռիք, the burdens.
2. Բեռանց, of the burdens.
3. Բեռանց or 'ի բեռինս, to the burdens.
4. զԲեռինս, the burdens.
5. 'ի Բեռանց, from the burdens.
6. Բեռամբք, with *or* by the burdens.

NINTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Կին, the woman *or* the wife.
2. Կնոջ, of the woman.
3. Կնոջ or 'ի կին, to the woman.
4. զԿին, the woman.
5. 'ի Կնոջէ, from the woman.
6. Կնաւ or կանամբ, with *or* by the woman.

PLURAL.

1. *Կանայք*, the women *or* the wives.
2. *Կանանց*, of the women.
3. *Կանանց* *or* *առ կանայս*, to the women.
4. *զԿանայս*, the women.
5. *'ի Կանանց*, from the women.
6. *Կանամբք*, with *or* by the women.

The following are declined in this manner.

SINGULAR.

1. *Չիւղ* *or* *գեղ*, the village.
2. *Չեղջ*, of the village.
3. *Չեղջ* *or* *'ի Չիւղ*, to the village.
4. *զՉիւղ*, the village.
5. *'ի Չեղջէ*, from the village.
6. *Չիւղիւ*, with *or* by the village.

PLURAL.

1. *Չիւղք*, the villages.
2. *Չիւղից*, of the villages.
3. *Չիւղից* *or* *'ի Չիւղս*, to the villages.
4. *զՉիւղս*, the villages.
5. *'ի Չիւղից*, from the villages.
6. *Չիւղիւք* *or* *գիւղօք*, with *or* by the villages.

SINGULAR.

1. *Տէր*, the Lord, the Master.
2. *Տեառն*, of the lord.
3. *Տեառն* *or* *ցտէր*, to the lord.

4. զՏէր, the lord.
5. 'ի Տեառնէ or 'ի տեռնէ, from the lord.
6. Տերամբ, with or by the lord.

PLURAL.

1. Տեառք, the Lords, the Masters.
2. Տեառց or տերանց, of the lords.
3. Տեառց, տերանց or ցտեարս, to the lords.
4. զՏեարս, the lords.
5. 'ի Տեառց or 'ի տերանց, from the lords.
6. Տերամբք, with or by the lords.

SINGULAR.

1. Լէր or օր, the day.
2. Լուր, of the day.
3. Լուր or յաւր or յօր, to the day.
4. զԼէր or զօր, the day.
5. յԼէրէ or յօրէ, from the day.
6. Լուրբ, with or by the day.

PLURAL.

1. Լուրք, the days.
2. Լուրց, of the days.
3. Լուրց or յաւուրս, to the days.
4. զԼուրս, the days.
5. յԼուրց, from the days.
6. Լուրբք, with or by the days.

SINGULAR.

1. Հայր, the father.
2. Հաւր or հօր, of the father.
3. Հաւր, հօր or ցհայր, to the father.

4. զհայր, the father.
5. 'ի հաւրէ or 'ի հօրէ, from the father.
6. հարբ, with or by the father.

PLURAL.

1. հարբ, the fathers.
2. հարց or հարանց, of the fathers.
3. հարց, հարանց or ցհարս, to the fathers.
4. զհարս, the fathers.
5. 'ի հարց or 'ի հարանց, from the fathers.
6. հարբբ, with or by the fathers.

TENTH DECLENSION.

SINGULAR.

1. Տիգրան, Tigranes.
2. Տիգրանայ, of Tigranes.
3. Տիգրանայ or 'ի Տիգրան, to Tigranes.
4. զՏիգրան, Tigranes.
5. 'ի Տիգրանայ, from Tigranes.
6. Տիգրանաւ, with or by Tigranes.

SINGULAR.

1. Հելինէ, Helena.
2. Հելինէայ, of Helena.
3. Հելինէայ or աւ Հելինէ, to Helena.
4. զՀելինէ, Helena.
5. 'ի Հելինէայ, from Helena.
6. Հելինէաւ, with or by Helena.

ADJECTIVE

An Adjective is a word added to a Substantive to express its quality.

Adjectives in the Armenian language admit besides the number or case the degrees of comparison.

The Comparatives are formed in three modes; 1. with the particle *դոյն*, as *բարի*, good, *բարեգոյն*, better. *չար*, bad, *չարագոյն*, worse. *բազում*, much, many, *բազմագոյն*, more. 2. with the prepositions *մեծ*, *ևս*, *առաւել*, as, *մեծ*, great, *մեծ քան*, *մեծ ևս*, *առաւել մեծ*, greater. 3. with different cases of the substantive, as, *մեծն մարգարէից*, greater than all prophets. *մեծն 'ի մարգարէս*, greater amongst the prophets.

The Superlatives are also formed in three manners: 1. with the particles *ամեն* or *ամեն*, *գեր*, *մեծ*, *երեւ* or *եր* put before them, as, *ամենաբարի*, best. *ամենիմաստուն*, wisest. *գերամաքուր*, most clean. *մեծավայելուչ*, most convenient. *եռամեծ*, greatest. 2. by adding to them some adverbs, as, *ևս մեծագոյն* or *մեծագոյն ևս*, greatest. *յոյժ վատթարագոյն*, *անհնարին չար*, worst. *ամենեկին գեղեցիկ*, most handsome. *երիցս եղկելի*, most miserable. 3. by redoubling the positives, as, *մեծամեծ*, greatest. *չարաչար* or *չար առաւել քան զչար*, worst.

MIDDLE NOUNS

Those nouns are named *middle* or *mixed*, which are neither Substantives nor Pronouns, and are classed generally in English among the Adjectives.

They are of five kinds: Numeral, Partitive, General, Interrogative, and Relative.

THE NOUNS NUMERAL.

The nouns numeral are of five kinds: Absolute, Cardinal, Separative, Distributive, and Replicative.

ABSOLUTE.

Մի or մէն, մու, եղ, *one.*

Երկու, *two.*

Երեք or եւ, երր, *three.*

Չորք or չորս, *four.*

Հինգ, *five.*

Վեց, *six.*

Եւթն or եօթն, *seven.*

Ութ, *eight.*

Ինն, *nine.*

Տասն, *ten.*

Մետասան, *eleven.*

Երկոտասան, *twelve.*

Երեքտասան, *thirteen.*

Չորեքտասան, *fourteen.*

Հնգետասան, *fifteen.*

Վեչտասան, *sixteen.*

- Եւթնևտասն or եւթնուտասն, *seventeen.*
 Ութևտասն or ութուտասն, *eighteen.*
 Իննևտասն or իննուտասն, *nineteen.*
 Քսան, *twenty.*
 Քսան և մի, *twenty one.*
 Երեսուն, *thirty.*
 Երեսուն և երկու, *thirty two.*
 Քառասուն, *forty.*
 Քառասուն և երեք, *forty three.*
 Յիսուն, *fifty.*
 Յիսուն և չորք, *fifty four.*
 Վաթսուն, *sixty.*
 Եւթանասուն, *seventy.*
 Ութսուն, *eighty.*
 Իննսուն, *ninety.*
 Իննսուն և ինն, *ninety nine.*
 Տարիւր, *hundred.*
 Երկերիւր, *two hundred.*
 Երեքհարիւր, *three hundred.*
 Չորեքհարիւր, *four hundred.*
 Տինգհարիւր, *five hundred.*
 Վեցհարիւր, *six hundred.*
 Եւթնհարիւր, *seven hundred.*
 Ութհարիւր, *eight hundred.*
 Իննհարիւր, *nine hundred.*
 Տաղար, *thousand.*
 Բեւր or բիւր, *ten thousand.*

CARDINAL.

- Մբաջին or առաջնորդ, առաջներորդ, նախ
 կին, նախնի, *first.*
 Երկրորդ, *second.*

- Երրորդ or երիր, *third.*
 Չորրորդ or չորիր, քաւորդ, *fourth.*
 Հինգերորդ, *fifth.*
 Վեցերորդ, *sixth.*
 Եւթներորդ, *seventh.*
 Ութերորդ, *eighth.*
 Իններորդ, *ninth.*
 Տասներորդ, *tenth.*
 Բսաներորդ, *twentieth.*
 Երեսներորդ, *thirtieth.*
 Բաւասներորդ, *fortieth.*
 Յիսներորդ, *fiftieth.*
 Վաթսներորդ, *sixtieth.*
 Եւթանասներորդ, *seventieth.*
 Ութսներորդ, *eightieth.*
 Ինսսներորդ, *ninetieth.*
 Հարիւրերորդ or հարիւրորդ, *hundredth.*
 Երկերիւրերորդ, *two hundredth.*
 Հազարերորդ, *thousandth.*

SEPARATIVE.

- Միակ, *one, sole, only.*
 Երկեակ or երկակ, *two only, two.*
 Երրեակ, *three only, three.*
 Չորեակ or քաւեակ, *four only, four.*
 Հնգեակ, *five only, five.*
 Տասնեակ, *ten only, ten.*
 Եւթանասնեակ, *seventy only, seventy.*
 Հարիւրեակ, *hundred only, hundred.*

DISTRIBUTIVE.

- Երկոքեան օր երկօքին, *both, the two.*
 Երեքեան օր երեքին, *the three.*
 Չորեքեան օր չորեքին, *the four.*
 Եւթանեքեան օր եւթանեքին, *the seven.*
 Երկոտասանեքեան օր երկոտասանեքին, *the twelve.*
 Երկաքանչիւր, *both, one and the other.*

REPLICATIVE.

- Երկպատիկ օր կրկին, *double, two.*
 Երեքպատիկ, եռապատիկ օր երեքկին, *triple, treble, threefold.*
 Չորեքպատիկ, քառապատիկ օր չորեքկին, *fourfold.*
 Հնգապատիկ, *quintuple, fivefold.*
 Եւթնապատիկ, *sevenfold.*
 Տասնապատիկ, *tenfold.*
 Հարիւրապատիկ, *hundredfold.*
 Հազարապատիկ, *thousandfold.*

THE NOUNS PARTITIVE.

- Ոմն, ոք, իք, *some, somebody, one, any, whosoever.*
 Իմն, ինչ, *a, one, some, certain, single, any.*
 Միմեանց օր իրերաց, *of one, of the other.*
 Իւրաքանչիւր օր անցնիւր, *each, every, any.*
 Մեւս օր միւս, *other, another.*
 Եւլ ոք, այլ ոմն, *another.*
 Եւլ իմն, այլ ինչ, *another, different.*

Սիւս ոմն, *another.*

Եւրաքանչիւր ոք, *every one.*

Եւրաքանչիւր ինչ, *every or any thing.*

Սի մի, *every, any.*

Քանի ինչ or քանի մի, *some, not many.*

THE NOUNS GENERAL.

Մենայն or ամէն, *all, every, any.*

Մենեքեան or ամենեքին, *all, every one.*

Բոլոր, *all, whole, entire, total.*

Բոլորեքեան or բոլորեքին, *all, every one.*

Համայն, Համակ, Համօրէն, Բնաւ, ողջոյն,
all, whole, entire, total, complete.

Մենայն ոք, *every one.*

Մենայն ինչ, *every or any thing.*

Որ ոք, *whoever, whosoever.*

Որ ինչ, *whatsoever.*

Ոչ ոք, *none, not one, not any, nobody.*

Ոչ ինչ or ոչ մի ինչ, *nothing, not any thing.*

THE NOUNS INTERROGATIVE.

Ո՞ր or ո՞վ, *who? which person?*

Ո՞ր, *who? which?*

Ի՞նչ, *what? which?*

Քանի, *how much? how many?*

Ո՞վ ոք, ո՞ ոք, ո՞ր ոք, *whoever? who?*

Ո՞ր իմն, զի՞նչ ինչ, *whatever? what?*

Ո՞րպիսի, զի՞նչպիսի, *what? which?*

Ո՞րքան, ո՞րչափ, *how much? how many?*

THE NOUNS RELATIVE.

Լ. յսպիսի, սոյնսպիսի, *such, like, same, similar, as, so.*

Լ. յդպիսի, դոյնսպիսի, *so, as, like, similar.*

Լ. յնսպիսի, նոյնսպիսի, *so, as, as that, like that.*

Լ. յսքան, սոյնքան, *so much, as many.*

Լ. յսչափ, սոյնչափ, *so much, as many.*

Լ. յդքան, դոյնքան, *so many, so much.*

Լ. յդչափ, դոյնչափ, *so many, so much.*

Լ. յնքան, նոյնքան, *so many, so much.*

Լ. յնչափ, նոյնչափ, *so many, so much, so much as.*

All these middle nouns are declined under one of the ten declensions of nouns substantive, except *ոմն* and *ոք*, which are differently declined in the singular, but similarly in the plural number, as

SINGULAR.

1. Ոմն, one, some.	Ոք, one, any person.
2. Ուրումն, of one.	Ուրուք, of any.
3. Ումեմն, to one.	Ումեք, to any.
4. ՉՈմն, one.	ՉՈք, any.
5. յՈւմեմնէ, from one.	յՈւմեքէ, from any.
6. Ոմամբ, with or by one.	Ոմամբ, with or by any.

1. Ոմանք, some.
2. Ոմանց, of some.
3. Ոմանց or յոմանս, ցոմանս, to some.
4. զՈմանս, some.
5. յՈմանց, from some.
6. Ոմամբք, with or by some.

PRONOUN

Pronouns stand in place of nouns and, like them, have case, number, and particularly the first, second and third persons, as, *Էս, I. դու, thou. նա, he.*

In Armenian they have no genders.

There are four kinds of pronouns: Substantive or Personal, as, *Էս, I. դու, thou. ինքն, he, himself. իւր, own, himself.* Definitive, as, *սա, this (person or thing). դա, that (person or thing). նա, that, he, she, it.* Possessive, as, *իմ or իմոյին, my, mine. մեր or մերոյին, our, our's. քոյ or քոյին, thy, thine. ձեր or ձերոյին, your, your's. իւր or իւրային, his, hers, its. իւրեանց, their, their's.* And Relative, as, *որ, who, which, that, what.*

The three letters *ս, դ, ն*, are called Articles-distinctive-of-the-persons; and, joined to the terminations of words and verbs, shew their persons or order, and are used as pronouns personal, possessive, and definitive, as, *մարդս, I who am a man, or my man, or this*

man. ᄁᄃᄃᄃᄃ, *thou who art a man, or thy man,*
 or *that man.* ᄁᄃᄃᄃᄃᄃ, *he who is a man, or his*
man or that man.

DECLENSIONS OF THE PERSONAL PRONOUNS.

1. Person.

SINGULAR.

1. ᄃᄃ, I.
2. ᄃᄃᄃ, of me, mine *or* my.
3. ᄃᄃᄃᄃ, ᄃᄃᄃ, ᄃᄃᄃ ᄃᄃ, to me.
4. ᄃᄃᄃᄃ, me.
5. ᄃᄃᄃᄃᄃ, from me.
6. ᄃᄃᄃᄃᄃ, with *or* by me.

PLURAL.

1. ᄃᄃᄃᄃ, we.
2. ᄃᄃᄃᄃ, of us, our *or* our's.
3. ᄃᄃᄃᄃ, ᄃᄃᄃᄃᄃ, ᄃᄃᄃ ᄃᄃᄃᄃ, to us.
4. ᄃᄃᄃᄃᄃ, us.
5. ᄃᄃ ᄃᄃᄃᄃᄃ, from us.
6. ᄃᄃᄃᄃᄃ *or* ᄃᄃᄃᄃᄃ, with *or* by us.

2. Person.

SINGULAR.

1. ᄃᄃᄃᄃ, thou.
2. ᄃᄃᄃᄃ, of thee, thine *or* thy.
3. ᄃᄃᄃᄃ, ᄃᄃᄃᄃᄃᄃ, ᄃᄃᄃᄃᄃ, to thee.
4. ᄃᄃᄃᄃᄃ, thee.
5. ᄃᄃ ᄃᄃᄃᄃᄃ, from thee.
6. ᄃᄃᄃᄃ, with *or* by thee.

PLURAL.

1. Ի ուրբ, *ye or you.*
2. Չեր, *of you, your or your's.*
3. Չերզ, ցձերզ, առ ձերզ, *to you.*
4. զՉերզ, *you.*
5. Ի Չերջ, *from you.*
6. Չերբ or ձերբ, *with or by you.*

3. Person.

SINGULAR.

1. Ինքն, *he or himself.*
2. Ինքեան, *of him or his.*
3. Ինքեան or առ ինքն, *to him.*
4. զԻնքն, *him.*
5. Երկնից, *from him.*
6. Ինքեամբ, *with or by him.*

PLURAL.

1. Ինքեանք, *they or themselves.*
2. Ինքեանց, *of them, their or their's.*
3. Ինքեանց or առ ինքեանս, *to them.*
4. զԻնքեանս, *them.*
5. Երկեանց, *from them.*
6. Ինքեամբք, *with or by them.*

Ինքն alone signifies *he, she*, but accompanied by another pronoun signifies *self*, as, ես ինքն, *myself.* դու ինքն, *thysself.* նա ինքն, *himself.*

SINGULAR.

- 1.
2. Իւր or իւրեանս, his.
3. Իւր, իւրեանս or առ իւր, to him, to himself.
- 4.
5. յԻւրմէ, from him, from himself.
6. Իւրեւ, իւրեաւ or իւրեամբ, with or by him or himself.

PLURAL.

- 1.
2. Իւրեանց, their, their's.
3. Իւրեանց, to them or to themselves.
- 4.
5. յԻւրեանց, from them, from themselves.
6. Իւրեամբ, with or by them or themselves.

Declension of Definitive Pronouns Personal.

1. Person.

SINGULAR.

1. Սա, this (person).
2. Սորա, of this.
3. Սմա or առ սա, to this.
4. զՍա, this.
5. Ի Սմանէ, from this.
6. Սովաւ, with or by this.

PLURAL.

1. Սոքա, these (persons).
2. Սոցա, of these.
3. Սոցա or առ սոսա, to these.
4. զՍոսա, these.
5. 'ի Սոցանէ, from these.
6. Սոքաւք or սոքօք, by or with these.

2. Person.

SINGULAR.

1. Դա, that (person).
2. Դորա, of that.
3. Դմա or ցդա, to that.
4. զԴա, that.
5. 'ի Դմանէ, from that.
6. Դովաւ, by or with that.

PLURAL.

1. Դոքա, those (persons).
2. Դոցա, of those.
3. Դոցա or առ դոսա, to those.
4. զԴոսա, those.
5. 'ի Դոցանէ, from those.
6. Դոքաւք or դոքօք, by or with those.

3. Person.

SINGULAR.

1. 'Նա, that (person) he, she.
2. 'Նորա, of that.

3. Նմա or ցնա, առ նա, to that.
4. զնա, that.
5. ի նմանէ, from that.
6. Նովաւ, by or with that.

PLURAL.

1. Նոքա, those.
2. Նոցա, of those.
3. Նոցա or առ նոսա, ցնոսա, to those.
4. զնոսա, those.
5. ի նոցանէ, from those.
6. Նոքաւք or նոքօք, by or with those.

Declensions of Definitive Pronouns Adjective.

1. Person.

SINGULAR.

1. Ըյս, this (person or thing).
2. Ըյսր or այսորիկ, of this.
3. Ըյսմ, այսմիկ or առ այս, to this.
4. զԸյս, this.
5. ԻԸյսմանէ, from this.
6. Ըյսու or այսուիկ, by or with this.

PLURAL.

1. Ըյսք or այսոքիկ, these.
2. Ըյսց or այսոցիկ, of these.
3. Ըյսց, այսոցիկ or առ այսոսիկ, to these.
4. զԸյսոսիկ, these.
5. ԻԸյսց or յայսցանէ, from these.
6. Ըյսոքիւք or այսոքիմք, by or with these.

2. *Person.*

SINGULAR.

1. Այդ, that (person or thing).
2. Այդը or այդորիկ, of that.
3. Այդմ, այդմիկ or առ այդ, to that.
4. զԱյդ, that.
5. յԱյդմանէ, from that.
6. Այդու or այդուիկ, by or with that.

PLURAL.

1. Այդք or այդքիկ, those.
2. Այդց or այդցիկ, of those.
3. Այդց, այդցիկ or առ այդոսիկ, to those.
4. զԱյդոսիկ, those.
5. յԱյդց or յայդցանէ, from those.
6. Այդքիւք or այդքիմք, by or with those.

3. *Person.*

SINGULAR.

1. Այն, that (person or thing).
2. Այնը or այնորիկ, of that.
3. Այնմ, այնմիկ or առ այն, to that.
4. զԱյն, that.
5. յԱյնմանէ, from that.
6. Այնու or այնուիկ, by or with that.

PLURAL.

1. Այնք or այնքիկ, those.
2. Այնց or այնցիկ, of those.

3. Այնց, այնոցիկ or առ այնսիկ, յայնս, to those.
4. զԱյնսիկ or զայնս, those.
5. Մայնց or յայնցանէ, from those.
6. Այնքիւք or այնքիմք, by or with those.

Other Definitive Pronouns Adjective.

1. *Person.*

S I N G U L A R .

1. Սոյն, this same (person or thing).
2. Սորին or սորուն, of this same.
3. Սմին or առ սոյն, to this same.
4. զՍոյն, this same.
5. ('ի Սոյն or 'ի սմին) from this same.
6. Սովին or սովիմք, by or with this same.

P L U R A L .

1. Սոյնք or սոքին, these same.
2. Սոցին, սոցուն or սոցունց, of these same.
3. Սոցին or առ սոսին, առ սոյնս, to these same.
4. զՍոյնս, զսոսին, these same.
5. 'ի Սոցունց, from these same.
6. Սովիմք, սոքիմք or սոքումք, by or with these same.

2. *Person.*

S I N G U L A R .

1. Ղոյն, that same (person or thing) .
2. Ղորին or դորուն, of that same.
3. Ղմին or առ դոյն, to that same.
4. ՉՂոյն, that same.
5. ('ի Ղոյն or 'ի դմին) from that same.
6. Ղովին or դովմբ, by or with that same.

P L U R A L .

1. Ղոյնք or դքբին, those same.
2. Ղոցին, դոցուն or դոցունց, of those same.
3. Ղոցին or առ դոսին, առ դոյնս, to those same.
4. ՉՂոյնս or Չդոսին, those same.
5. 'ի Ղոցունց, from those same.
6. Ղովմբք, դքբմբք or դքբումբք, by or with those same.

3. *Person.*

S I N G U L A R .

1. Նոյն, that same (person or thing) .
2. Նորին or նորուն, of that same.
3. Նմին or առ նոյն, to that same.
4. ՉՆոյն, that same.
5. ('ի Նոյն or 'ի նմին) from that same.
6. Նովին or նովմբ, by or with that same.

PLURAL.

1. Նոյնք or նոքին, those same.
2. Նոցին, նոցուն or նոցունց, of those same.
3. Նոցին or առ նոսին, առ նոյնս, to those same.
4. զՆոյնս or զնոսին, those same.
5. 'ի Նոցունց, from those same.
6. Նովիմքք, նոքիմքք or նոքումքք, by or with those same.

The Definitive pronouns are accompanied sometimes with the pronoun *ինքն*, *self*, as, *սա ինքն*, *this self-same*. *դա ինքն*, *that self-same* or *himself*. *նա ինքն*, *that self-same* or *himself*. *այս ինքն*, *this same*. *նոյն ինքն*, *same*, *that same*.

Or they are joined together, as, *սոյն սա*, *this same*. *դոյն դա*, *դոյն այդ*, *that same*, *the same*, *himself*.

Declensions of Pronouns Possessive.

The Possessive pronouns are formed of personal and definitive pronouns; the second case of these forms the first case of the possessive.

1. *Person.*

SINGULAR.

1. Իմ, my (mine).
2. Իմոյ, of my.

3. **ἰῃῶῤῥ** or **ῶῤ ἰῃῶ**, to my.
4. **ῥἰῶ**, my.
5. **ἰῃῶῤῥ** or **ἰῃῶῤῥ**, from my.
6. **ἰῃῶῤῥ**, by or with my.

PLURAL.

1. **ἰῃῶῤῥ**, my.
2. **ἰῃῶῤῥ**, of my.
3. **ἰῃῶῤῥ**, **ῶῤ ἰῃῶῤῥ**, to my.
4. **ῥἰῶῤῥ**, my.
5. **ἰῃῶῤῥ**, from my.
6. **ἰῃῶῤῥ**, by or with my.

SINGULAR.

1. **ἰῃῶῤῥ**, our.
2. **ἰῃῶῤῥ**, of our, our's.
3. **ἰῃῶῤῥ**, to our.
4. **ῥἰῶῤῥ**, our.
5. **ἰῃῶῤῥ** or **ἰῃῶῤῥ**, from our.
6. **ἰῃῶῤῥ**, by or with our.

PLURAL.

1. **ἰῃῶῤῥ**, our.
2. **ἰῃῶῤῥ**, of our.
3. **ἰῃῶῤῥ**, to our.
4. **ῥἰῶῤῥ**, our.
5. **ἰῃῶῤῥ**, from our.
6. **ἰῃῶῤῥ**, by or with our.

2. *Person.*

SINGULAR.

1. Ք^n , thy (thine).
2. $\text{Ք}^{ոյ}$, of thy.
3. $\text{Ք}^{ոյ}$ or քում , to thy.
4. զՔ^n , thy.
5. $'\text{ի Ք}^{ումմէ}$ or $'\text{ի քոյ}$, from thy.
6. $\text{Ք}^{ով}$, by or with thy.

PLURAL.

1. $\text{Ք}^{ոյք}$, thy.
2. $\text{Ք}^{ոց}$, of thy.
3. $\text{Ք}^{ոց}$ or $'\text{ի քոյս}$, to thy.
4. $\text{զՔ}^{ոյս}$, thy.
5. $'\text{ի Ք}^{ոց}$, from thy.
6. $\text{Ք}^{ովք}$, by or with thy.

SINGULAR.

1. Ձեք , your.
2. Ձերոյ , of your, your's.
3. Ձերում , to your.
4. զՁեք , your.
5. $'\text{ի Ձերմէ}$ or $'\text{ի ձերոյ}$, from your.
6. Ձերով , by or with your.

PLURAL.

1. Ձերք , your.
2. Ձերոց , of your.
3. Ձերոց , to your.
4. զՁերս , your.
5. $'\text{ի Ձերոց}$, from your.
6. Ձերովք , by or with your.

3. *Person.*

SINGULAR.

1. Իւր, his or her.
2. Իւրոյ, of his.
3. Իւրում, to his.
4. զԻւր, his.
5. յԻւրմէ or յԻւրոյ, from his.
6. Իւրով, by or with his.

PLURAL.

1. Իւրք, his.
2. Իւրոց, of his.
3. Իւրոց, to his.
4. զԻւրս, his.
5. յԻւրոց, from his.
6. Իւրովք, by or with his.

From the genitives of these are formed other possessives with a particle ք; they have the same signification, but are declined with prepositions, and are these: Իմոյին, *my, mine.* քոյին, *thy, thine.* մերոյին, *our.* ձերոյին, *your.* Իւրոյին, *his or her own.*

The same possessives are formed also in this manner: Իմային, *my, mine.* մերային, *our.* ձերային, *your.* Իւրային, *his.* Իւրեանցային, *their:* and these are declined.

*Declensions of Possessives derived from
the Definitives.*

1. *Person.*

SINGULAR.

1. Սորա, his or her.
2. Սորայոյ, of his.
3. Սորայում, to his.
- 4.
- 5.
6. Սորայով, by or with his.

PLURAL.

1. Սորայք, his or her.
2. Սորայց or սորայոց, of his.
3. Սորայց or սորայոց, to his.
4. զՍորայս, his.
5. 'ի Սորայոց, from his.
6. Սորայովք, by or with his.

SINGULAR.

1. Սոցա, their.
2. Սոցայոյ, of their.
3. Սոցայում, to their.
- 4.
- 5.
6. Սոցայով, by or with their.

PLURAL.

1. Սոցայք, their.
2. Սոցայց or սոցայոց, of their.

3. Սոցայց or սոցայոց, to their.
4. զՍոցայս, their.
5. 'ի Սոցայոց, from their.
6. Սոցայովք, by or with their.

2. Person.

SINGULAR.

1. Դորայ, his or her.
2. Դորայոյ, of his.
3. Դորայովմ, to his.
- 4.
- 5.
6. Դորայով, by or with his.

PLURAL.

1. Դորայք, his or her.
2. Դորայց or դորայոց, of his.
3. Դորայց, դորայոց or 'ի դորայս, to his.
4. զԴորայս, his.
5. 'ի Դորայոց, from his.
6. Դորայովք, by or with his.

SINGULAR.

1. Իոցա, their.
2. Իոցայոյ, of their.
3. Իոցայովմ, to their.
- 4.
- 5.
6. Իոցայով, by or with their.

PLURAL.

1. Վոցայք, their.
2. Վոցայց or դոցայոց, of their.
3. Վոցայոց or 'ի դոցայս, to their.
4. զՎոցայս, their.
5. 'ի Վոցայոց, from their.
6. Վոցայովք, by or with their.

3. Person.

SINGULAR.

1. Նորա, his or her.
2. Նորայոյ, of his.
3. Նորայում, to his.
- 4.
- 5.
6. Նորայով, by or with his.

PLURAL.

1. Նորայք, his or her.
2. Նորայց or նորայոց, of his.
3. Նորայց, նորայոց or 'ի նորայս, to his.
4. զՆորայս, his.
5. 'ի Նորայոց, from his.
6. Նորայովք, by or with his.

SINGULAR.

1. Նոցա, their.
2. Նոցայոյ, of their.
3. Նոցայում, to their.
- 4.
- 5.
6. Նոցայով, by or with their.

PLURAL.

1. Նոցայք, their.
2. Նոցայց or նոցայոց, of their.
3. Նոցայոց or ՚ի նոցայս, to their.
4. զՆոցայս, their.
5. ՚ի Նոցայոց, from their.
6. Նոցայովք, by or with their.

Declension of the Pronoun Relative.

SINGULAR.

1. Որ or ո, who, which, what, that.
2. Որոյ, whose, of which.
3. Որով or առ որ, to whom, to which.
4. զՈր, whom.
5. յՈրով or յորոյ, from whom, from which.
6. Որովք, with or by whom or which.

PLURAL.

1. Որք, who, which, what, that.
2. Որոց, whose, of which.
3. Որոց or առ որս, to which.
4. զՈրս, which.
5. յՈրոց, from which.
6. Որովք, by or with which.

V E R B

The verb signifies to be, to do, or to suffer with tense, number and person.

Five properties belong to the verb. Kind,

Tense or Time, Number, Person and Conjugation.

KIND.

There are four kinds of verbs: Substantive, Active, Passive, and Neutral.

The first denotes existence, as, *եմ*, *I am*. *գում*, *I do exist*. The second action, as, *անեմ*, *I do, I make*. The third sufferance, as, *անելիմ*, *I am done or made*. The fourth the action subsisting in itself, as, *աշխատիմ*, *I labour*. *գնամ*, *I go*.

There is also another kind called Common, which signifies the action as well as the sufferance, as, *դատիմ*, *I judge*, and *I am judged*.

TENSE.

There are three tenses of the verb: the Present, as, *գրեմ*, *I write*. Past, as, *գրեցի*, *I wrote*: and Future, as, *գրեցից*, *I shall write*.

The past is either Imperfect, as, *գրեի*, *I was writing*, or Perfect, as, *գրեցի*, *I wrote*.

The ancient grammarians add two other perfect tenses: the Preter-perfect, as, *գրեալ եմ*, *I have written*, and the Preter-pluperfect, as, *գրեալ էի*, *I had written*: but these tenses do not necessarily belong to the Armenian language.

The verb has two numbers: Singular, as, *ᄇᄆᄇᄆ*, *I write*, and Plural, as, *ᄇᄆᄇᄆᄆ*, *we write*.

PERSON.

The persons are three: First, as, *ᄇᄆᄇᄆ*, *I write*. Second, as, *ᄇᄆᄆᄆ*, *thou writest*. and Third, as, *ᄇᄆᄆ*, *he writes*.

CONJUGATION.

The variation of a verb in it's tenses, numbers, and persons is called conjugation.

Conjugation is either Regular or Irregular.

Regular conjugation changes regularly in the termination of the verb without any omission.

The irregular conjugation wants some tense or mood, and is called *Defective*; or in some tense or mood deviates from the rule, and is called *Devious*; or wants the first and second person, and is called *Impersonal*.

MOODS OF THE VERB.

The manner of signifying some action is called the Mood. There are four in the regular verbs: Indicative, Imperative, Subjunctive and Infinitive.

When the verb indicates some action, affirming it simply, it is called the indicative,

as, *գրեմ*, *I write*. *գրեցի*, *I wrote*. *գրեցից*, *I shall write*.

When it commands or prohibits, it is called imperative, as, *գրեա՛*, *write thou* or *do thou write*. *ճի՛ գրեր*, *do thou write not*.

When it expresses a suspended action, or dependent upon another verb to complete the sense, it is called subjunctive, as, *եթե՛ գրիցեմ*, *if I write*.

When one action is denoted without tense, number or person, the mood is called infinitive, as, *գրել*, *to write*.

The indicative has three tenses, with persons and numbers. The imperative has two tenses: present, and future; it has two numbers, but in the singular has no first person, because he who speaks does not command himself. However in the plural there is a first person, because other persons are addressed and commanded.

The subjunctive has the numbers, and persons perfect: but in the tenses has only the present, and the future, because the Armenian language has not properly the past tense of subjunctive.

The infinitive has neither tense, number, nor person: whence it is used as a noun, and declined in the singular, and is then called the Gerund.

Example.

SINGULAR.

1. Պրեւ, to write.
2. Պրեւոյ, of writing.
3. Պրեւոյ or 'ի գրեւ, to writing.
4. զՊրեւ, the writing.
5. 'ի Պրեւոյ, from writing.
6. Պրեւով, with or by writing, writing.

The Conjugations of the verbs are four, and are distinguished by the last vowels of their indicatives, which are, է, ւ, ւ, է.

The indicative of the first conjugation ends with the vowel է, as, շարժեմ, *I move*; of the second with ւ, as, լուանամ, *I wash*; of the third with ւ, as, հեղում, *I pour out*; of the fourth with է, as, ուսանիմ, *I learn*.

Every conjugation although different in its moods, tenses, numbers and persons, preserves the first syllable of it's indicative, excepting such verbs as are Devious.

Every person and tense of the verb ending in * or ւ, is plural. * is the sign of the first and second person, and ւ of the third: provided only that ւ be not the article distinctive of the person, because it then would be singular.

Every verb which terminates in Տ, is in the first person; in ւ, is in the second person; verbs ending in է or ց, are in the first

or second person; verbs ending in է, աւ, ու, ա, or ահ, in the third person; and those terminating in ը, are in the second and third person.

In every conjugation the future of the indicative is formed by adding the letter ց to the perfect, as, շարժեցի, *I moved*, շարժեցից, *I shall move*. լուացի, *I washed*, լուացից, *I shall wash*. հեղի, *I poured out*, հեղից, *I shall pour out*. ուսայ, *I learned*, ուսայց, *I shall learn*.

PARTICIPLE

The participle is formed by adding to the termination of the verb the particles ոչ or օչ (sign of the present), էալ (sign of the past), լոց or լի (sign of the future).

As a verb it has tense, and as a noun, cases and numbers.

Example.

P R E S E N T.

Singular.

1. Գրող or գրող, he who writes, or is writing.
2. Գրողի, of him who writes.
3. Գրողի or առ գրողն, to him who writes.
4. Գրող, him who writes.

5. 'ի Վրողէ, from him who writes.
6. Վրողաւ, by or with him who writes.

Plural.

1. Վրողք, those who write, or who are writing.
2. Վրողաց, of those who write.
3. Վրողաց or առ գրողս, to those who write.
4. զՎրողս, those who write.
5. 'ի Վրողաց, from those who write.
6. Վրողաւք or գրողօք, by or with those who write.

P A S T .

Singular.

1. Վրեալ, written or wrote.
2. Վրելոյ, of written.
3. Վրելոյ or առ գրեալն, to written.
4. զՎրեալն, written.
5. 'ի Վրելոյ, from written.
6. Վրելով, by or with written.

Plural.

1. Վրեալք, written or wrote.
2. Վրելոց, of written.
3. Վրելոց or առ գրեալս, to written.
4. զՎրեալս, written.
5. 'ի Վրելոց, from written.
6. Վրելովք, by or with written.

FUTURE.

The future ending in լոյ , is declined only with prepositions, as,

Singular.

1. Պարեւոյ , to be written.
3. 'ի Պարեւոյ , to that to be written.
4. զՊարեւոյ , to be written.

Plural.

1. Պարեւոյք , to be written.
3. 'ի Պարեւոյս , to that to be written.
4. զՊարեւոյս , to be written.

The future terminated in լի , is declined thus,

Singular.

1. Պարեւի , to be written.
2. Պարեւոյ , of that to be written.
3. Պարեւոյ or առ զարեւի , to that to be written.
4. զՊարեւի , to be written.
5. 'ի Պարեւոյ , from that to be written.
6. Պարեւեալ , by or with that to be written.

Plural.

1. Պարեւիք , to be written.
2. Պարեւեաց , of that to be written.
3. Պարեւեաց or 'ի զարեւիս , to that to be written.
4. զՊարեւիս , to be written.

5. 'ի Վրելեաց, from that to be written.
 6. Վրելեաւք or դրելեօք, by or with that to be written.

Specimen of the four conjugations of the verbs regular with their moods, tenses, numbers and persons.

INDICATIVE.

Present.

<i>Sing.</i>	<i>Pers.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Pers.</i>
1.	Շարժ-եմ-ես-է .	եմք-էք-են .	
2.	Լուան-ամ-աս-այ .	ամք-այք-ան .	
3.	Հեղ-ում-ուս-ու .	ումք-ոյք-ուն .	
4.	Ուսան-իմ-իս-ի .	իմք-իք-ին .	

Imperfect.

1.	Շարժ-էի-էիր-էր .	էաք-էիք-էին .
2.	Լուան-այի-այիր-այր .	այաք-այիք-ային .
3.	Հեղ-ուի-ուիր-ոյր .	ուաք-ուիք-ուին .
4.	Ուսան-էի-էիր-էր .	էաք-էիք-էին .

Perfect.

1.	Շարժ-եցի-եցիր-եաց .	եցաք-եցիք-եցին .
2.	Լուա-ցի-ցիր-լուաց .	ցաք-ցիք-ցին .
3.	Հեղ-ի-եր-հեղ .	աք-իք-ին .
4.	Ուս-այ-ար-աւ .	աք-այք-ան .

Future.

1.	Շարժ-եցից-եսցես-եսցէ .	եսցուք-եսջիք-եսցեն .
2.	Լուա-ցից-սցես-սցէ .	սցուք-սջիք-սցեն .
3.	Հեղ-ից-ցես-ցէ .	ցուք-ջիք-ցեն .
4.	Ուս-այց-ցիս-ցի .	ցուք-ջիք-ցին .

IMPERATIVE.

Present.

1. Շարժեա՛, մի՛ շարժեր .	Շարժեցէ՛ք, մի՛ շարժէք .
Շարժեացէ՛, մի՛ շարժեացէ .	Շարժեցեն՛, մի՛ շարժեցեն .
2. Լուա՛, մի՛ լուանար .	Լուացէ՛ք, մի՛ լուանայք .
Լուացէ՛, մի՛ լուացէ .	Լուացեն՛, մի՛ լուացեն .
3. Հեղ՛, մի՛ հեղուր .	Հեղէ՛ք, մի՛ հեղուք .
Հեղցէ՛, մի՛ հեղցէ .	Հեղցեն՛, մի՛ հեղցեն .
4. Ուսի՛ր, մի՛ ուսանիր .	Ուսարո՛ւք, մի՛ ուսանիք .
Ուսցի՛, մի՛ ուսցի .	Ուսցին՛, մի՛ ուսցին .

Future.

1. Շարժեսցի՛ր or շարժես
ցես, շարժեացէ՛ .	Շարժեսցո՛ւք, շարժեսցի՛ք,
շարժեացեն՛ .
2. Լուասցի՛ր or լուացես,
լուացէ՛ .	Լուասցո՛ւք, լուասցի՛ք,
լուացեն՛ .
3. Հեղցի՛ր or հեղցես, հեղ-
ցէ՛ .	Հեղցո՛ւք, հեղցի՛ք, հեղ-
ցեն՛ .
4. Ուսցի՛ր or ուսանիցի՛ր,
ուսցի՛ .	Ուսցո՛ւք, ուսցի՛ք or ուսա-
նիցի՛ք, ուսցին՛ .

SUBJUNCTIVE.

The present is formed like that of indicative.

Future.

1. Շարժ-իցեմ-իցես-իցէ .	իցեմք-իցէք-իցեն .
2. Լուան-այցեմ-այցես-այցէ .	այցեմք-այցէք-այցեն .
3. Հեղ-ուցում-ուցուս-ուցու .	ուցումք-ուցուք-ուցուն .
4. Ուսան-իցիմ-իցիս-իցի .	իցիմք-իցիք-իցին .

INFINITIVE.

1. Շարժ-ել .
2. Լուան-ալ .
3. Հեղ-ուլ .
4. Ուսան-իլ or էլ .

PARTICIPLE.

Present.

Շարժող or Շարժեցող. Լուացող. Հեղող. Ուսանող.

Past.

Շարժեալ. Լուացեալ. Հեղեալ. Ուսեալ.

Future.

Շարժեւոյ or Շարժելի. Լուանաւոյ or Լուանալի.
Հեղւոյ or Հեղլի. Ուսանեւոյ or Ուսանելի:

CONJUGATION OF SUBSTANTIVE VERBS

Defective verb Եմ, *I am.*

INDICATIVE.

Present.

Եմ, *I am.* Ես, *thou art.* Է, *he is.*
Եմք, *we are.* Էք, *ye are.* Էն, *they are.*

Imperfect.

Եի, *I was.* Էիր, *thou wast.* Էր, *he was.*
Եաք, *we were.* Էիք, *ye were.* Էին, *they were.*

IMPERATIVE.

Ե՛ր, *be thou or do thou be.*
Ե՛ք or Էրո՛ւք, *be ye or do ye be.*

SUBJUNCTIVE.

Ելցեմ, I be. Ելցես, thou be. Ելցէ, he be.
 Ելցեմք, we be. Ելցեք, ye be. Ելցեն, they be.

INFINITIVE.

Ելլ, to be.

PARTICIPLE.

Past.

Ելալ, been or having been.

Future.

Ելոց, which is to be, or about to be.

Comparing this verb with the verb շարժեալ, *to move*, of the first conjugation, it is clearly seen, that its conjugation is the basis of the latter.

Defective verb Չմտ, *I am or I exist.*

INDICATIVE.

Present.

Չմտմ, I am. Չոս, thou art. Չոյ, he is.
 Չմտմք, we are. Չոյք, ye are. Չոն, they are.

Imperfect.

Չոյիր, thou wast. Չոյր, he was.
 Չոյին, they were.

SUBJUNCTIVE.

Future.

Պուցի, he be, it may be, it would be.

Պուցին, they be, they may be.

INFINITIVE.

Պուլ, to be, to exist.

PARTICIPLE.

Present.

Պոյող, being.

The deficiencies of this verb are supplied by the means of the other substantive verbs.

The word չիք is used sometimes as a substantive verb, as, չիք իմ այր, *I have no husband, or I am without a husband, or I am not married.* ուսեալ բնաւ չիք, *he has never learned.*

Substantive verb Եղանի՛մ, *I am made or done.*

INDICATIVE.

Present.

Եղանիմ, *I am made.* Եղանիս, *thou art made.* Եղանի, *he is made.*

Եղանիմք, *we are made.* Եղանիք, *ye are made.* Եղանին, *they are made.*

Imperfect.

Եղանէի, I was made. Եղանէիր, thou wast made. Եղանէր, he was made.

Եղանէաք, we were made. Եղանէիք, ye were made. Եղանէին, they were made.

Perfect.

Եղէ or Եղայ, I have been. Եղեր, thou hast been. Եղև, he has been.

Եղաք or Եղեաք, we have been. Եղէք or Եղայք, ye have been. Եղեն, they have been.

Future.

Եղէց, I shall be. Եղիցիս, thou shalt be. Եղիցի, he shall be.

IMPERATIVE.

Present.

Մի Եղանիր, be thou not. Եղիցի, let him be. Եղեր՛ւք, be ye. Մի Եղանիք, be ye not. Եղիցին, let them be.

SUBJUNCTIVE.

The present is formed like that of the Indicative.

Future.

Եղիցիմ or Եղանիցիմ, I shall be made. Եղիցիս, thou shalt be made. Եղիցի, he shall be made.

Եղիցիմք or եղանիցիմք, we shall be made.
 եղիցիք, ye shall be made. եղիցին, they
 shall be made.

INFINITIVE.

Եղանիլ, to be, to be made, to be done.

PARTICIPLE.

Past.

Եղեալ, been, made, done, having been.

Future.

Եղանակոց or եղանակի, which is to be.

Substantive verb լինիմ, I am, I am made
 or done.

INDICATIVE.

Present.

Լինիմ, I am. Լինիս, thou art. Լինի, he is.
 Լինիմք, we are. Լինիք, ye are. Լինին,
 they are.

Imperfect.

Լինեի, I was. Լինեիր, thou wast. Լիներ,
 he was.

Լինեաք, we were. Լինեիք, ye were. Լինե-
 ին, they were.

Future.

- | *իցիմ*, I shall be. *լիցիս*, thou shalt be. *լիցի*, he shall be.
 | *իցուք*, we shall be. *լիցիք* or *լիջիք*, ye shall be. *լիցին*, they shall be.

IMPERATIVE.

Present.

- | *ի՛ր*, be thou. *մի՛ լինիր*, be thou not. *լիցի՛*, let him be.
 | *ի՛ք* or *լերո՛ւք*, be ye. *մի՛ լինիք*, be ye not. *լիցին՛*, let them be.

Future.

- | *իջի՛ր* or *լինիջի՛ր* or *լիցի՛ս*, be thou. *լիցի՛*, let him be.
 | *իցո՛ւք*, let us be. *լիջի՛ք* or *լինիջի՛ք*, be ye. *լիցին՛*, let them be.

SUBJUNCTIVE.

Present is like that of the Indicative.

Future.

- | *լինիցիմ*, I be or may be. *լինիցիս*, thou be. *լինիցի*, he be.
 | *լինիցիմք*, we be. *լինիցիք*, ye be. *լինիցին*, they be.

INFINITIVE.

- | *լինել*, to be.

PARTICIPLE.

Present.

Լ *ինող*, being.

Past.

Լ *եալ* or *լիեալ*, been, having been.

Future.

Լ *ինելոց* or *լինելի*, which is to be.

FIRST CONJUGATION.

Active Ծ *արժեւ*, *To move.*

INDICATIVE.

Present.

Ծ *արժեմ*, I move. *չարժես*, thou movest.
չարժէ, he moves.

Ծ *արժեմք*, we move. *չարժեք*, ye move.
չարժեն, they move.

Imperfect.

Ծ *արժէի*, I moved *or* was moving. *չարժիր*,
ի, thou movedst *or* wast moving. *չարժիր*,
ի, he moved *or* was moving.

Ծ *արժեաք*, we moved *or* were moving.
չարժեիք, ye moved *or* were moving. *չարժին*,
ին, they moved *or* were moving.

Perfect.

Ծարժեցի, I moved. շարժեցեր, thou movedst. շարժեաց, he moved.

Ծարժեցաք, we moved. շարժեցիք, ye moved. շարժեցին, they moved.

As we have remarked above, the Preter-perfect, and Preter-plu-perfect are not properly formed in the Armenian language, because when the necessity occurs, they are accustomed to join the participle to the other tenses of the verb substantive.

Future.

Ծարժեցից, I shall move. շարժեսցես, thou shalt move. շարժեսցէ, he shall move.

Ծարժեսցուք, we shall move. շարժեսցիք, ye shall move. շարժեսցեն, they shall move.

IMPERATIVE.

Present.

Ծարժեա՛, move thou. մի՛ շարժեր, move thou not. շարժեսցէ՛, let him move.

Ծարժեցի՛ք, move ye. մի՛ շարժէք, move ye not. շարժեսցեն՛, let them move.

The negative particle *մի՛*, *not*, is also placed with the third person of the present, and before all the persons of the future in every conjugation.

Future.

- Ծարժեսջիր or շարժեացես, move thou.
 շարժեցի, let him move.
 Ծարժեացուք, let us move. շարժեսջիք,
 move ye. շարժեցին, let them move.

SUBJUNCTIVE.

The present is like that of the Indicative.

Future.

- Ծարժիցեմ, I move, I may, might, could,
 should, would move. շարժիցես, thou move,
etc. շարժիցի, he move, *etc.*
 Ծարժիցեմք, we move, *etc.* շարժիցեք, ye
 move, *etc.* շարժիցեն, they move, *etc.*

The future of the indicative, of the imperative, and of the subjunctive from their affinity are adopted by turns in all the four conjugations.

INFINITIVE.

- Ծարժել, to move.

PARTICIPLE.

Present.

- Ծարժող or շարժեցող, moving, who moves.

Past.

- Ծարժեալ or շարժեցեալ, having moved.

Future.

Ծարժելոց, which has to move.

All the verbs active and neuter-active, which in the first person of the perfect end in էցի or աչի, are thus conjugated; and also the verbs Transitive ending in աչի.

Passive Ծարժել, *To be moved.*

The Passive of the first conjugation is formed by changing the է in the last syllable of the Active into ի; the յի into յայ; the էց into աչ; besides a few other variations.

INDICATIVE.

Present.

Ծարժիմ, I am moved. շարժիս, thou art moved. շարժի, he is moved.

Ծարժիմք, we are moved. շարժիք, ye are moved. շարժին, they are moved.

Imperfect.

Ծարժեի, I was moved. շարժեիր, thou wast moved. շարժեր or շարժիւր, he was moved.

Ծարժեաք, we were moved. շարժեիք, ye were moved. շարժեին, they were moved.

Perfect.

Ծարժեցայ, I have been moved. շարժեցար, thou hast been moved. շարժեցաւ, he has been moved.

Ծարժեցաք, we have been moved. շարժեցայք, ye have been moved. շարժեցան, they have been moved.

Future.

Ծարժեցայց, I shall be moved. շարժեսցիս, thou shalt be moved. շարժեսցի, he shall be moved.

Ծարժեսցուք, we shall be moved. շարժիջիք, ye shall be moved. շարժեսցին, they shall be moved.

IMPERATIVE.

Present.

Ծարժեաց or շարժեցիր, be thou moved. մի շարժիր, be thou not moved. շարժեսցի, let him be moved.

Ծարժեցարուք, be ye moved. մի շարժիք, be ye not moved. շարժեսցին, let them be moved.

Future.

Ծարժեսցիր or շարժիջիր, be thou moved. շարժեսցի, let him be moved.

Ծարժեսցուք, let us be moved. շարժիջիք, be ye moved. շարժեսցին, let them be moved.

SUBJUNCTIVE.

Present is like that of the Indicative.

Future.

Երթիցիմ, I shall be moved. շարժիցիս, thou shalt be moved. շարժիցի, he shall be moved.

Երթիցիմք, we shall be moved. շարժիցիք, ye shall be moved. շարժիցին, they shall be moved.

INFINITIVE.

Երթիլ or շարժել, to be moved.

PARTICIPLE.

Past.

Երթեալ or շարժեցեալ, moved, being moved.

Future.

Երթելոց or շարժելի, which is to be moved.

In this manner many Neuter-passive and Common verbs are conjugated.

SECOND CONJUGATION.

Active | լվանալ, *To wash.*

INDICATIVE.

Present.

- | լվանամ, I wash. լվանաս, thou wastest.
 լվանայ, he washeth.
 | լվանամք, we wash. լվանայք, ye wash.
 լվանան, they wash.

Imperfect.

- | լվանայի, I washed or was washing. լվանայիր, thou washedst or wast washing.
 լվանայր, he washed or was washing.
 | լվանայաք, we washed or were washing.
 լվանայիք, ye washed or were washing.
 լվանային, they washed or were washing.

Perfect.

- | լվացի, I washed. լվացեր, thou washedst.
 լվաց, he washed.
 | լվացաք, we washed. լվացիք, ye washed.
 լվացին, they washed.

Future.

- | լվացից, I shall wash. լվացես, thou shalt wash. լվացէ, he shall wash.
 | լվացուք, we shall wash. լվացիք, ye shall wash. լվացեն, they shall wash.

IMPERATIVE.

Present and Future.

- | ռա՛ւ, լուսաջի՛ր or լուսցե՛ս, wash thou.
 | մի՛ լուանար, wash thou not. լուսցե՛, let
 him wash.
 | ռասցո՛ւք, let us wash. լուացե՛ք or լուսա-
 ջի՛ք, wash ye. լուսցե՛ն, let them wash.

SUBJUNCTIVE.

Future.

- | ռանայցե՛մ, I wash, may wash, might wash,
 I could, should, would wash. լուանայցե՛ս,
 thou wash, etc. լուանայցե՛, he wash, etc.
 | ռանայցե՛մք, we wash. լուանայցե՛ք, ye
 wash. լուանայցե՛ն, they wash.

INFINITIVE.

- | ռանալ, to wash.

PARTICIPLE.

Present.

- | ռացող, washing, who washes.

Past.

- | ռացեալ, having washed.

Future.

- | ռանալոց, who has to wash.

Thus also are conjugated the verbs, which
 in the first person of the Perfect terminate
 in ցայ .

Passive | լվանիլ, *To be washed.*

INDICATIVE.

Present.

- | լվանիմ, I am washed. լվանիս, thou art washed. լվանի, he is washed.
 | լվանիմք, we are washed. լվանիք, ye are washed. լվանին, they are washed.

Perfect.

- | լվացայ, I have been washed. լվացար, thou hast been washed. լվացաւ, he has been washed.
 | լվացաք, we have been washed. լվացայք, ye have been washed. լվացան, they have been washed.

Future.

- | լվացայց, I shall be washed. լվասցիս, thou shalt be washed. լվասցի, he shall be washed.
 | լվասցուք, we shall be washed. լվասջիք, ye shall be washed. լվասցին, they shall be washed.

IMPERATIVE.

Present and Future.

- | լվա՛, լվացի՛ր or լվասջի՛ր, be thou washed.
 լվասցի՛, let him be washed.

Լողացուք, let us be washed. Լողաջի՛ք, be ye washed. Լողացին, let them be washed.

SUBJUNCTIVE.

Լողանայցիմ, I may be washed. Լողանայցիս, thou mayst be washed. Լողանայցի, he may be washed.

Լողանայցիմք, we may be washed. Լողանայցիք, ye may be washed. Լողանայցին, they may be washed.

INFINITIVE.

Լողանիլ, to be washed.

PARTICIPLE.

Past.

Լողացեալ, washed.

Future.

Լողանալի, which is to be washed.

The Passives of the second conjugation are not so harmonious to the ear, whence they are sometimes formed by means of the verbs substantive, or the actives are adopted with a passive sense.

THIRD CONJUGATION.

Active Նեղուլ, *To pour out.*

INDICATIVE.

Present.

Նեղում, I pour out. Տեղուս, thou pourest out. Տեղու, he pours out.

Նեղումք, we pour out. Տեղուք, ye pour out. Տեղուն, they pour out.

Imperfect.

Նեղուի, I poured out *or* was pouring out. Տեղուիր, thou pour'dst out *or* wast pouring out. Տեղոյր, he poured out *or* was pouring out.

Նեղուաք, we poured out *or* were pouring out. Տեղուիք, ye poured out *or* were pouring out. Տեղուին, they poured out *or* were pouring out.

Perfect.

Նեղի, I poured out. Տեղեր, thou pour'dst out. ԵՏեղ *or* Տեղ, he poured out.

Նեղաք, we poured out. Տեղիք, ye poured out. Տեղին, they poured out.

Future.

Նեղից, I shall pour out. Տեղցես, thou shalt pour out. Տեղցի, he shall pour out.

Նեղցուք, we shall pour out. Տեղջեք, ye shall pour out. Տեղցեն, they shall pour out.

IMPERATIVE.

Present and Future.

Նեղ, Տեղջիր or Տեղցես, do thou pour out. մի Տեղուք, do thou not pour out. Տեղցի, let him pour out.

Նեղցուք, let us pour out. Տեղեք or Տեղջեք, do ye pour out. մի Տեղուք, do ye not pour out. Տեղցեն, let them pour out.

SUBJUNCTIVE.

Future.

Նեղուցում, I pour out, I may, might, could, should, would pour out. Տեղուցաս, thou pour out, etc. Տեղուցու, he pour out, etc.

Նեղուցումք, we pour out, etc. Տեղուցուք, ye pour out. Տեղուցան, they pour out.

INFINITIVE.

Նեղուլ, to pour out.

PARTICIPLE.

Present.

Նեղող, pouring out.

Past.

Նեղեալ, having poured out.

Future.

Նեղուց, who has to pour out.

In this manner also are conjugated the verbs which in the first person of the Perfect terminate in այ, or էալ.

Passive Նեղանիլ, *To be poured out.*

INDICATIVE.

Present.

Նեղանիմ, I am poured out. Նեղանիս, thou art poured out. Նեղանի, he is poured out.
 Նեղանիմք, we are poured out. Նեղանիք, ye are poured out. Նեղանին, they are poured out.

Perfect.

Նեղայ, I have been poured out. Նեղար, thou hast been poured out. Նեղաւ, he has been poured out.
 Նեղաք, we have been poured out. Նեղայք, ye have been poured out. Նեղան, they have been poured out.

Future.

Նեղայց, I shall be poured out. Նեղցիս, thou shalt be poured out. Նեղցի, he shall be poured out.
 Նեղցուք, we shall be poured out. Նեղջիք, ye shall be poured out. Նեղցին, they shall be poured out.

IMPERATIVE.

Հեղի՛ր or հեղցի՛ս, be thou poured out.
 հեղցի՛, let him be poured out.
 Հեղարո՛ւք or հեղջի՛ք, be ye poured out.
 հեղցին՛, let them be poured out.

INFINITIVE.

հեղանիլ, to be poured out.

PARTICIPLE.

Past.

հեղեալ, poured out.

Future.

հեղլի, which is to be poured out.

The deficiencies of the third conjugation passive are supplied from it's active.

FOURTH CONJUGATION.

Common verb Ուսանիլ, *To learn.*

INDICATIVE.

Present.

Ուսանիմ, I learn. ուսանիս, thou learnest.
 ուսանի, he learns.
 Ուսանիմք, we learn. ուսանիք, ye learn. ուսանին, they learn.

Imperfect.

- Ուսանէի, I learned *or* was learning. ուսանէիր, thou learnedst *or* wast learning. ուսանէր, he learned *or* was learning.
 Ուսանէաք, we learned *or* were learning. ուսանէիք, ye learned *or* were learning. ուսանէին, they learned *or* were learning.

Perfect.

- Ուսայ, I have learned. ուսար, thou hast learned. ուսաւ, he has learned.
 Ուսաք, we have learned. ուսայք, ye have learned. ուսան, they have learned.

Future.

- Ուսայց, I shall learn. ուսցիս, thou shalt learn. ուսցի, he shall learn.
 Ուսցուք, we shall learn. ուսջիք, ye shall learn. ուսցին, they shall learn.

IMPERATIVE.

Present.

- Ուսի՛ր, learn thou. մի՛ ուսանիր, learn thou not. ուսցի՛, let him learn.
 Ուսարո՛ւք, do ye learn. մի՛ ուսանիք, do ye not learn. ուսցի՛ն, let them learn.

Future.

- Ուսջի՛ր *or* ուսանիջի՛ր, learn thou. ուսցի՛, let him learn.

Ուսցո՛ւք, let us learn. ուսջի՛ք or ուսանիջի՛ք,
do ye learn. ուսցին, let them learn.

S U B J U N C T I V E.

The Present is like that of the Indicative.

Future.

Ուսանիցիմ, I learn, may, might, could,
should, would learn. ուսանիցիս, thou
learn, etc. ուսանիցի, he learn, etc.

Ուսանիցիմք, we learn. ուսանիցիք, ye learn.
ուսանիցին, they learn.

I N F I N I T I V E .

Ուսանիլ or ուսանել, to learn.

P A R T I C I P L E .

Present.

Ուսանող, learning, who learns.

Past.

Ուսեալ, having learned.

Future.

Ուսանելոց or ուսանելի, who has to learn.

Thus are also conjugated the common verbs which in the first person of the Perfect terminate in յայ.

They are at the same time active and passive.

Conjugations of the Irregular verbs.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Անեմ, I make. անես, thou makest. անէ, he makes.

Անեմք, we make. անէք, ye make. անեն, they make.

Perfect.

Արարի, I have made. արարեր, thou hast made. արար, he has made.

INFINITIVE.

Անել, to make, to do.

PARTICIPLE.

Present.

Արարող or անող, making, who makes.

Past.

Արարեալ, having made, making.

Future.

Անելոց, who has to make.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Առնիմ, I am made. առնիս, thou art made.
առնի, he is made.

Առնիմք, we are made. առնիք, ye are made.
առնին, they are made.

Perfect.

Արարայ, I have been made. արարար, thou
hast been made. արարաւ, he has been
made.

Արարաք, we have been made. արարայք, ye
have been made. արարան, they have been
made.

INFINITIVE.

Առնիլ, to be made.

PARTICIPLE.

Past.

Արարեալ (not արարեցեալ) made.

Future.

Առնելի or առնելոց, which is to be made.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Դնեմ, I put. դնես, thou putst. դնէ, he puts.
 Դնեմք, we put. դնէք, ye put. դնեն, they
 put.

Perfect.

Եղի, I have put. եղիր or եղեր, thou hast
 put. եղ, he has put.

Եղաք, we have put. եղիք, ye have put.
 եղին, they have put.

INFINITIVE.

Դնել, to put, to place.

PARTICIPLE.

Present.

Դնող, putting.

Past.

Եղեալ, having put.

Future.

Դնելոց, who has to put.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Դնիմ, I am put. դնիս, thou art put. դնի,
 he is put.

Դնիմք, we are put. դնիք, ye are put. դնին, they are put.

Perfect.

Եղայ, I have been put. եղար, thou hast been put. եղաւ, he has been put.

Եղաք, we have been put. եղայք, ye have been put. եղան, they have been put.

INFINITIVE.

Դնիլ, to be put.

PARTICIPLE.

Past.

Եղեալ (not դրեցեալ) put.

Future.

Դնելի or դնելոց, which is to be put.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Եմ, I hear. Ես, thou hearest. Ե, he hears.

Եմք, we hear. Եք, ye hear. Են, they hear.

Perfect.

Եմայ, I heard. Եարար, thou heard. Եաւ, he heard.

ἰ ἠκούσαμεν, we heard. ἰ ἠκούσατε, ye heard. ἰ ἠκούσαν, they heard.

INFINITIVE.

ἰ ἰκούειν, to hear.

PARTICIPLE.

Present.

ἰ ἰσσοῦν, hearing, who hears.

Past.

ἰ ἠκούσας, having heard, hearing.

Future.

ἰ ἰσσοῦντος, who has to hear.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

ἰ ἰσσομαι, I am heard. ἰ σσοῖσθε, thou art heard. ἰ σσοιτο, he or it is heard.

ἰ ἠκούμεθα, we are heard. ἠκούσθητε, ye are heard. ἠκούσθησαν, they are heard.

Perfect.

Is formed by means of the Substantive verb, as,

ἰ ἠκούσασθε, ἠκούσθης, ἠκούσθη or ἠκούσθησθε, I have been heard. ἠκούσασθε ἠκούσθησθε, thou hast been

heard. լուեալ եղև, he has been heard.

Լուեալ, լսելի, լուր or լու եղաք, we have been heard. լուեալ եղէք, ye have been heard. լուեալ եղեն, they have been heard.

INFINITIVE.

Լսիլ, to be heard.

PARTICIPLE.

Past.

Լուեալ, heard.

Future.

Լսելի, which is to be heard.
This verb is also regular.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ճանաչեմ, I know. Ճանաչես, thou knowest. Ճանաչէ, he knows.

Ճանաչեմք, we know. Ճանաչէք, ye know. Ճանաչեն, they know.

Perfect.

Ճանեայ, I have known. Ճանեար, thou hast known. Ճանեաւ, he has known.

Ճանեաք, we have known. Ճանեայք, ye have known. Ճանեան, they have known.

IMPERATIVE.

Ղանաչե՛լ, to know.

PARTICIPLE.

Present.

Ղանաչող, knowing, who knows.

Past.

Ծանուցեալ, having known.

Future.

Ղանաչելոց, who has to know.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ղանաչիմ, I am known. Ճանաչիս, thou art known. Ճանաչի, he is known.

Ղանաչիմք, we are known. Ճանաչիք, ye are known. Ճանաչին, they are known.

Perfect.

Ծանուցեալ եղի, I have been known. Ծանուցեալ եղեր, thou hast been known. Ծանուցեալ եղև, he has been known.

Ծանուցեալ եղաք, we have been known. Ծանուցեալ եղէք, ye have been known. Ծանուցեալ եղին, they have been known.

INFINITIVE.

Ղանաչիլ, to be known.

PARTICIPLE.

Past.

Ղանուցեալ, known.
This verb is also regular.

NEUTER

INDICATIVE.

Present.

Մեղանչեմ, I sin. մեղանչես, thou sinnest.
մեղանչէ, he sins.

Մեղանչեմք, we sin. մեղանչեք, ye sin. մեղանչեն, they sin.

Perfect.

Մեղայ, I have sinned. մեղար, thou hast sinned. մեղաւ, he has sinned.

Մեղաք, we have sinned. մեղայք, ye have sinned. մեղան, they have sinned.

INFINITIVE.

Մեղանչիլ, to sin.

PARTICIPLE.

Present.

Մեղանչող, sinning, who sins.

Past.

Սեղուցեալ, having sinned.

Future.

Սեղանչեցոյ, who has to sin.

This verb is also regular.

NEUTER.

INDICATIVE.

Present.

Յառնեմ, I rise. յառնես, thou risest. յառնէ, he rises.

Յառնեմք, we rise. յառնէք, ye rise. յառնեն, they rise.

Perfect.

Յարեայ, I have been risen, I rose. յարեար, thou hast been risen. յարեաւ, he has been risen.

Յարեաք, we have been risen. յարեայք, ye have been risen. յարեան, they have been risen.

IMPERATIVE.

Արի՛, rise thou. մի՛ յառներ, rise thou not.

Արի՛ք, rise ye. մի՛ յառնէք, rise ye not.

INFINITIVE.

Յառնել, to rise, to get up.

PARTICIPLE.

Past.

Յարուցեալ, risen, having been risen.

Future.

Յառնելոց, who is to rise.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Տամ, I give. տաս, thou givest. տայ, he gives.

Տամք, we give. տայք, ye give. տան, they give.

Perfect.

Ետու, I have given. Ետուք, thou hast given.
Էտ, he has given.

Տուաք, we have given. Ետուք, ye have given.
Էտուն, they have given.

INFINITIVE.

Տալ, to give.

PARTICIPLE.

Present.

Տուող, giving, who gives.

Past.

Տուեալ, having given.

Future.

Տալոց, who has to give.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Տուեալ լինիմ, I am given. *տուեալ լինիս*,
thou art given. *տուեալ լինի*, he is given.
Տուեալ լինիմք, we are given. *տուեալ լի-
նիք*, ye are given. *տուեալ լինին*, they
are given.

Perfect.

Տուայ, I have been given. *տուար*, thou hast
been given. *տուալ*, he has been given.
Տուաք, we have been given. *տուայք*, ye
have been given. *տուան*, they have been
given.

INFINITIVE.

Տուեալ լինել, to be given.

PARTICIPLE.

Past.

Տուեալ, given.

Future.

Տալի, which is to be given.

NEUTER.

INDICATIVE.

Present.

Գամ, I come. գաս, thou comest. գայ, he cometh.

Գամք, we come. գայք, ye come. գան, they come.

Perfect.

Եկի, I was come. եկիր, thou wast come. եկն, he was come.

Եկաք, we were come. եկիք, ye were come. եկին, they were come.

INFINITIVE.

Գալ, to come.

PARTICIPLE.

Past.

Եկեալ, come, being come.

Future.

Գալոց, who is to come.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ուտեմ, I eat. ուտես, thou eatest. ուտի, he eats.

Ուտեմք, we eat. ուտէք, ye eat. ուտեն, they eat.

Perfect.

Սերի or կերայ, I have eaten. կերեր or կերար, thou hast eaten. եկեր or կերաւ, he has eaten.

Սերաք, we have eaten. կերայք or կերիք, ye have eaten. կերին or կերան, they have eaten.

INFINITIVE.

Ուտել, to eat.

PARTICIPLE.

Present.

Սերող, eating, who eats.

Past.

Սերեալ, eating; having eaten.

Future.

Ուտելոց, who has to eat.

PASSIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ուտիմ, I am eaten. ուտիս, thou art eaten.
 ուտի, he is eaten.

Ուտիմք, we are eaten. ուտիք, ye are eaten.
 ուտին, they are eaten.

Perfect.

Կերեալ եղէ, I have been eaten. Կերեալ
եղեր, thou hast been eaten. Կերեալ եղև,
he has been eaten.

Կերեալ եղաք, we have been eaten. Կերեալ
եղէք, ye have been eaten. Կերեալ եղեն,
they have been eaten.

INFINITIVE.

Ուտիլ, to be eaten.

PARTICIPLE.

Past.

Կերեալ, eaten.

Future.

Ուտելի or Կերլի, which is to be eaten.

ACTIVE.

INDICATIVE.

Present.

Ըմսեմ, I drink. Ըմսես, thou drinkest. Ըմ-
սէ, he drinks.

Ըմսեմք, we drink. Ըմսէք, ye drink. Ըմ-
սեն, they drink.

Perfect.

Մրբի, I drank. արբեր, thou drankest. արբ
or էարբ, he drank.

Մրբաք, we drank. արբիք, ye drank. ար-
բին, they drank.

INFINITIVE.

Բ՛մսլեւլ, to drink.

PARTICIPLE.

Բ՛մսլող, drinking, who drinks.

Past.

Բ՛մսլեալ or Բ՛րբեալ, drunk or drunken; having drunk.

Future.

Բ՛մսլելոց, who is to drink.

The passive is formed with a Substantive verb.

COMMON.

INDICATIVE.

Present.

Ունիմ, I take. ունիս, thou takest. ունի, he takes.

Ունիմք, we take. ունիք, ye take. ունին, they take.

Perfect.

Կալայ, I have taken. կալար, thou hast taken. կալաւ, he has taken.

Կալաք, we have taken. կալայք, ye have taken. կալան, they have taken.

INFINITIVE.

Ունել, to take, to have.

PARTICIPLE.

Present.

Ունող, taking, having, who has.

Past.

Վալեալ, taken, had; taking, having.

Future.

Ունելի or ունելոց, who has to take or to have.

NEUTER.

INDICATIVE.

Present.

Երթամ, I go. Երթաս, thou goest. Երթայ, he goes.

Երթա՞մք, we go, Երթայք, ye go. Երթան, they go.

Perfect.

Չորթայ or չորթայ, I went or I am gone. չորթար, thou wentest or art gone. չորթաւ, he went or is gone.

Չորթաք, we went, etc. չորթայք, ye went. չորթան, they went or they are gone.

INFINITIVE.

Երթալ, to go.

PARTICIPLE.

Present.

Երթող, going, who goes.

Past.

Երթեալ, gone; going.

Future.

Երթալոց or երթալի, who is to go.

VERBS. IMPERSONAL.

Those verbs are called Impersonal which are used only in the third person, as,

Լմայէ, it begins to cloud.

Կնծրուէ, it rains.

Յօղէ, it rains little.

Նեղեղատէ, it comes pouring, it runs over.

Չիւնէ, it snows.

Ճառագայթէ, it shines.

Լուաւօտէ, it begins to be day-light.

Մըրկէ, it blows very hard.

Փայլատակէ, it lightens.

Պտղաբերէ, it produces fruit.

Մռնչէ, it bellows, it roars.

Կաղկանձէ, it howls.

Բառաջէ, it bellows, it roars.

- Լ յգանայ, it clears up.
 Լ ռաւօտանայ, it dawns.
 Լ րեկոյանայ, it darkens.
 Պ իշերանայ, it is become night.
 Լ ուսանայ, it brightens.
 Լ յաւարանայ, it grows dusky.
 Ն րանայ, it kindles.
 Ո ռոտայ, it thunders.
 Լ սի, it is reported, they say.
 Լ րԼի, it appears, it seems.
 Թ ուԼի, it seems.
 Կ արծի, 'tis believed, it is thought.
 Լ սի, it is noised abroad.
 Ն ասանէ or հ ասանի, it happens, it falls out.
 Պ ատահէ, it happens.
 Ն անդիպի, it happens.
 Պ իտի, it must, it behoves.
 Յ աւէ or ց աւի, it pains.
 Լ նկ է, it becomes, it is fit.
 Լ րժան է, it is convenient, it becomes.
 Լ նհնար է, it is impossible.
 Բ արւնք է, it is good, it is well.
 Խ իստ է, it is hard.
 Կ ամ է or կ ամք էն, it is wished, it wills.
 Ն արկ է, it must, it is necessary.
 Մ արթ է, it may be.
 Յ այտ է, it is clear.
 Շ ատ է, it is enough, it suffices.
 Պ արտ է, it must.
 Ս այլէ է, it is fit, it is proper.
 Պ էտք էն, it must, it is necessary.
 () րէն է or օրէնք էն, 'tis lawful, it allows.

Φύλαξ, it is cared for.

() ἔκλυτον, it is expedient.

Ἰ ἔκλυτον, it is suitable, it is convenient, it becomes, it is fit.

PREPOSITION

A preposition is an indeclinable word or particle which placed before a noun changes either it's case, or it's signification.

The prepositions which change the cases of nouns are called *Formers of cases*.

The prepositions which change the meaning of nouns by governing their cases, are called *Rulers of cases*.

Prepositions ἔ, γ, ἔ γ, and ἔ γ form the Dative and the Ablative.

ἔ, ἔ γ, are placed before the vowels.

ἔ forms the Dative.

ἔ γ forms the Dative. Before a consonant it is pronounced γε, as, γεττ.

ἔ forms the Accusative. Before a consonant it was formerly pronounced γε, but at present it is pronounced εγ.

ἔ γ forms the Dative and the Ablative.

According to the modern usage the Prepositions forming the cases γ, γ and ε are written prefixed and joined to nouns, and the others detached from them.

A COLLECTION OF PREPOSITIONS.

ἕως, ἕως ἴσθι, *to, unto, towards, at: by, near, nigh: for, for the sake, on account: on, upon: under: against: amongst.* govern the dative, the genitive, and the instrumental cases.

μετα, *with: by: instead: for: under: between: to, unto, towards: on, upon: amongst.* governs the genitive, the dative, the ablative, and sometimes the instrumental.

κατά, *according: for: out, without: after.* governs the genitive, the dative, and the ablative.

ὡς, ὡς ἢ, *as, like.* governs the accusative.

περὶ, περὶ ἢ, *as, like, about.* govern generally the accusative.

χωρὶς, ἢ, *without, out, unless.* governs the genitive.

ὑπὲρ, *for, in order to, concerning.* governs the genitive.

ἄνω, *than, much.* governs the accusative.

ἕως ἴσθι see ἕως:

ἕως ἴσθι, ἕως ἴσθι, *till, untill, to, unto.* governs the dative with a preposition.

ἕως ἴσθι, *with, by.* governs the instrumental.

ὑπὲρ, *over, above, upon, more, before, past.* governs generally the accusative, and sometimes the dative.

- Պէս, *as, like*. governs the genitive and the dative.
- Պուհասկ, *as, like*. governs the genitive and the dative.
- Պէմ, *towards*. governs the dative.
- Կոյս or կողմն, *towards*. govern the dative-with-preposition.
- Չափ, *till, untill, unto*. governs the instrumental.
- Շուրջ, շուրջանակի, *about, around*. govern the circumdative.
- Արտաքս, արտաքոյ, *out*. govern the genitive or the accusative with *ստե*.
- Փոխան, փոխանակ, *instead, in behalf*. govern the genitive.
- Ներքոյ or 'ի ներքոյ, *under*. govern the genitive.
- 'Ի վերայ, *on, upon*. governs the genitive.
- 'Ի վեր, վերոյ or 'ի վերոյ, *over, above*. govern the dative, or the accusative with *ստե*.
- 'Ի մէջ or 'ի միջի, *in, into, in the middle, within, between, amongst*. govern the genitive.
- 'Ի միջոյ, *from the middle*. governs the genitive.
- 'Ի ձեռն, *by*. governs the genitive.
- Օօրէն, *as, like*. governs the genitive.
- Օջետ, չետի, զհետի, *after, behind*. govern the genitive.
- Յաղագս or աղագաւ, *for, for the sake, because of*. govern the genitive.

ἵπρωσανδωνου or ἵπρωσανδωνουω, *for, for the sake, because of.* govern the genitive.

ἵπρωσαν, *on account, for.* governs the genitive.

ἵπρω or ἵπρωσαν, *because of, for, on account.* govern the genitive.

ἵπρωσαν, *for.* governs the genitive.

ἵπρωσαν or ἵπρωσαν ἵπρωσαν, *on the right side.* govern the genitive.

ἵπρωσαν or ἵπρωσαν ἵπρωσαν, ἵπρωσαν or ἵπρωσαν ἵπρωσαν, *on the left side.* govern the genitive.

ἵπρω or ἵπρωσαν, *out, without, besides, except.* govern the ablative.

ἵπρωσαν, *aside.* governs the ablative.

ἵπρωσαν, *far, far off.* governs the ablative.

ἵπρωσαν, *secretly.* governs the ablative.

ἵπρωσαν, *apart, aside.* governs the ablative.

ἵπρωσαν, *God forbid.* governs the ablative.

ἵπρωσαν, ἵπρωσαν, ἵπρωσαν, *near, nigh, by.* govern the dative.

ἵπρωσαν, *conjoint, connected, with.* governs the dative.

ἵπρωσαν, *joint, with.* governs the dative.

ἵπρωσαν, *like.* governs the dative.

ἵπρωσαν, *against.* governs the dative.

ἵπρωσαν, *instead of.* governs the dative.

ἵπρωσαν, *without, out, besides, unless.* governs the genitive.

ἵπρωσαν, *in front, before.* governs the genitive.

ἵπρωσαν, *before, from before.* governs the genitive.

- Բնդ առաջ, *against*. governs the genitive.
- Բնթեր or առննթեր, *near, nigh, by*. govern the genitive and the dative.
- Բնդդէմ, *against*. governs the genitive and the dative.
- Դէմ ընդդէմ, դէմ յանդիման, հանդէպ, *in front, against, opposite*. govern the genitive and the dative.
- Յանդիման, *before, in front*. governs the genitive and the dative.
- Լին յանդիման or յայտ յանդիման, *before, in front, evidently, publicly*. govern the genitive and the dative.
- Սեկուսի, *apart, aside*. governs the ablative.
- Յայսկոյս, *on this side*. governs the genitive.
- Յայդ կոյս or յայնկոյս, *on that side, beyond, behind*. govern the genitive.
- Յառաջ կոյս, *forwards*. governs the genitive.
- Յետ կոյս, *back, backward, behind*. governs the genitive.
- Դ վեր կոյս, *onward*. governs the genitive.
- Դ վայր կոյս, *downward, downwards*. governs the genitive.
- Դէպ վերոյ or գեր ՚ի վերոյ, *above, higher, over than*. govern the dative and the ablative.
- Որպէս, *as, like*. governs generally the accusative.
- Դեր քան, ՚ի վերոյ քան, գեր ՚ի վերոյ քան, *above, higher, over than*. govern the accusative.

Առաւելքան, *over, above, more than.* governs the accusative.

Անդրքան, *beyond, further.* governs the accusative.

Յառաջքան or նախքան, *before, first than.* govern the accusative.

Արտաքոյքան or արտաքսքան, *out than.* govern the accusative.

Յետոյքան, *after than.* governs the accusative.

Some prepositions are rarely placed after the nouns.

A D V E R B

An Adverb denotes the circumstances of a verb, or of an action.

A COLLECTION OF ADVERBS.

Այժմ, այժմու, արդ, զարդիս, *now, at present, actually, newly, recently.*

Այժմէն, *already, hence, from this time.*

Այսօր or 'ի սերկեանս, 'ի սերկեան աւուր, *to-day, in this day.*

Այտիւ, *to-morrow.*

Երեկ or յերեկն, *yesterday.*

Եռանդ or յեռանդն, *the day before yesterday.*

Ընդ երեկս, *in the evening, towards the evening.*

Գիշերի, գիշերայն or զգիշերայն, by night, in the night, in the night time.

Օ միջառուրբ, at noon-day.

Այաղ քաջ, early, betimes.

Այգուռն or այգուց, in the morning.

Այաղ ուրեմն, վաղու ևս, 'ի վաղուց, already.

Յայսմհետէ or այսուհետև, henceforth, henceforward, hereafter.

Յորմէհետէ, since.

Յետոյ, զկնի, ապա, after, afterwards.

Երբեմն or մերթ, sometimes, now and then, from time to time.

Իբրև, երբ, յորժամ, մինչ, when, while, whilst.

Անշտ, յար, յարժամ, հանապաղ, ցանկ, յաւէժ, յաւէտ, always, ever, continually, every moment, evermore, for ever, eternally.

Գեռ, դեռևս, տակաւին, yet, still.

Անչդեռ, այն ինչ, when, while, whilst, as long as.

Անչև, till, untill.

Չև, չև ևս, մինչև, not, not yet, not as yet.

Յայնժամ, then.

Յայնժամ, till then.

Աժամայն, նոյնժամայն, նոյնհետայն, forthwith, very soon, in a moment, immediately, incontinently.

Յանկարծ, յանկարծուստ, յեղակարծ, suddenly, on a sudden, all of a sudden,

unawares, in an unexpected manner.

Ըրազ, երազապէս, փոյթ, soon, as soon as, quickly, speedily, readily.

Ճեպով, շտապաւ, hastily, in haste.

Նուպ, հուպընդհուպ, presently, shortly, by and by, forthwith.

Նազիւ, հազիւ իմն, scarce, scarcely.

Իսկոյն, իսկ և իսկ, immediately, incontinently, forthwith, instantly.

Ընազան, անազան ուրեմն, late, unseasonably.

Ուր ուրեմն, scarcely, rarely.

Տակաւ, տակաւ տակաւ, առ սակաւ սակաւ, by little and little, by degrees.

Ըստ or աստանօր, here.

Ըստէն, hence; here; in this world.

Ըստի, աստուստ, hence, from hence.

Ըյսր, here.

Ըյսրէն, here, hitherward; by this way.

Ըյտի, thence, from thence.

Ըյդր, այդանօր, there.

Ընդ, անդր, անդանօր or անտանօր, there.

Ընդէն, thence, there: forthwith.

Ընտի, անդուստ, thence, therefrom.

Ընդստին, thence, from, since.

Յայս կոյս, on this side.

Յայնկոյս, on that side.

Ըրտաքս, ՚ի դուրս, out, abroad.

Ի ներքս, ներքոյ, within, inwardly.

Նեռի, ՚ի բաց, ՚ի բացեայ, far, afar, far off.

Ի բացուստ, ՚ի հեռաստանէ, from afar, from a great distance.

Մօտ, 'ի մօտոյ, near, nearly, at hand, closely.

Ստորև, 'ի ստորև, 'ի վայր, below, under, hereunder, beneath.

'Ի վեր, 'ի վեր անդր, up, upon, above, hereupon.

'Ի վերուստ, from above.

Ուր, ուրանօր, where.

Ուր ուրեք, where.

Ուստեք, from some place.

Լմենայն ուստեք, from every places.

Յառաջոյ, յառաջ կուսէ, from before.

Յետոյ, after, back, backward, behind.

Յետուստ, յետ կուսէ, 'ի թիկանց, from behind.

Յո՛ւ, յոր կոյս, ընդ որ, where, which way.

Լ. յլուր, somewhere else, elsewhere, in another place.

Լ. յլուստ, from elsewhere, from another place.

Միանգամ, առ անգամ մի, առ մի նուազ, once, at one time.

Երկիցս, twice.

Երեցս, thrice.

Չորիցս, four times over.

Հնգիցս, five times over.

Վեցիցս, six times over.

Նախ, նախ առաջին, զառաջինն, first, at first, the first time, in the first place, at the beginning, before.

Երկրորդ, ապա, secondly, after, then.

Մի—միւս, one—another, first—in the second place.

Քանիցս, քանիցս անգամ, how often, how much time, how many times.

Բազում անգամ, յովազակի, յաճախակի, յորհակի, oft, often, mostly, many or several times, frequently.

Մի ըստ միոջէ, one after another, orderly.

Մի քան զմի, one more than another.

Փոխանակաւ, փոփոխ, by turns, reciprocally, interchangeably, mutually.

Նետ զՆետէ, successively, one after another.

Արկին, կրկնակի, doubly, twice.

Դարձեալ, վերստին, միւսանգամ, անդրէն, again, moreover, once more.

Վերջէ or ՚ի վերջոյ, last, lastly, at last.

Ե՞ր, զի՞, զմէ՞, չի՞մ, առի՞մէ՞, ընդէ՞ր, է՞ր վասն, վասն է՞ր, յո՞յր սակս, է՞ր ո՞ւմ, առի՞նչ, why? wherefore? for why? for what reason?

Օ ի՞նչ, what? which?

Օ ի՞արդ, ի՞բը, ո՞րպէս, how? in what manner? why?

Ո՞չ, ո՞չ ապաքէն, is it not?

Քանի՞օն, how much?

Ի՞ւ, ի՞ւ իւիք, by which? how?

Մի՞, մի՞թէ — եթէ՞, or — either?

Ո՞ւտ, from whence?

Ե՞րբ, յո՞րժամ, when?

Այո՛, yes.

Արդարեւ, յիրաւի, չաւաստեալ, իսկապէս,

անշուշտ, truly, verily, certainly, surely, indeed, in truth, assuredly, infallibly, undoubtedly, justly, really.

Կարի՛ քաջ, very well.

Լսաքէն, *արդեօք*, truly, verily.

Գրեթէ, *զո՛գ*, *զոգցէս*, almost, nearly, as it were, pretty near.

()ն և ծն, so, thus.

Գուցէ, *զուցէ թէ*, *զուցէ երբէք*, *թերևս*, *արդեօք*, *իցէ թէ*, *իցէ զի*, perhaps, lest, it may be.

Մի՛ թէ, *մի՛ արդեօք*, may it be.

Չ, *ո՛չ*, no, not.

Եւ ո՛չ, nor, neither.

Ո՛չ ևս, no more.

Ո՛չ բնաւ, *ամենևին ո՛չ*, never, by no means.

Ոչ ինչ, nothing.

Եւլ ո՛չ ևս, no more.

Մի՛, *մի՛ բնաւ*, *մի՛ երբէք*, *մի՛ լիցի*, *մի՛ իւրիք*, no, not, never, by no means.

()ն անդր, forbear.

Քա՛ւ, God forbid, forbear.

Միայն, *եւեթ*, *լոկ*, *սոսկ*, only, but.

Միայնակ, *միայն ընդ միայն*, singly, solely.

Մի մի, one by one.

Մեկուսի, *ուրոյն*, *առանձինն*, *առանձնակի*, apart, aside, asunder, separately, singly, particularly.

Լսա՛, behold, lo, see, there.

Լսաւասիկ or *աւասիկ*, behold, here.

Լսաւարդիկ or *աւարդիկ*, behold, there.

Լսաւանիկ or *աւանիկ*, there, behold.

Նա՛, մանաւանդ, նա՛ մանաւանդ, այն զի,
յաւէտ, առաւել, տի՛, տի՛նա, rather, more,
than, nay, chiefly.

Ինձէն, by my-self.

Իեզէն, by thy-self.

Մեզէն, by our-selves.

Ձեզէն, by your-selves.

Ը՛յժմէն, from since, from this time.

Ինքնին, by himself.

Գլխովին, almost, quite, totally.

Բոլորովին or բոլորովիմբ, wholly, totally,
entirely.

Կամաւ or կամովին, voluntarily, willingly.

Երբեք, ever, at any time.

Ուրեք, in some place.

Ուստի, whence, from whence.

Կարի՛, too, much, most, too much.

Իւրովի, by himself.

Չրի, freely, for nothing, gratis.

Ուժգնակի, violently, vehemently.

Կողմնակի, side-ways, obliquely.

Ուղղակի, directly, perpendicularly, in a
straight line.

Չեւամբացի, with or by hand.

Նշանացի, with a sign.

Ըքացի, by or with kicking.

Նայերէն or հայեցի, in Armenian.

Եբրայեցերէն, in Hebrew.

Նրէարէն, in the Jewish language.

Յունարէն, in Greek.

Կենդանւոյն, alive.

Մզգովիմբ, nationally, with whole family.

Ըմենելիմբ, wholly, totally.

Դիւրաւ or հեշտեալ, easily, readily, without trouble, at leisure.

Բնաւ, totally, almost, ever.

Խստիւ, severely, cruelly, rudely, hardly.

Կանխաւ, before, beforetime, formerly.

Ղշգիւ, exactly; sparingly.

Ղշմարտիւ, truly, indeed, really, certainly.

Սեղմով, softly, gently, slowly, mildly, quietly, peaceably.

Բարւոք or բարւոքապէս, well, rightly.

Դբնէ, naturally, by nature, radically, originally.

Յաւաջնմէ or յաւաջուց, before, already; primitively, formerly.

Դմասնէ, partly, in part.

Յոյժ, too, much, too much, very much, most.

Յարժանի, worthily, justly.

Ըլաւօտու or աւալօտուց, in the morning.

Յանչափս, exceedingly, excessively, immoderately, extremely.

Սարդկօրէն, մարդկաբար, մարդկապէս, humanly, as a man.

Ըրտաքուստ, from without, outwardly.

Յայնմհետէ, thenceforth, thenceforward.

Եոյնչափ, so much, so many.

Սիանգամայն, at once, together.

Դհարեանցի, superficially, carelessly.

Ըրագ արագ, fast, hastily, quickly, speedily, soon.

Որպէս, as, how.

Որզան, որբար, որգոն, as.

Համօրէն, totally, wholly, altogether.

Բնդ վայր, in vain, needless, to no purpose.

Ըյլնդայլոյ, diversly, otherwise, contrarily.

Բնդ ամենայն, altogether, totally, wholly.

Եւս քան զւս, more and more.

Ըյսպէս, սոյնպէս, so, in this manner.

Ըյդպէս, դոյնպէս, so, thus, in that manner.

Ըյնպէս, նոյնպէս, thus, in that manner.

Ըմանապէս, in like manner, so, thus.

Ըոյնօրինակ, alike, so, thus.

Սիօրինակ, alike, equally, in the same manner.

Օիարդ, որպէս զիարդ, as, like, how.

Օորօրինակ, as, for example.

Չարաչար, badly, sadly, ill, miserably, cruelly.

Ըյլապէս, այլազգաբար, diversly, otherwise.

Յայտնի, յայտնապէս, evidently, clearly, openly, publicly.

Մեկին, մեկնօրէն, explicitly, plainly, openly, clearly.

Լու ՚ի լու, publicly, openly.

Սաճուկ, ՚ի ծաճուկ, ծաճկաբար, զան խլաբար, secretly, in secret, under hand.

Լուկէայն, լուիկ իմն, silently, tacitly, quietly.

Դիւրաբար, easily.

Բունի, բռնաբար, forcibly, by force, violently.

- Գժուարաւ, hardly, not easily, scarcely.
- Ղ հարկէ, հարկաւ, necessarily, inevitably.
- Յակամայս, unwillingly, forcibly, with regret.
- Կամակար, ՚ի կամակարուց, willingly, voluntarily, readily.
- Օղւր, ՚ի զուր, տարապարտուց, վայրասպար, ընդ վայր, ՚ի նանիր, in vain, vainly, to no purpose, without any reason.
- Յանդէպս, unfitly, improperly, amiss, absurdly.
- Յանդէտս, ignorantly, unknowingly.
- Նենդաւ, by fraud, fraudulently, deceitfully.
- Ղ մերկուց, nakedly.
- Հետի, հետիոտս, on foot.
- Նորոգ, newly, recently, freshly, lately, just now.
- Ղ յաչափ, այսքան, so much, so many.
- Ղ յդչափ, այդքան, so much, so many.
- Որչափ, որքան, as much, how much, how many, as far.
- Համանդամայն, միանդամայն, ՚ի միասին, առ հասարակ, together, altogether, all at once, wholly, totally, completely, entirely, in the mean while.
- Շատ, much, many, greatly, a great deal, very, enough.
- Յաւէտ, առաւել, more, at most, too much, very much.
- Ղ աւել ևս, more than.
- Սակաւ, սակաւ մի, սակաւիկ ինչ, խուն մի, խուն ինչ, փոքր մի, դոյզն ինչ, փոքր ՚ի

չատէ, little, but little, some, somewhat, something, less, in a small quantity.
 Բաւականապէս, sufficiently, well enough, duly, tolerably.

CONJUNCTION

A Conjunction is an indeclinable word which connects the parts of speech together, or one sense with another.

A COLLECTION OF CONJUNCTIONS.

- Եւ, եւ or ու, and, or.
 Եւս, ես եւ, եւ ես, այլ, այլև, նաև, նաևս, իսկ, դարձեալ, also, too, still; yet, more, even.
 Կամ, եւ կամ, կամ թէ, թէ, եթէ, or, either.
 Եւլ, բայց, սակայն, համայն, այլ սակայն, բայց սակայն, բայց միայն, բայց եթէ, միայն, միայն թէ, քան թէ, եթէ ոչ, but, only, unless, except, save, nevertheless, notwithstanding, however, yet, provided, upon condition that, if not.
 Թէ եւ, թէպէտ, թէպէտև, though, although, however.
 Թէ եւ ոչ, though not.
 Ոչ եթէ, իբր ոչ եթէ, no, not.

Ո՛չ միայն, not only.

Ա՛յս է, այն է, նա՛ է, այսինքն, այսինքն է, it is, that is to say, to wit.

Որպէս, իբր, իբրև թէ, որպէս այն թէ, իբր այն թէ, as, as if it were.

Բստ որում, as, how.

Օրինակ իմն, զորօրինակ, as, for example.

Ա՛րդ, և արդ, այլ արդ, բայց արդ, իսկ արդ, ապաքէն, then, therefore, in consequence, now.

Ա՛յն զի, rather.

Օ՛րի, քանզի, վասն զի, որպէս զի, փոխանակ զի, այնու զի, այն զի, նա զի, որովհետև, մինչ, for, because, that, whereas, forasmuchas, in order to, to the end that, since.

Ո՛ւր, where.

Ո՛ր, that.

Ա՛պա, ուրեմն, ապաքէն, ապա ուրեմն, նա ուրեմն, ուստի, վասն որոյ, այսր աղադաւ, սմին իրի, դմին իրի, նմին իրի, այսուհետև, then, therefore, wherefore, in or by consequence, for this reason.

Ի՛նչ, քան թէ, առաւել, մանաւանդ, յաւելտ, նա՛, թո՛ղ թէ, than, rather, at most, on the contrary.

Մինչ, մինչև, մինչզի, անգամ, զի, զի և, so that, till, untill.

Թէ, եթէ, իսկ թէ, ապա թէ, ապա եթէ or ապեթէ, if.

Ա՛պա թէ ոչ, otherwise.

Գէթ, գոնէ, գոնեայ, at least.

Թէ, եթէ, և թէ, զի, բայ, բամ, որ, that.

INTERJECTION

An Interjection expresses the passions of
the soul.

A COLLECTION OF INTERJECTIONS.

Երանի, երանի թէ, յանկարծ, իցէ թէ,
իցիւ, ո՛վ, ո՛չ, would to God, may it be!

Ո՞, ո՛վ, ո՛վ թէ, բա՛բէ, վա՛շ, oh! oh! won-
derful! see! o God!

Ո՛՛, ո՛վ, ո՛հ, ո՛հ ո՛հ, է՛հ, ը՛հ, վա՛յ, վա՛յ
վա՛յ, ա՛ ա՛, ափսո՛ս, աղէ՛տ, աւա՛ղ, եղո՛ւկ,
բա՛բէ, oh! alas! woe be to! poor! wretch
that!

Վա՛շ, վա՛շ վա՛շ, ո՛հ ո՛հ, oh joy!

Վա՛հ, վա՛շ, ո՛հ, յէ՛հ, է՛հէ, հը՛ հը, ա՛յ, է,
a! ah!

Ե՛յ, ո՛վ, է՛շտ, այի՛, o! fie! pish!

Ե՛ղէ, հա՛րպա, ո՛ն, հա՛, come, come on,
cheer, well well.

Թա՛ւղ, forbear.

Ե՛ծ, բե՛ր, bring, come.

Ե՛կ, է՛կ բե՛ր, come, come bring.

SYNTAX

Syntax is the due conjunction or connexion of the parts of speech.

Substantives agree with each other in three ways .

1. When another substantive is added to express and explain the former more fully, as, Աղէոպարատ Դսպէրէն Հանդերձ . with *Cleopatra* his daughter . Եւ զԱղէոպարատ ըզԴոսսր իւր . he has given *Cleopatra* his daughter . Եւ ըջէլ զէշէսրէն իւրովք , զորԴոսկն Իսրայէլի . to visit his brethren the children of Israel .

2. When one thing is said to belong to another, as, Գիրք ծննդեան Յեսուսի Քրիստոսի որդւոյ Դաւիթ որդւոյ Լէււաւաճու . the book of the generation of *Jesus Christ*, the son of *David*, the son of *Abraam* . Տայինս վկայութի առաքեալքն զյարութեանն Տէառն . gave the apostles witness of the resurrection of the Lord .

3. When a substantive or gerund like a verb governs another substantive, as, Յետ ընդունելութեան Գիտութեան Ճշմարտութեանն . after that we have received the knowledge of the truth . Լստասճեութեան ուսուցանես յԻսկսեալս որոց ի Հեթանոսս ամենայն Հրէայքէն . thou teachest all the Jews which are among the Gentiles to forsake *Moses* . Իայց զՀոգոյն հայհոյութեան մի թողցի . but the

blasphemy against the (Holy) Ghost shall not be forgiven.

Substantives agree with Adjectives when governed by the same, as, *Սէզ Տաբաւարարք լինէին նոյնն՝ որք այժմ պատմեցան.* unto us they did minister the things, which are now reported. *Օ ծնողս անարգուք.* disobedient to parents. *Նշէգն շարժուն 'ի հողմոյ.* a reed shaken with the wind. *Պէղեցիկ 'ի տեսանել, և քաղցր 'ի կերակուր.* that is pleasant to the sight, and good for food. *Եւ 'ի հասանց զլիաւորաց ոչ սակաւ.* and of the chief women not a few. *Ետես հոյր մի 'ի ծնէ.* he saw a man which was blind from his birth. *Եւ Աբրամ էր Ռեծապուն յոյժ անասնով, և արծաթով, և ոսկով.* and Abram was very rich in cattle, in silver, and in gold. *Բայց Ռաքէլ բարի էր արեստեմբ, և գեղեցիկ երեսօք.* but Rachel was beautiful and well-favored. *Ողջամիտս 'ի հաւատս, 'ի սէր, 'ի համբերութեան.* sound in faith, in charity, in patience. *Եւ Ռեծն 'ի չէնջ՝ եղիցի ձեր սպասաւոր.* but he that is greatest among you shall be your servant. *Արսէրագոյն յորդես նորա.* the youngest of his sons.

The Comparatives govern generally the Accusative with the preposition *քան*, as, *Օ 'ի կարի՛ զօրասորագոյն քան զՏեղ եղեր.* for thou art much mightier than we. *Սէժ քան զՅովնան է աստ.* a greater than Jonas is here.

Also the Middle nouns govern different

cases, as, *Մտա Մտա՛մ եղև իբրև զի 'ի Դե՛ղ.*
 behold, the man (Adam) is become as *one*
of us. *Ո՛չ սրբեցի զանձն իւր 'ի հանանցա-*
ծնաց . how can he be clean that is born of a
woman? *Եւ ո՛չ հեռի իսկ է յեւրատանէր ու-*
ճէէ 'ի Դե՛ղ. though he be not far from every
one of us. *Օ այլ ո՛ր յԱռաքելոց անպի ոչ տեսի .*
 but other of the Apostles saw I none.

CONCORDANCE OF ADJECTIVES WITH
 SUBSTANTIVES.

1. The adjective may be placed before or after the substantive; joined, or divided from it.

2. The adjective may or may not be of the same case or number with the substantive.

3. The governing preposition may be placed either before the substantive or adjective, or before both being repeated.

Examples.

Աբարանի է Տղանջեանի բանին Մտառոյ .
by the word of God, which liveth and abideth
of ever. *Մեծան է հարարելոյն է անձեռա-*
գործ խորանան . by a greater and more per-
fect tabernacle, not made with hands. *'Ի վե-*
րայ Տերնոյ պարանոցի նորա . upon the smooth of
his neck. *Եփեացէս զմիս նորա 'ի սրբոսմ պե-*
ղոյն . seethe his flesh in the holy place. *Ս ասն*
ամենայն էղելոյ զօրոմեանցն . for all the migh-

ty works. Դարձան յԱրուսաղէմ յանու-
 նէալ լէ-նէն Չիթենեաց. returned they unto
 Jerusalem from the mount called Olivet. Եւ
 ՏէճաՏէճս ևս քան զսոյնս ցուցանէ նմա զգործս.
 and he will shew him greater works than
 these. Եւ պատժեաց Մատուծ զՓարա-
 ւոնն պատժօք ՏէճաՏէճօք և շարօք և զտուն նո-
 րա. and the Lord plagued Pharaoh and his
 house with great plagues. Կիսով զէղէնն աւել-
 շորդաւ ֆայելով ծածկեսցես զապարուսն փեղ-
 կից խորանին յետոյ կողմանէ. the half-cur-
 tain that remaineth, shall hang over the back-
 side of the tabernacle. Ուր և լսիցեն զանուա-
 նէ քո՛մն Տէճէ, և զՅէ-անէ քո՛մն հզօրէ, և
 զԲազէնէ քո՛մն չգէլոյ. for they shall hear of
 thy great name, and of thy strong hand, and
 of thy stretched-out arm. Եկն կին մի որ ու-
 նէր շիշ է-ղոյ նարդեան՝ աղնուի Տէճագնոյ. there
 came a woman having an alabaster-box of
 ointment of spikenard, very precious. Տեսի
 զՏէր նստեալ յաթոս քարձրութեան և ձե-
 րացելոյ. I saw also the Lord sitting upon a
 throne, high and lifted up. Տէր, զազ մի
 զանգէս և զարդար կորուսանիցես. Lord, wilt
 thou slay also a righteous nation? Դ՛ Տարդոյ
 Տէղա-որէ նէնգա-որէ փրկեա՛ զիս. o deliver me
 from the deceitful and unjust man. Բայց զլէ-
 զո՛ մարդկան ոչ որ կարէ հնազանդել՝ զլարն
 և զանհարգ և զլի թուսօք մահաբերին. but
 the tongue can no man tame: it is an unruly
 evil, full of deadly poison. Զուսմունսս պէս
 պէսս և յօտարաճայնս. with divers and

strange doctrines. Այս հարսն էղէլոյ ասե-
 րեացն . of the promise made unto our fathers.
 Վերանոյ երկուց և երեց վկայեց հաստատե-
 ցի ամենայն բան . in the mouth of two or
 three witnesses every word may be esta-
 blished. Նոյ էր ամաց վեցհարեւրոց . Noah was
 six hundred years old. Վերև ասպարեւոսէ հնգե-
 ասան . about fifteen furlongs off . Վ վեցհա-
 ըրւորորդի և ՚ի միում ամի յամսեանն առաջ-
 նում . in the six hundredth and first year,
 in the first month. Այնչափ Գնոց զգեօղն վա-
 ճառեցիք . և նա ասէ , այս այնչափ . whether
 ye sold the land for so much? and she said,
 yea, for so much . Այս այնպիսի . such a
 one as this is. Օ ի զօրութեանս այսպիսիս ՚ի
 ձեռաց սորա լինիցին . that even such mighty
 works are wrought by his hands. Յորե՞ աշ-
 խարհէ ես , կամ յորե՞ ժողովրդէս . what is
 thy country? and of what people art thou?
 Որով դատաստանաս դատիք . with what judge-
 ment ye judge. Օ Ինչ լնաս է իմ , կամ զԻնչ
 յանցանս էն իմ . what is my trespass, what is
 my sin? Հանդերձ ծերոզք ոմամբ , և ճարտա-
 բանօսաւ Տերպիղէաւ ոմամբ . with the elders,
 and with a certain orator named Tertulus.
 Ազիտ ճրեաց զոն անուն Ակիլղաս . and
 found a certain Jew named Aquila. Վ հո-
 վուէ միօջէ . from one shepherd. Օ բան Ինչ
 թէ առ քեզ հասուցանիցեն , և զԴոս Ինչ դա-
 րաստան ինքեանք դատեսցեն . Every great
 matter they shall bring unto thee: but every
 small matter they shall judge. Վա՛ աւանիկ

այնու-աչանի էին ցանկացեալ են, այս ինքն է՝
 էրէնա-որին . but now they desire a better
 country, that is, an heavenly. Անանց իրիք
 խղճելոյ . doubting nothing. 'Ի դալ Գ-ոյ
 շաբաթուն . the next sabbath (or sabbath-
 day.) Այլովք բանիւք բազմօք . with many
 other words. Այլ երնջովք . by the other
 kine. 'Ի դառնալ ճեղ է-րառանչէ-ր 'ի չարեաց
 ձերոց . in turning away every one of you
 from his iniquities. 'Ի վերայ միոյ ուրուք 'ի
 լեռանց . upon some mountain.

Notwithstanding the great licence in the use of adjectives the following rules must be generally observed.

1. The adjective placed after the substantive must agree with it in number and case, as, քարամբք մեծամեծօք, with great stones. զօրու-թիւնք այսպիսիք, such mighty works .

2. The adjective placed before a substantive does not agree with it, excepting the monosyllable adjectives, as, մեծամեծ քարամբք, with great stones. այսպիսի զօրու-թիւնք, such mighty works. այլովք բանիւք, with other words. 'ի սրբում տեղւոջ, in the holy place.

3. When a verb or participle is before the substantive and after the adjective, the adjective agrees readily with the substantive, as, աստուածայնով զինէ զօրու-թեամբ, he armeth with divine force. աստուածայնով զի-

հեալ զօրութեամբ, *armed with divine force.*

4. An adjective with the article or the letter distinctive of the person, placed before a substantive, agrees with it in number and in case, but not always, as, մեծաւն և կատարելոյն և անձեռագործ խորանաւն, *by a greater and more perfect tabernacle, not made with hands.*

5. When there are many substantives before one adjective only, the adjective is in the plural, and agrees with them, as, Սաւուղ և Յովնաթան սիրելիք և գեղեցիկք և վայելուչք, *Saul and Jonathan (were) lovely and pleasant.*

6. The governing preposition is joined to the case which precedes it, whether substantive or adjective, as, յանուանեալ լեռնէն, *from the mount called.* 'ի մարդոյ մեղաւորէ, *հենգաւորէ, from the deceitful and unjust man.*

7. When the adjectives or substantives placed before are joined with the conjunction և, *and*, the governing preposition is applied to all, as, յանեղծ և յանարատ և յանթաւաւմ ժառանգութիւնն, *to an inheritance incorruptible, and undefiled, and that fadeth not away.* 'ի հնազանդութիւն և 'ի հեղուին արեանն, *unto obedience and sprinkling of the blood.*

8. When the adjective or substantive placed before is simple, and many substantives or adjectives follow, the governing pre-

position governs the first word, and the second and third which follow; however not always, as, 'ի չար խորհրդոց, 'ի բանից և 'ի գործոց, *from evil thoughts, words, and works*. զայր արիւնահեղ և զնենգաւոր, *the bloody and deceitful man*.

CONCORDANCE OF PRONOUNS.

The personal pronouns ես, *I*, դու, *thou*, ինքն, *he or himself*, are substantives, and as substantives agree with adjectives, as, Այսն ձեր կեղծաւորաց, *of you hypocrites*.

Ինքն signifies sometimes *self*, as, Ես ինքն մարդ եմ. *I myself also am a man*.

The definitive pronouns սա, դա, նա, *he (she, it)* are substantives, and so agree with adjectives, as, Դորքա յետինքդ. *these last*. Եւ կամ ինքեանք սորա ասացեն. *or else let these same here say*.

The definitive pronouns սոյն, դոյն, նոյն, *this, that, same*, are adjectives, and so agree with substantives, as, 'Ի սոյն or 'ի սմին աւուր. *on this day, or in the course of this day, or to day*. Ըստ դմին օրինակի. *in the like manner*. 'Ի նմին զանգուածոյ. *of the same lump*. Զորոգայթ 'ի նոյն անկցի. *into that very destruction let him fall*. Եւ սմին այսմիկ զամենայն փոյթ 'ի մէջ առեալ. *and besides this, giving all diligence*.

The definitive pronouns այս, *this*, այդ, այն, *that*, are generally adjectives, but some-

times substantives, as, *Օ ի՞նչ գործեցեր զայդ . what is this that thou hast done? Այս են ծնունդք որդւոցն Նոյի . these are the generations of the sons of Noah . Յայս երկուս պատուիրանս . on these two commandments . Արոց զայս ընդ միմեանս երդմունս արարեալ էր . who had made this conspiracy . Աթէ եղեալ իցէ ըստ բանիս մեծի այսորիկ . whether there hath been any such thing as this great thing is? Վ չարեացդ քոց յայդցանէ . of this thy wickedness . Թղթովդ այդուիկ . by this epistle . Ըստ ամենայն բանիցս այսոցիկ , և ըստ ամենայն տեսլեանս այսորիկ . according to all these words, and according to all this vision . Արանի որ պահէ զբան մարգարէութեանս զայս . blessed is he that keepeth the sayings of the prophecy . Յազգէ յայդմանէ . of this generation . Ընձինք ծառայից քոց այսոցիկ յինից . the life of these fifty thy servants . Աեցցեմ 'ի հիւանդութենէ աստի իմմէ յայսմանէ . shall I recover of this disease? Օ այն Մովսէս՝ զոր ուրացանն . . . զնա Մատուած իշխան և փրկիչ առաքեաց . this Moses, whom they refused . . . the same did God send to be a ruler and a deliverer .*

The possessive pronouns *իմ*, *my*, *քո*, *thy*, *մեր*, *our*, *ձեր*, *your*, *իւր*, *his*, *his own*, are adjectives. When they are without substantives, receive either the articles *ս*, *դ*, *ն*, or the adverbs *աստի*, *անտի*, as, *Վո՛ւ է ամենայն ինչ , և 'ի քոյոցդ տուաւ քեզ . all things come*

of thee, and thine own have we given thee.

Հանգեալ յիւրոց գործոց անտի, որպէս և Մատուած յիւրայոցն. he also hath ceased from his own works, as God did from his.

The pronouns possessive derived *իմային* or *իմոյին*, *my*, *ձերային* or *ձերոյին*, *your's*, are put before the substantives.

The pronoun relative *որ*, *who*, *which*, *what*, *that*, is substantive, and in different manners agrees with antecedent and following nouns, as, *Մա' որովք ոչ տեսանիցեն, և ականջս' որովք ոչ լսիցեն*, *Eyes that they should not see, and ears that they should not hear.* *Սուալ 'ի նմանէ վասն որ 'ի Քրիստոս Յիսուս հաւատոցն*, *heard him concerning the faith in Christ.* *Օ 'ի մի' ինչ եկեացէ 'ի վերայ իմ յորոց դուքդ ասէք*, *that none of these things which ye have spoken come upon me.* *Որում ինդրէ 'ի քէն' տո՛ւր, և որ կամի փոխ առնուլ 'ի քէն' մի' դարձուցաներ զերեսս*, *give to him that asketh thee, and from him that would borrow of thee turn not thou away.* *'Վ վախճան աւուրցս այսոցիկ խօսեցաւ ընդ մեզ որդւոյն, զոր եղ ժառանգ ամենայնի, որով և զյաւիտեանսն արար, որ է լոյս փառաց*, *hath in these last days spoken unto us by his son, whom he hath appointed heir of all things, by whom also he made the worlds.* *Who being the brightness of his glory.* *Սլ պատմեաց Մովսէս Մհարոնի զամենայն պատգամսն՝ զոր առաքեաց զնա Տէր,* *and Moses told Aaron all the words of the*

Lord who had sent him. Ալ ամենայն արք
տան նորա՝ ընտոծինք և արծաթագինք՝ որ
էին յազգաց օտարաց, թլփատեաց զնոսա,
and all the men of his house, born in the
house, and bought with money of the stran-
ger, were circumcised with him. Յորոց դուն
'ի խնդիր երթեալ էիր, which thou wentest
to seek. Արոց զարիւնն Պիղատոս խառնեաց
ընդ զոհսն նոցա, whose blood Pilate had
mingled with their sacrifices. Ալ որ մատու-
ցեալ 'ի վէմն կենդանի, to whom coming, as
unto a living stone. Արոց սերմն իւր 'ի նմին,
whose seed is in itself. Ալ ժողովեցին, որ
շատ, և որ սակաւ, and gathered, some more,
some less.

The articles-distinctive-of the persons *u*
of the first, *դ* of the second, *ն* of the third,
besides showing the persons joined to the
terminations of words, have also the force
of the English articles *a* and *the*, and give
energy and ornament, as, Տէր և Ս արդա-
պետ (without any article) *Lord and Master*,
but with the article *u* so, Տէրս և Ս արդա-
պետս, it may have three senses: 1°. *I who
am a Lord and a Master.* 2°. *This Lord and
Master.* 3°. *My Lord and Master.* So Տէրդ
և Ս արդապետդ, 1°. *Thou who art a Lord
and a Master.* 2°. *That Lord and Master.*
3°. *Thy Lord and Master.* Likewise Տէրն և
Ս արդապետն, 1°. *His Lord and Master.*
2°. *That Lord and Master.* 3°. *The Lord and
the Master.* Օ ոյր զհետ ելեալ ես Արքայդ

Իսրայէլի, after whom is the King of Israel
 come out? Տեղիս անապատ է, և օրս տարա-
 ժամեալ, this is a desert place, and the time
 is now past. Օ ի՞նչ իրբք են՝ վասն որոյ ե-
 կիբք, what is the cause wherefore ye are
 come? Եթէ ընդ փայտ դալար զայս առնեն,
 ընդ չորն զի՞նչ լինիցի, if they do these things
 in a green tree, what shall be done in the dry?
 Ա՛ռ դու զորդիդ քո սիրելի, զոր սիրեցեր
 զԻսահակ, take now thy son, thine only son
 Isaac, whom thou lovest. Արտաքին մարդս
 մեր, our outward man. Օ ի՞նչ իցէ՞ ՚ի մեռե-
 լոցն յառնել, what the rising from the dead
 should mean? Եկնեցարո՛ւք ՚ի վրանաց ա-
 ըանց խստասրտացդ այդոցիկ, depart (I pray
 you) from the tents of these wicked men. Յա-
 ըանցս յայսցանէ եկեւոցս ընդ մեզ, of these
 men who have companied with us. Ա՛վ արար
 զխուլն և զհամր, զականին և զկոյր, who
 maketh the dumb, or deaf, or the seeing, or
 the blind? Եկայք ՚ի հարսանիսս, come unto
 the marriage. Յոր ետդ իջանեմ, in the midst
 whereof I dwell. Յերիցուէ առ Գայիոս սի-
 րելի, զոր ետդ սիրեմ ճշմարտութեամբ, the
 elder unto the well-beloved Gaius, whom I love
 in the truth. Օ ի ուր ենն իցեմ, և դուք անդ
 իցեք, that where I am, there ye may be also.
 Օ որ դուդ առնես, that thou doest. Արում
 դուն վկայեցեր, to whom thou bearest wit-
 ness. Եինչ առ ձեզս եմ, being yet present
 with you. Օ որ նայն առնէ, what things
 soever he doeth. Օ որ սայս առնէ, which

this man hath done. Տեսանիցէք զոր ընտրեացդ իւր Տէր, զի ոչ գոյ նման դորա յամենեսին 'ի ձեզ, see ye him whom the Lord hath chosen, that there is none like him among all the people. Ո՛վ է որ ասէդ ցքեզ, who it is that saith to thee. Բնդ որում և համարձակեալդ խօսիմ, before whom also I speak freely. Օ իշխանաց աշխարհիս այսորիկ ըզխափանելէացս, of the princes of this world that come to nought. Օ իա՛րդ այժմդ տեսանէ, but by what means he now seeth. Արպէս և կանխաւն ասէի, as I have also told you in time past. Իսկ յոր ոչն իցեն սոքա մերձ, կոյր է և զաչացու, but he that lacketh these things is blind, and cannot see afar off.

CONCORDANCE OF VERB.

The verb which is not a participle, or infinitive, is governed by a nominative, as, *Իսկզբանէ արար Աստուած զերկին և զերկիր, in the beginning God created the heaven and the earth. Աւ երկիր էր աներևոյթ և անսպասրաստ, and the earth was without form, and void. Աւ հոգի Աստուծոյ շրջէր 'ի վերայ ջուրց, and the Spirit of God moved upon the face of the waters.*

The participle and the infinitive are often governed by a genitive, as, *Վախ ծնանին՝ մինչև է մտեալ առ նոսա մանկաբարձաց, they are delivered ere the midwives come in unto them. Բանալ երկնից, և իջանել հո-*

գւոյն սրբոյ . . . և գալ ճախ յերկնից, *the heaven was opened, and the Holy Ghost descended ... and a voice came from heaven.*

In like manner are governed the preter-perfect, and the preter-plu-perfect tenses formed by a participle, and a substantive verb, as, Եւ ոչ գիտէր Յակովբ՝ թէ Ռաքելայ կնոջ իւրոյ գողացեալ էր զնոսա, *for Jacob knew not that Rachel had stolen them.* Դարան գործեալ է նմա ՚ի նոցանէ արանց աւելի քան զքառասուն, *there lie in wait for him of them more than forty men.*

The accusative cannot properly govern a verb, but is subject to it, as, Եւ արդ որովհետեւ ազգ եմք Մտուծոյ, ոչ պարտիմք համարիլ ոսկւոյ՝ կամ արծաթոյ՝ կամ քարի, որ ՚ի ճարտարութենէ և ՚ի մտաց մարդկան քանդակեալ իցէ՝ զաստուածականն լինել նմանող, *forasmuch then as we are the offspring of God, we ought not to think that the Godhead is like unto gold, or silver, or stone, graven by art and man's device.*

The nominative of nouns agrees generally in number with a verb which is not a participle or infinitive, excepting those without singular number, or collective, as, Յարեաւ այլ ազգ, որ ոչ ճանաչէին զՏէր, *there arose another generation after them, which knew not the Lord.* Եկն միաբան բազմութիւնն, և խռնեցաւ, զի լսէին յիւրաքանչիւր լեզուս խօսել նոցա, *the multitude came together, and were confounded because that*

every man heard them speak in his own language. Այլ ժողովուրդն ակն ունէր Օ աքարիայ, և զարմանային ընդ յամեն նորա, and the people waited for Zacharias, and marvelled that he tarried so long.

The nouns joined with the conjunction և, and, sometimes agree, sometimes not, as, Այլ մեծացաւ այրն յոյժ յոյժ, և եղև նորա ոչ խար և արջառ յոյժ, ծառայք և աղախնեայք, ուղտք և էջք, and the man increased exceedingly, and had much cattle, and maid-servants, and men-servants, and camels, and asses. Այլէն իմ արջառ և ոչխար և էջք, ծառայք և աղախնեայք, I have oxen, and asses, flocks, and men-servants, and women-servants.

When the noun, or, pronoun is only one, the verb must be of the same person, as, Աս միայն մնացեալ էի, և սոքա ո՛ւր էին, I was left alone; where had they been?

When the persons are different the verb agrees with the first, as, Վալով՞ դայցեմք էս և մայր քո և եղբարք քո, և երկիրպազանիցեմք քեզ, shall I, and thy mother and thy brethren, indeed come to bow down ourselves to thee to the earth? Յորժամ դու և նա միայն իցէք, between thee and him alone. Այլ է էս, և է թէ նոքա այսպէս քարոզցար, whether it were I or they, so we preach.

Sometimes the verb is supposed, as, Մէք կաւ, և դու ստեղծիչ մեր, և դորձք ձեռայ քոյ ամենեքին մեք, we are the clay,

and thou our Potter; and we all are the work of thy hand.

The verb active governs generally the accusative, as, *Եւ արար Աստուած զմարդն 'ի պատկեր իւր . ըստ պատկերի Աստուծոյ արար զնա . արու և էգ արար զնոսա*, so *God created man in his own image; in the image of God created he him; male and female created he them.* *Եւ տնկեաց Աստուած զդրախտն յԱդեմ ընդ արևելս, և էգ անդ զմարդն զոր ստեղծ, and the Lord God planted a garden eastward in Eden; and there he put the man whom he had formed.*

Sometimes the letter շ a sign of the accusative is supposed, as, *Վա տայ ամենայնի կեանս և շունչ, և զամենայն ինչ, he giveth to all, life, and breath, and all things.* *Եւ առ մի 'ի կողից նորա, և ելից ընդ այնր մարմինս, and he took one of his ribs, and closed up the flesh instead thereof.*

The verb active governs secondly another accusative, as, *Դու զո՞ առնես զքեզ, whom makest thou thyself?* *Թագաւոր զոմն ասէն զՅիսուս, saying that there is another king, one Jesus.*

The verbs active as well as the neuter and passive govern often their roots in the accusative, as, *Սէր յաւիտենական սիրեցի զքեզ, I have loved thee with an everlasting love.* *Վճաշեսցին զամօթ մեծ, they shall be greatly ashamed.*

The verb passive governs generally the

ablative, as, **Օ ի լցցի որ ասացաւն 'ի Տեառնէ,** *that it might be fulfilled which was spoken of the Lord.* **Քանզի 'ի պտղոյ անտի ծառն ճանաչի,** *for the tree is known by his fruit.* **Ղանաչեմ զիմնն, և ճանաչիմ յիմոցն,** *I know my (sheep) and am known of mine.*

The infinitive sometimes is noun, and sometimes verb.

The preposition 'ի put before an infinitive has often the signification of an adverb **յոր ժամ, թիչ,** *when, as, 'ի տեսանեն զքեզ, բերկրեցի 'ի միտս իւր,* *when he seeth thee, he will be glad in his heart.*

The infinitive or the gerund with its verb increases the signification of it, as, **Ունել ունէր պարծանս,** *he hath whereof to glory.* **Մի՞թէ թագաւորելով թագաւորեցես 'ի վերայ մեր, կամ տիրելով տիրեցես մեզ, *shalt thou indeed reign over us? or shalt thou indeed have dominion over us?***

CONCORDANCE OF PREPOSITIONS.

Prepositions sometimes are put after the nouns; they change their places, and are redoubled, as, **Ոյք հասեալ էին յԱստուծոյ իրաւանցն վերայ,** *who knowing the judgement of God.* **Մի' ինչ պատճառս տալ հակառակորդին 'ի հայհոյութեան աղաքս, *give none occasion to the adversary to speak reproachfully.* **Օ հետ երթային բազումք 'ի Հրէից անտի, և 'ի պաշտօնէիցն եկամտից զՊաւ-****

ղոսի և զՆառնաբայ, many of the Jews and religious proselytes followed Paul and Barnabas. Յամենայն ժամ զբարեաց զհետ երթայք, but ever follow that which is good. Յորժամ 'ի պէսպէս փորձութեանց 'ի մէջ անկանիցիք, when ye fall into divers temptations. Հատուցին ինձ չար փոխանակ ընդբարւոյ, that render evil for good.

Adjectives are often used as adverbs, as, Մեծաձայն կարդացէք, cry aloud. Երագս ընթանային, և թեթևս դառնային, they ran and returned.

On the contrary sometimes adverbs are used as adjectives, as, Եղև նորա ոչխար և արջառ յոյժ, and had much cattle.

Negative adverbs ոչ, չ and չի, no, not, sometimes are put after verbs, as, Եւ խոզ՝ զի թաթասէրձ է, և կճղակս ունի, և որո՞ ճայ ոչ պիղծ իցէ նա ձեզ, and the swine, though he divide the hoof, and be cloven-footed, yet he cheweth not the cud: he is unclean to you.

ACCENTS, OR NOTES OF PROSODY.

1°. Ը եշտ or շեշտանշան (') as, ծա՛ն, բա՛ց, է՛ս, ճանաչէ՛, անդ, բայց, ո՛չ, մի՛, ո՛վ, զի՛նչ:

2°. Բուժ or բթանշան (') as, նախ՝ երկրորդ՝ դարձեալ՝ արդ՝ այնզի՝ այլ՝:

3°. Պարոյկ or ոլորակ (°) as, ո՛վ, զիա՛րդ, ո՛ւր: According to modern usage it is em-

ployed as an interrogative point, and as a note of admiration.

4°. Արկար (˘), as, բաբէ, վաշ, Արուսաղէմ, Արուսաղէմ :

5°. Սուղ (°) as, հնազանդ, բնութիւն, Սրովել : It is put on the syllable to make it short.

6°. Թաւ (ˆ) as, Թիւ, Թուոյ : It is put by some moderns upon the letter լ to mark its pronunciation as a վ :

7°. Ալաթարց ('). It is rarely used.

8°. Անթամայ, the mark of division of a word (~).

PUNCTUATION.

There are three Points in the Armenian.

1°. Ստորակէտ (,)

2°. Միջակէտ (.)

3°. Աւերջակէտ (:)

OTHER MARKS.

1°. Սակակէտ ('). It is put on the head of the letter ի, when it forms a preposition, as, 'ի, առ'ի :

2°. Պատիւ (˘) mark of abbreviation, as, Աճ (Աստուած), ԱՅ (Աստուծոյ), Վճ (Վերստոս), Վճի (Վերստոսի), Տ՛ (Տէր), Տ՛ն (Տեան) :

3°. Սիւն (ˆ) which is one of the three columns of a ա entire; it is put sometimes to mark an entire ա, as, աշտրիկ (աշտարակ), պարրիկ (պարարակ) :

4°. Երկորեակ (") which marks the vowels omitted, or the words shortened, as, ք"ղ"ք (քաղաք) : Յուհ" (Յուհաննէս) :

5°. Փակագիր () .

6°. Պատուագիր . The sign, or substitute of a word, as, Յ (աշխարհ) :

7°. Փակագիր, Cyper.

The letters of the Armenian Alphabet are used as the Numbers, generally with a line on the letter, so

ա̄,	1.	ա̄,	100.
բ̄,	2.	իբ̄,	200.
գ̄,	3.	յ̄,	300.
դ̄,	4.	ե̄,	400.
ե̄,	5.	զ̄,	500.
զ̄,	6.	ր̄,	600.
է̄,	7.	ս̄,	700.
ը̄,	8.	տ̄,	800.
թ̄,	9.	լ̄,	900.
ժ̄,	10.	կ̄,	1000.
խ̄,	20.	ւ̄,	2000.
ղ̄,	30.	փ̄,	3000.
խ̄,	40.	ա̄,	4000.
ծ̄,	50.	բ̄,	5000.
դ̄,	60.	յ̄,	6000.
է̄,	70.	զ̄,	7000.
է̄,	80.	ր̄,	8000.
ը̄,	90.	ս̄,	9000.

NB. օ and Ֆ being recent letters, are not included in the numeration.

V E R S E

The antient Armenian Verses or Songs were not rhymed, as the following for example.

Երկնէր երկին և երկիր , երկնէր և ծիրանի
ծով .

Երկն 'ի ծովուն ունէր զկարմրիկ եղեգնիկն .

Բնդ եղեգան փող բոց ելանէր ,

Եւ 'ի բոցոյն պատանեկիկ վազէր .

Նա հուր հեր ունէր .

Ապա թէ բոց ունէր մորուս ,

Եւ աչկունքն էին արեգակունք :

But now they are rhymed generally and are composed from five Syllables to fifteen. The following few lines are specimens with their own translation in prose.

of 5 Syllables.

Սէր անուն Յիսուս

Սիրով քով ճրմէա՛

Սիրտ իմ քարեղէն :

Jesus, whose name is a love, bind thou my heart of ston with thy love.

of 6 Syllables.

Եղեալ հարսն անմահին ,

Երկնաւոր փեսային :

Having been the bride of the immortal celestial Bridegroom.

of 7 Syllables.

Արիաբար դո՛ւ մըրցեա

Վ չանդիսի ըստատին :

Valiantly fight thou in the public combat.

of 8 Syllables.

Սիրեա՛ զուսումն որով պատուիս

Վ յերկնայնոց և ՚ի յերկրիս :

Love thou instruction, by which thou wilt obtain honor from Heaven, and on earth.

of 9 Syllables.

Իսկաճեմ՝ աղաւնի օդապար ,

Նոր՝ Նոյեան տապանն է քոյդ դադար :

Thou dove, ever flying through the air, the Ark of the new Noah is thy dwelling.

of 10 Syllables.

Այսօր երևի անտեսն ՚ի բարձանց ,

Բանին դարութիւնք բոլոր եղականք :

Today the Invisible appears from on high; the knowledge of all creatures is discovered.

of 11 Syllables.

Բանաւոր ծառոց երևեցան ծաղիկք

Երփնազարդ գունով , անուշահոտ բուրմամբ :

Flowers of rational Plants appeared of various tints, and delicious odour.

of 12 Syllables.

Բոլորակ եմ կիսագունտ որպէս խորան ,
Բնութեամբ կայուն , անձամբ շարժուն ,
անտեսական :

I am a hemisphere round as a pavilion,
by nature firm, in reality moveable invisibly.

of 13 Syllables.

Պոչումն որոտման յետ հոսելոյն զանձրև
կենաց ,
Լմիփեալ յերկինս , առ Լաքողն անդ-
րէն դարձաւ :

The roar of thunder having diffused the
rain of life, is recovered to the heavens, re-
turning to his Origin.

of 14 Syllables.

Բանիւ աւետար որ բարաւնաբար բարբա-
ւեսցուք

Լաքե՛ղ եկեղեցի, դուստրը վերինն Սիոնի:

Let us cry aloud in joyful tidings address-
ing thee personally, O Church, daughter
of lofty Sion.

of 15 Syllables.

Որ 'ի վերայ ջուրցն գուով ստեղծանէիր
զարարածս ,

Իջեալ 'ի ջուրս Լազանին , ծնանիս որդիս
Լստուծոյ :

Thou, who brooding on the waters didst
make creation, descending in the waters of
the Baptismal fount, dost give birth to the
Sons of God.

EXERCISES

IN THE ARMENIAN LANGUAGE

(Ղարեալ յԱստուածաշուհին Հայոց՝ ՚ի հարգե
լ՝նյայտից) :

1. Ստեփաննոս և որք ընդ նմա Երիցունք , Ղաբնոս , Եւբուլոս , Թէոփիլոս և Քսինոն՝ առ Պաւղոս Հայր մեր և Լէւտարանիչ , և հաւատարիմ Վարդապետ ՚ի Քրիստոս Յիսուս , ողջոյն :

2. Լըք ոմանք երկու եկին ՚ի Աորնթոս՝ Սիմոն անուռ և Աղէբոս , որք կործանեցին քաջ քաջ զոմանց հաւատս , հրապուրողս , և ապականեալ բանիւք .

3. յորոց բանից վերայ դու ինքնին պարտիս հասանել .

4. զի մեք ՚ի քէն ոչ երբէք լուաք զայնպիսի բանս , և ոչ յայլոցն առաքելոց .

5. այլ այսչափ գիտեմք՝ որ ինչ ՚ի քէն լուաք , և որ ինչ ՚ի նոցանէն լուաք , հաստատուն պահեմք :

6. Բայց յայսմիկ յոյժ ողորմեցաւ Տէր , զի մինչ դու իսկ մարմնով ընդ մեզ ես , միւսանգամ լուիցուք :

THE EPISTLE OF THE CORINTHIANS

TO ST. PAUL THE APOSTLE.

(Found in the Armenian Bible as an Apocryphal writing.)

LORD BYRON'S TRANSLATION.

1. **S**tephen, and the Elders with him Dabnus, Eubulus, Theophilus and Xinon to Paul our Father and Evangelist and faithful Master in Jesus Christ, Health.

2. Two men have come to Corinth, Simon by name and Clebus, who vehemently disturb the faith of some with deceitful and corrupt words;

3. of which words thou should'st inform thyself:

4. for neither have we heard such words from thee, nor from the other apostles:

5. but we know only that what we have heard from thee and from them, we have kept firmly .

6. But in this chiefly has our Lord had compassion, that, whilst thou art yet with us in the flesh, we are again about to hear from thee.

7. Արդ՝ կամ գրեա՛ զու առ մեզ , և կամ ինքնին զու առ մեզ վաղվաղակի եկեալիք .

8. մեք հաւատամք 'ի Տէր՝ թէ որպէս յայտնութիւն ցուցաւ (Թեոփնեայ , եթէ փրկեաց զքեզ Տէր 'ի ձեռաց անօրինին :

9. Աւ են բանք մոլորութեան պղծոցն՝ զոր ասենն և ուսուցանենն , այսպէս :

10. Չէ՛ պարտ ասեն զՄարգարէսն ընդունել .

11. և ո՛չ Աստուած ասեն ամենահալ :

12. և ո՛չ ասեն յարութիւն մարմնոց մեռելոց .

13. և ո՛չ զմարդն ասեն , բնաւ ստեղծեալ յԱստուծոյ .

14. և ո՛չ 'ի Աուսէն Մարիամայ ծնեալ առնեն զՅիսուս Քրիստոս մարմնոջն .

15. և ո՛չ զաշխարհս արարած առնեն Աստուծոյ , այլ հրեշտակի ուրումն :

16. Արդ՝ փոյթ յանձին կալլիք հասանել առ մեզ :

17. զի առանց գայթակղութեան կայցե՛ք քաղաքս Աորնթացոց .

18. և նոցա յիմարութիւնն յայտ յանդի մանութեամբ ամենեցուն խայտառակեալ մերժեսցին : Ո՛ղջ լեր :

19. Աւին , տարան զթուղթն Սարկաւազք 'ի քաղաքն Փիլիպեցոց՝ (Թերեպտոս և Տիբոս . զի իբրև առ զայն թուղթն Պաւղոս՝ թէպէտ և ինքն 'ի կապանս էր վասն

7. Therefore do thou write to us, or come thyself amongst us quickly :

8. we believe in the Lord, that, as it was revealed to Theonas, he hath delivered thee from the hands of the unrighteous.

9. But these are the sinful words of these impure men, for thus do they say and teach.

10. that it behoves not to admit the Prophets:

11. neither do they affirm the omnipotence of God:

12. neither do they affirm the resurrection of the flesh:

13. neither do they affirm that man was altogether created by God:

14. neither do they affirm that Jesus Christ was born in the flesh from the Virgin Mary:

15. neither do they affirm that the world was the work of God, but of some one of the Angels.

16. Therefore do thou make haste to come amongst us:

17. that this city of the Corinthians may remain without scandal:

18. and that the folly of these men may be made manifest by an open refutation; Fare thee well.

19. The Deacons Thereptus and Tichus received and conveyed the epistle to the City of the Philippians. When Paul received the epistle although he was then in chains on ac-

Ստատոնիկեայ Աստուծոյ ինքնաշնորհ , իբրև մու-
ռանալ նմա զկապանս , և սուգ առնուլ նմա
վասն բանիցն զոր լուաւ : և ասէ լալով , իբ-
րև թէ լաւ էր ինձ եթէ վախճանեալ էի՝
և ընդ Տեառն էի , քան թէ աստէն նովին
մարմնով , և զայնպիսի բանս և զաղէտս լսեմ
զսուտ վարդապետութեան , զի տրտմութի
'ի տրտմութեան վերայ հասանէ աւաղիկ :
Եւ յայդչափ տառապանաց վերայ կալ 'ի
կապանս , և տեսանել զայդ աղէտ տարա-
կոյս , առ որս ընթացեալ սատանայի և մէն
քէնայից նորա , գործել հնարի զչարիս : Եւ
այսպէս բազում չարչարանօք առնէր Պաւ-
ղոս թղթոյն պատասխանի :

Թ Ո Ւ Ղ Թ Պ Ա Ւ Ղ Ո Ս Ի

ԱՌ ԿՈՐԻՆԹԱՅԻՍ

(Պատեալ յԱստուծաշունչն հայոց 'ի հարգի
Անյայտից) :

1. Պաւղոս կալանաւոր Յիսուսի Վրիս
տոսի առ եղբարս Աորնթացիս , 'ի բազում
վրիպակէ աստի ողջոյն :
2. Ես ոչինչ կարի զարմացեալ եմ՝ եթէ
այդչափ վաղվաղակի ընթանան հրապոյրք
չարին :

count of Statonice the wife of Apopholanus, yet as it were forgetting his bonds, he mourned over these words, and said weeping:—It were better for me to be dead, and with the Lord. For while I am in this body, and hear the wretched words of such false doctrine; behold, grief arises upon grief, and this trouble adds a weight to my chains, when I behold this calamity, and progress of the machinations of Satan, who searcheth to do wrong. —And thus with deep affliction Paul composed his reply to the epistle.

EPISTLE OF PAUL

TO THE CORINTHIANS.

(Found in the Armenian Bible as an Apocryphal writing.)

LORD BYRON'S TRANSLATION.

1. **P**aul in bonds for Jesus Christ, disturbed by so many errors, to his Corinthian brethren, Health.

2. I nothing marvel that the preachers of evil have made this progress.

3. Այլ զի Տէր Յիսուս վաղվաղակի արասցէ զգալուսան իւր վասն այնորիկ՝ որ փոփոխէն և անարգէն զհրամանս նորա :

4. Այլ ես իսկզբանէ զայն ուսուցի ձեզ , որ ես ինքնին ընկալայ յառաջնոց Առաքելոցն , որ զամենայն ժամանակս ընդ Տեառն մերոյ Յիսուսի Վրիստոսի շրջէին :

5. Աւարդ՝ ասեմ , զի Տէր Յիսուս Վրիստոս ՚ի Սարիամայ Կուսէ ծնաւ , որ էր ՚ի զաւակէն Դաւթի ,

6. ըստ աւետեաց Հոգւոյն Արքոյ , առ ՚ի Հօրէ ՚ի յերկնից առաքելոյ ՚ի նմա .

7. զի յաշխարհս մտեսցի Յիսուս , և ազատեսցէ զամենայն մարմին իւրով մարմնովն . զի զմեզ ՚ի մեռելոց յարուսցէ .

8. որպէս եցոյց զանձն օրինակ :

9. Աւ զի յայտ լիցի զի մարդն ՚ի Հօրէ ստեղծաւ :

10. վասն այնորիկ մարդն ՚ի կորստեանն իւրում անխնդիր ոչ մնաց ,

11. այլ խնդրեցաւ , զի ՚ի ձեռն որդեգրութեանն կենդանասցի :

12. Վանզի Աստուած որ ամենայնի Տէրն է , հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Վրիստոսի . որ արար զերկինս և զերկիր , առաքեաց նախ ՚ի Հրէայսն զՍարգարէսն .

13. զի ՚ի մեղաց անտի նոցա զնոսա կորզեսցէ , և հանցէ յարդարութիւն իւր :

14. Օ ի կամէր նախ փրկել զտունն Իսրայէլի , բաշխեաց արկ նա յոգւոյ անտի ՚ի վերայ Սարգարէիցն .

3. For because the Lord Jesus is about to fulfil his coming, verily on this account do certain men pervert and despise his words.

4. But I verily, from the beginning have taught you that only which I myself received from the former Apostles, who always remained with the Lord Jesus Christ.

5. And I now say unto you that the Lord Jesus Christ was born of the Virgin Mary, who was of the seed of David,

6. according to the annunciation of the Holy Ghost, sent to her by our Father from heaven ;

7. that Jesus might be introduced in the world, and deliver our flesh by his flesh, and that he might raise us from the dead; as

8. in this also he himself became the example.

9. That it might be made manifest that man was created by the Father,

10. he has not remained in perdition unsought ,

11. but he is sought for, that he might be revived by adoption.

12. For God who is the Lord of all, the father of our Lord Jesus Christ; who made heaven and earth, sent first the Prophets to the Jews:

13. that he would absolve them from their sins, and bring them to his justice.

14. Because he wished to save first the house of Israel, he bestowed and poured forth his Spirit upon the Prophets;

15. որ զանմուլարն աստուածապաշտութիւնս
 և զճնունդն Վրիստոսի քարոզեսցեն ժա-
 մանակօք բազմօք :

16. Իսկ որ անօրէն իշխանն էր իբրև աս-
 տուածանալ կամեցաւ, ձեռն արկանէր 'ի
 նոսա .

17. և զամենայն մարդիկ մեղօք կապէր .

18. քանզի և դատաստանք աշխարհի մեր
 ձեալ էին :

19. Աստուած ամենակալ իբրև արդարա-
 ցուցանել կամեցաւ, և ոչ կամեցաւ խոտել
 զիւր ստեղծուածն ,

20. իբրև ետես չարչարեալ, ողորմեցաւ .

21. և առաքեաց 'ի վախճան ժամանակաց
 զՏոգին Սուրբ 'ի Աոյսն, յառաջագոյն նկա-
 տեալ Մարգարէիւք :

22. Ար իբրև սրտի մտօք հաւատաց, եղև
 արժանի յղանալ և ճնանել զՏէր մեր Յի-
 սուս Վրիստոս :

23. Օ ի կորստական մարմնովն, որով
 հպարտացեալ յարդի լինէր չարն, նովին
 մարմնովն կշտամբեալ յանդիմանեսցի ,

24. Թէ չէր իսկ Աստուած : Օ ի 'ի մար-
 մին անդր յիւր Յիսուս Վրիստոս կոչեաց
 և փրկեաց զկորստական մարմինն . և ձգեաց
 զնոսա 'ի կեանսն յաւիտենից 'ի ձեռն հա-
 ւատոցն :

25. Օ ի արդարութեան տաճար սուրբ
 յիւր մարմին անդր լինելոց ժամանակացն
 պատրաստեսցէ .

15. that they should for a long time preach the worship of God, and the Nativity of Christ.

16. But he who was the prince of evil, when he wished to make himself God, laid his hand upon them,

17. and bound all men in sin.

18. Because the judgement of the world was approaching.

19. But almighty God, when he willed to justify, was unwilling to abandon his creature;

20. but when he saw his affliction, he had compassion upon him: and

21. at the end of the time he sent the Holy Ghost into the Virgin foretold by the Prophets.

22. Who believing readily, was made worthy to conceive, and bring forth our Lord Jesus Christ.

23. That from this perishable body in which the evil Spirit was glorified, he should be reprov'd, and manifested

24. that he was not God. For Jesus Christ in his flesh had recalled and saved this perishable flesh, and drawn it into eternal life by faith.

25. Because in his body he should prepare a pure temple of justice for all ages;

26. յոր և մեքն իբրև հաւատացաք, ազա-
տեցաք :

27. Ապա գիտասջիք եթէ ոչ են նոքա
որդիք արդարութեան, այլ բարկութեան .

28. զի զողորմութիւնն Աստուծոյ կար-
ճեն յանձանց իւրեանց ,

29. և ասեն, եթէ ոչ են երկինք և երկիր
և ամենայն արարածք՝ ձեռագործք հօրն
ամենայնի :

30. Այլ նոքա անիծեալքն զօճին ուսումն
ունին .

31. բայց դուք՝ զօրութեամբն Աստուծոյ
'ի բաց մերժեցարուք 'ի նոցանէ . և զխոտոր
վարդապետութիւն նոցա 'ի ձէնջ 'ի բաց հա-
լածեցէք :

32. Օ ի ոչ էք դուք որդիք անհնազան-
դութեան, այլ մանկունք սիրեցելոյն Ակե-
ղեցւոյ .

33. վասն որոյ ժամանակ յարութեան քա-
րողեցաւ ընդ ամենեսեան :

34. Ապց որ ասեն՝ չիք յարութի մարմ-
նոյ, նոքա իսկ չեն յառնելոց 'ի կեանսն յա-
ւիտենից ,

35. այլ 'ի դատապարտութիւն : Օ ի 'ի
դատաստան յարիցեն թերահաւատք մարմ-
նով .

36. զի զմարմինն զոր ասեն թէ չիք յա-
րութիւն, նոցա մի լիցի յարութիւն . զի
այնպիսիքն 'ի յարութեանն ուրացեալք գը-
տանին :

37. Ասե դուք ա՛րք Աորնթացիք գիտէք

26. in whom we also when we believe are saved.

27. Therefore know ye that these men are not the children of justice, but ~~the~~ children of wrath;

28. Who turn away from themselves the compassion of God.

29. who say that neither the heavens nor the earth were altogether works made by the hand of the Father of all things.

30. But these cursed men have the doctrine of the Serpent.

31. But do ye by the power of God withdraw yourselves far from these, and expel from amongst you the doctrine of the wicked.

32. Because you are not children of disobedience but the sons of the beloved Church.

33. And on this account the time of the resurrection is preached to all men.

34. Therefore they who affirm that there is no resurrection of the flesh, they indeed shall not be raised up to eternal life,

35. but to judgement and condemnation shall the unbeliever arise in the flesh:

36. For to that body which denies the resurrection of the body, shall be denied the resurrection, because such are found to refuse the resurrection.

37. But you also, Corinthians! have known

զցորենոյդ սերմանէ , և զայլոց սերմանաց .

38. զի հատ լոկ մերկ անկանի յերկիր . և անդ 'ի խոնարհ նախ մեռանի .

39. և ապա յառնէ կամօքն Տեառն՝ զնոյն մարմին զգեցեալ .

40. և ոչ եթէ լոկ մարմին մեկին յառնէ , այլ բազմապատիկ տոհմականօք կանգնեալ օրհնի :

41. Այլ մեզ պարտ էր ոչ միայն 'ի սերմանաց անտի առակս 'ի մէջ բերել , այլ 'ի պատուական մարմնոց մարդկանէ :

42. Դուք ինքնին գիտէք զՅովնան որդի Ամաթեայ .

43. վասն զի յամառեաց նա 'ի քարոզելն Նինուէացոց , ընկեցաւ 'ի պորտ ձկանն զերիւս տիւս և զերիս գիշերս .

44. յետ երից աւուրց լուաւ աղօթից նորա Աստուած , և ած 'ի վեր 'ի ներքին անդրնոց անտի .

45. և ոչինչ ապականեցաւ մարմինն նորա , և ոչ արտեան մի կորացաւ .

46. որչափ ևս առաւել վասն ձեր թերա հաւատք :

47. Եթէ հաւատասջիք դուք 'ի Տէր Յեսուս Քրիստոս , յարուցէ զձեզ որպէս ինքն յարեալ :

48. Օր եթէ ոսկերքն Աղիշի մարգարէի 'ի վերայ մեռելոյն անկեալ՝ յարուցին զմեռեալն ,

49. դուք որչափ ևս առաւել , որ 'ի մարմին և յարիւն և 'ի հոգին Քրիստոսի յե-

from the seeds of wheat, and from other seeds;

38. that one grain falls dry into the earth, and within it first dies;

39. and afterwards rises again by the will of the Lord indued with the same body:

40. neither indeed does it arise the same simple body, but manifold, and filled with blessing.

41. But we must produce the example not only from seed, but from the honorable bodies of men.

42. Ye also have known Jonas the son of Amittai;

43. because he delayed to preach to the Ninevites, he was swallowed up in the belly of a fish for three days, and three nights:

44. and after three days God heard his supplication, and brought him out from the deep abyss;

45. neither was any part of his body corrupted, neither was his eyebrow bent down;

46. and how much more for you, oh men of little faith!

47. If you believe in our Lord Jesus Christ, he will raise you up, even as he himself hath risen.

48. If the bones of Elisha the prophet falling upon the dead, revived the dead,

49. by how much more shall ye, who are supported by the flesh and the blood and the

ցեալ էք, յայնմ աւուր յարիջիք ողջանդամք մարմնով :

50. Իսկ Նղիա մարգարէ զորդի այրւոյն գիրկս արկ և յարոյց 'ի մեռելոց .

51. Որչափ ևս առաւել Յիսուս Քրիստոս և զձեզ յարուսցէ յաւուրն յայնմիկ, որպէս և ինքն իսկ յարեալ 'ի մեռելոց ողջանդամ մարմնով :

52. Միա թէ այլ ինչ տարասպարտուց ընդունիք,

53. աշխատ որ յայսմ հետէ զիս մի՛ արասցէ . զի ես զկապանս զայս յանձին իմում կրեմ,

54. զի զՔրիստոս շահեցայց . և կտտանաց մարմնոյս այսմիկ համբերեմ, զի յարու թեան մեռելոցն արժանի եղէց :

55. Աւ դուք իւրաքանչիւրոր որպէս ընկալարուք զօրէնսն 'ի ձեռաց երանելի Սարգարէիցն, և սրբոյ Մէտարանին՝ հաստատուն կալջիք .

56. և վարձս ընկալջիք 'ի յարու թեան մեռելոց, զկեանսն յաւիտենից ժառանգես ջիք :

57. Միա եթէ թերեհաւատ որ լինիցի և յանցանիցէ, դատաստան անձին իւրում նիւթէ ընդ չարագործսն, և ընդ այնոսիկ որ զայնպիսի առաջարկութիւն մոլորութե մարդկան ունին, պատժին :

58. Օ ի նոքա ինքնին իսկ են ծնունդք իժից և կորիւնք օձից և քարբից :

59. Սերժեցարուք և 'ի բաց մեկնեցա-

Spirit of Christ, arise again on that day, with a perfect body?

50. Elias the prophet embracing the widow's son raised him from the dead,

51. by how much more shall Jesus Christ revive you on that day with a perfect body, even as he himself hath risen?

52. But if ye receive other things vainly,

53. henceforth no one shall cause me to travail: for I bear on my body these bonds

54. to obtain Christ; and I suffer with patience these afflictions to become worthy of the resurrection of the dead.

55. And do each of you having received the law from the hands of the blessed Prophets and the holy Gospel, firmly maintain it;

56. to the end that you may be rewarded in the resurrection of the dead and the possession of life eternal.

57. But if any of ye not believing shall trespass, he shall be judged with the misdoers, and punished with these who have false belief.

58. Because such are the generations of vipers, and the children of dragons, and basilisks.

59. Drive far from amongst ye, and fly

րուք 'ի նոցանէ զօրութեամբ Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի :

60. Ալ եղիցի ընդ ձեզ խաղաղութիւն և
չնորհք անդրանկին սիրելոյ . Ամէն :

Արշակ մեծ Արքայն Պարսից և Պար-
թեաց , որ և ազգաւ իսկ Պարթեա , ապրս-
տամբել ասէն 'ի Մակեդոնացւոցն , և թա-
գաւորել 'ի վերայ ամենայն Արևելից , և
Ասորեստանեայց . և սպանանել զԱնտիո-
քոս թագաւոր 'ի Ալիսուէ , հնազանդեցու-
ցանել զամենայն տիեզերս ընդ ձեռամբ իւ-
րով :

Սա թագաւորեցուցանէ զեղբայր իւր
զԱղարշակ 'ի վերայ աշխարհիս հայոց .
սպատեհ իմն համարեալ այսպէս անշարժ իւ-
րոյ թագաւորութեանն լինել : Ալ քաղաք
թագաւորութեան տայ նմա զԱճբին . և
սահմանս հատանէ նմա զմասն ինչ յարև-
մտեայ Ասորոց , և զՊաղեստին , և զԱսիա ,
և զամենայն միջերկրեայս , և զԹիտալիա .
'ի ծովէն Պոնտոսի մինչև 'ի տեղին ուր Աաւ-
կաս յարևմտեանն յանգի ծով . և զԱտրը-
պատական . ,, և այլ որչափ միտք քո և քա-
ջութիւն հասանեն . զի սահմանք քաջաց'
ասէ , զէնն իւրեանց . որքան հատանէ , այն
քան ունի ,, :

Սորա կարգեալ զիշխանութիւն իւր մե-
ծապէս , և հաստատեալ զթագաւորութիւն

from such, with the aid of our Lord Jesus Christ.

60. And the peace and grace of the beloved Son be with you! Amen.

LORD BYRON'S TRANSLATION

Arsaces the great King of the Persians and Parthians is said with the Parthians to have revolted from the Macedonians, to have reigned over all Assyria and the East; and having slain the King Antiochus at Nineveh to have reduced the world under his dominion.

He appointed his brother Valarsaces King of Armenia, rightly deeming that his dominions would thus become more secure and consolidated; he bestowed upon him the royal of Nisibin, and assigned the limits of his territory, one part from the west of Syria, and Palestine and Asia and all the inland places and Thitalia from the Pontic sea to the spot where Caucasus ends in the western Ocean, and Atropatane, and "whatever else thy prudence or valour may acquire. For to the brave, he says, their arms are boundaries, what they win, they wear".

He, when he had completely tranquilized his kingdom, and established his power, de-

իւր՝ կամ՝ եղև գիտել սորա, թէ ո՞չք, և
 ո՞րպիսի արք տիրեալ են՝ ՚ի վերայ աշխարհիս
 Հայոց մինչև ցնա. զքաջաց արդեօք, եթէ
 զվատաց անցեալ ունի զտեղի :

Եւ գտեալ զոմն Մսորի Սարիբաս (կամ
 Սարաբաս) Վատինայ, այր ուշիմ և վարժ
 քաղդէացի և յոյն գրով, զոր յղէ առ մեծ
 եղբայր իւր Մըշակ արժանի ընծայիւք, բա-
 նալ նմա զգիւանն արքունի. և գրէ առ նա
 ձև բանից օրինակ զայս :

«Մըշակ՝ թագաւոր երկրի և ծովու. որոյ
 անձն և պատկեր, որպէս և է իսկ, մեր Մս
 տուածոց. իսկ բախտ և պատահումն՝ ՚ի վեր
 քան զամենայն Սագաւորաց. և մտաց լայ-
 նութիւն՝ որչափ երկնի ՚ի վերայ երկրի.
 Վաղարշակ կրտսեր եղբայր քո, և նիզակա-
 կից. որ ՚ի քէն կարգեալ Մըքայ Հայոց.
 Ո՞ղջ լեր ամենայն յաղթութեամբ :

Քանզի պատուէր ընկալայ ՚ի քէն՝ քա-
 ջութեան և իմաստութեան հոգ տանել,
 ոչ երբէք անփոյթ արարեալ զքոյոմն խրա-
 տու, այլ խնամ տարեալ հոգացայ ամենայ-
 նի՝ որչափ միտք և հասողութիւն բաւեցին :

Եւ այժմ ՚ի քումմէ խնամակալութենէ
 զետեղեալ թագաւորութիւնս՝ խորհուրդ ՚ի
 մտի եդի գիտել, թէ ո՞չք ոմանք յառաջ
 քան զիօ իցեն տիրեալ աշխարհիս Հայոց.
 և ուստի՝ Վախարարութիւնքս՝ որ աստ կան :

Օ ի ոչ կարգք ինչ լեալ աստ յայտնի, և ոչ
 Սէհենից պաշտամունք, և ոչ գլխաւորաց

sired to know, who and what sort of men had reigned before him over Armenia, and whether they were valiant or indolent.

Having chosen therefore a Syrian, Maribas (or Marabas) of Catina, a learned man, and very skilful in Chaldaic and Greek literature, he sent him to his brother Arsaces, with proper presents, to entreat him to permit the inspection of the royal Archives; and furnished him with letters of which the following is a specimen.

” To Arsaces King of Earth and Sea, whose form and image are like those of our Gods, but his fortune and fate above all Monarchs, and the greatness of his mind such as is the heaven above the earth; Valarsaces his younger brother and fellow-Soldier, appointed by him King of Armenia, sends Health and Victory in all things.

Since I received thy commands to cultivate valour and wisdom, I have never neglected this thine admonition; but have administered in all things with diligent care, to the extent of my capacity and power.

Being delegated by thee to this kingdom, I have resolved to enquire what order of men ruled over Armenia before me, and what was the origin of these Satrapies around me. For neither indeed appears any regularity of things here whence it may be seen, what was the worship in the temples, or

աշխարհիս առաջինն յայտնի է, և ոչ վերջինն, և ոչ այլ ինչ օրինաւոր. այլ խառն 'ի խուռն ամենայն և վայրենի:

Ս ասն որոյ աղաչեմ զքո Տէրութիւնդ՝ հրամայես բանալ զգիւանդ արքունի ընդդէմ առնդ եկելոյ առաջի քոյոյ հզօր Տէրութեանդ. զի գտեալ զղձալին եղբօր քոյ և որդւոյ՝ բերցէ զստոյգն փութապէս, և զվեր հեշտութիւնն որ 'ի կամակատարութենէ լեալ՝ քաջ գիտեմ խնդութիւն քեզ լեալ: Ո՛ղջ լեր երևելիդ բնակութեամբ 'ի մէջ 'Իւից“:

Եւ ընկալեալ Արշակայ մեծի զգիրն 'ի ձեռաց Սարիբասայ Աատինայ՝ մեծաւ լըջմտութեամբ հրամայէ առաջի առնել նմա զ'Իւլանն արքունի՝ որ 'ի Աինուէ. միանգամայն և ուրախացեալ այսպիսի միտս ունել եղբօր իւրոյ՝ որոյ զկէս թագաւորութեան իւրոյ հաւատացեալ էր:

Եւ խուզեալ սորա զամենայն մատեանսն՝ գտանէ մատեան մի հելլէն գրով. յորոյ վերայ էր՝ ասէ, վերնագիրն այսպէս:

» Այս մատեան հրամանաւ Աղեքսանդրի 'ի Քաղգէացոց բարբառոյ փոխեալ 'ի Յոյնն. որ ունի զբուն հնոց և զնախնեացն բանս. որոյ սկիզբն լեալ ասէ զՕրուանն, և զՏիտանն, և զԱպետոսթէ. յորում և զիւրաքանչիւր ոք 'ի ծննդոց երից նախարարականացս այսոցիկ արանցս զարս անուանիս

what was first or last done in this region, nor are there any certain laws, but all is confused and barbarous.

For which reason I pray thee, my Lord, that to this man, who will abide in the presence of thy Majesty the ingress of the royal Library may be permitted that he may acquire the knowledge of such things as thy brother and son desires, and return to us with the truth. And the pleasure which is to arise from the fulfilment of our wishes, we well know will be a joy to thee also. Farewell, oh thou illustrious dweller among the Gods!

When Arsaces the great had received these letters from Maribas of Catina, with the greatest alacrity he permitted him to search the royal Archives of Nineveh, rejoicing that his brother to whom he had committed the government of half his kingdom, was endued with such a disposition.

When Maribas therefore inspected the Manuscripts, he found a certain book, in the greek character, of which this is said to have been the title.

” This Volume was translated from the chaldaic language into greek, by order of Alexander, and contains the authentic history of the Antients and our Ancestors, who are said to commence with Zeruanus, Titan, and Apetosthes; in this book each of these three celebrated men and their posterity are

կարգաւ շարադասեալ՝ յիւրաքանչիւր տեղիս մինչև ցբազում ամսս ։

Յայսմ մատենէ Մարիբաս Վատինայ զմերոյ ազգիս միայն հանեալ զպատմութիւնս հաւաստի՝ բերէ առ Արքայ Աղարշակ ՚ի Մծբին՝ յոյն և ասորի գրով ։

Օր առեալ ... Աղարշակ ... առաջին իւրոյ գանձունս համարելով՝ դնէր յարքունիսն ՚ի պահեստի մեծաւ զգուշութեամբ . և զմասն ինչ ՚ի յարձանի հրամայէ դրոշմել ։

Յորմէ մեր հաւաստի ՚ի վերայ հասեալ կարգի զրուցացս՝ երկրորդեմք այժմ քոյ հարցասիրութեանդ , ձգելով զմեր բնիկ նախարարութիւնս մինչև ց՝ Քաղզէացւոց Սարգանապալայ՝ և ևս մօտագոյն ։

Խորեհայի ՚ի Պարմուրեան հայոց ։

Եւ յայնժամ իբրև զփեսայ շքեղազարդեալ՝ էր տեսանել զճեմեալն յառագաստիւր զՔրիստոս ։ Չայն արձակէր քաղցր՝ առ Վոյսն ողջախոհ . » Մնդարձակեա՛ զտեղի խորանի քո և զսրահից քոց , կանգնեա՛ , մի խնայեր . երկայնեա՛ զապաւանդակս քո , հաստատեա՛ զցիցս քո . յաջ և յահեակ թուու ջի՛ր . և զաւակ քո զհեթանոսս ժառանգեացէ . և զքաղաքս աւերեալս ՚ի Վռապաշտիցն շինեսցես ։ Մի՛ ասէ , երկնչիր , թէ մինչև ցայժմ նոքօք յամօթ արարի զքեզ . զի եր-

registered in order each in his proper place for many years “ .

From this volume Maribas of Catina conveyed to king Valarsaces then in the city of Nisibin the history of our Nation faithfully compiled and written in syriac and greek.

When . . . Valarsaces had received this Manuscript . . . esteeming it amongst his chief treasures, he directed the volume to be diligently preserved, and ordered a portion of it's contents to be engraven on a column.

Which narrative, we having verified the series of our facts, are now about to repeat at thy command, and to trace back our early government to the Chaldean Sardanapalus, and even beyond.

Corenensis in his Armenian History.

LORD BYRON'S TRANSLATION.

It was beautiful then to behold Christ as a bridegroom nobly adorned for the nuptial chamber, who spake with a soft voice to his most pure beloved: "Enlarge the place of thy tent, and of thy porch; spare not, plant it, lengthen thy cords, and strengthen thy stakes; for thou shalt break forth on the right hand and on the left, and thy seed shall inherit the Gentiles, and thou shalt renew the ruined cities of the Idolaters. Fear not, though till now by means of these I have co-

դուայ, և ոչ ևս զղջացայց 'ի քեզ բնակել
հաճութեամբ՝ որ ես հանգիստ իմ յաւի-
տեանս յաւիտենից ։

Յայնժամ՝ որ վարանէրն գաղտնի՝ սկզբ-
նաչարն թշնամին, ծանուցեալ՝ թէ մեքե-
նայքն իւր խայտառակեցան, տիեզերք աս-
տուածպաշտութեամբ ծաղկեցան, սլատ-
րեալքն դարձեալ փրկեցան, ժառանգորդք
դրախտին 'ի հայրենիսն փութացան, երկ-
րաքարչ հեշտութիւնն տեղի ետ, և երկ-
նային սրբութիւնն պայծառացաւ, գործի
ատելութեանն խորտակեցաւ, և պտուղ սի-
րոյն սկսաւ բազմանալ, յոյս ամենեցուն 'ի
ստորնայնոցս վերացաւ, և յերկնային կայ-
անն հանգեալ՝ արտաքս սողէր յորջէն չա-
րութեան, իբրև զառիւծ գոչելով շրջէր,
բացեալ զկոկորդ չարութեանն՝ ջանացեալ
առ 'ի կլանել զկեղեցին փրկեալ Վրիս-
տոսիւ :

Լաճերոնայի յԱրեւաբանութեան :

Հանձարեղ շնորհալիդ ընտրեալ է,
Յարքայից հրգօրաց զարմէ է .
Մեզ պարգև 'ի տանէն Լատինէ .
Հրեշտակ հրաշագեղ հռիփսիմէ :
Ուսհահորդ ուղևոր երկնընթաց,
()րինաց երկնայնոյն խորագգաց,
Ուրացեալ զանձն և զփառս հայրենեաց :
Հրեշտակ, և այլն :

vered thee with confusion. For I swear, that I shall never repent to make my abode of pleasure with thee who art my repose for ever and ever”.

Then the first Enemy, in ambush for his prey, perceiving that his snares were discovered, and that the worship of God flourished throughout the world, observing that those who had been deceived were redeemed, and that the inheritors of Paradise returned to their country, that the celestial holiness poured forth it's glory, that the instrument of hatred being broken, the fruits of charity began to multiply themselves, and the hope of all no longer turned to the earth, ascended to the heavenly abodes, forth from the cave of his malice he issued like the lion roaring in his anger, and roamed about with open and insatiate jaws, to devour the Church recovered by Christ.

Lampronensis in his Synodical oration.

A. GOODE'S TRANSLATION

Ripsima! Angel surpassing in beauty, wisdom, and grace; thou art chosen from the family of mighty Kings, and given to us a present from the Latin race.

Thou traveller journeying on the road of heaven, well skilled in Celestial Laws, having denied Thyself, and the glories of thy native country. — Ripsima, *etc.*

- Իմաստուն սուրբ կուսան դերյարդոյ
 Հրով բանին 'ի յերկիր արկելոյ
 Սառեցեր ըզլապտեր հաւատոյ ,
 Հրեշտակ , և այլն :
- Փեսային Քրիստոսի մարմնացեալ ,
 Լնապակ կուսութեամբ հարսնացեալ ,
 Յառադաստ անմատոյց բազմեցեալ .
 Հրեշտակ , և այլն :
- Սիրամունդ Սիրամարդ սխրալի ,
 Նրբափայլ ոսկէթել տարփալի ,
 Եռապսակ իւղադլուխ ցանկալի .
 Հրեշտակ , և այլն :
- Իսկաճեմ Լղաւնի օդապար ,
 Նոր Նոյեան տապանն է քոյդ դադար .
 Օճասպան Լրագիլ դու արդար .
 Հրեշտակ , և այլն :
- Ստաւոր Սարտիրոս մրցական
 Լական Ռանին Հօր զօրութեան ,
 Իսկոխ քաջութեամբ ըզհրնձան .
 Հրեշտակ , և այլն :
- Ե՛ գունեղ թաթաւեալ 'ի բոսոր ,
 Սաղարթուն կամրորակ իբր խրնձոր ,
 Հարսն ազնիւ դու արեամբ քօղաւոր .
 Հրեշտակ , և այլն :

Wise, holy Virgin, most venerable,
Thou didst light up the lamp of Faith with
the fire of the Word shed abroad on the
earth. — Ripsima, *etc.*

Of pure Virginity Thou hast been be-
trothed to the Bridegroom the incarnate
Christ, and placed on the inaccessible nup-
tial couch. — Ripsima, *etc.*

Lovely Peacock! nursed affectionately,
charming, delicately shining with thy gol-
den thread; enchanting, anointed with thy
triple crown. — Ripsima, *etc.*

Thou Dove over hov'ring in the air, the
Ark of the new Noah is thy dwelling: Thou
righteous Stork, who hast destroyed the
Serpent. — Ripsima, *etc.*

Thou Martyr skilful and valiant of the
power of the true Word of the Father, who
didst firmly tread the Wine-press. — Rip-
sima, *etc.*

Thou art colored, having been plunged
in a crimson dye; thou art covered with
leaves like the blushing Apple; Thou comely
Bride veiled with thy blood. — Ripsima, *etc.*

Ի ՆՈՐ ԿՏԱԿԷՆ

Քանզի բազումք յօժարեցին վերստին կարգել զպատմութիւն վասն իրացն հաստատելոց 'ի մեզ՝ որպէս աւանդեցին մեզ որ 'ի սկզբանէ ահանատես և սպասաւորք եղէն բանին, կամ եղև և ինձ՝ որ 'ի սկզբանէ զհետերթեալ էի ամենայնի ճշմարտութեամբ, կարգաւ դրելքեզ՝ քանզի Սեփիւիէ • զի ծանիցես զբանիցն որոց աշակերտեցար, զճշմարտութիւն : ՂՈՒԿ • Ա • 1—4 •

Ան միջ էին երկու որդիք • ասէ կրտսերն 'ի նոցանէ ցհայրն • Հայր՝ տուր ինձ բաժին, որ անկանի յընչիցդ • և նա բաժանեաց նոցա զկեանսն : Ալ յետ ոչ բազում աւուրց ժողովեալ զամենայն կրտսեր որդւոյն զնաց յաշխարհ հեռի, և անդ վատնեաց զինչս իւր • զի կեայր անառակութիւն : Ալ իբրև սպառեաց զամենայն, եղև սով սաստիկ յաշխարհին յայնմիկ, և սկսաւ ինքն չքաւորել : Ալ զնացեալ յարեցաւ 'ի մի ոմն 'ի քաղաքացւոց աշխարհին այնորիկ • և յղեաց զնա յադարակ իւր արածել խոզս, և ցանկայր ընուլ զորովայն իւր յեղջերէն զոր խոզքն ուտէին, և ոչ ոք տայր նմա : Ալ եկեալ 'ի միտս իւր՝ ասէ • քանի՛ վարձկանք

FROM THE NEW TESTAMENT

Forasmuch as many have taken in hand to set forth in order a declaration of those things which are most surely believed among us, even as they delivered them unto us, who from the beginning were eye-witnesses, and ministers of the word; it seemed good to me also, having had perfect understanding of all things from the very first, to write unto thee in order, most excellent Theophilus, that thou mightest know the certainty of those things wherein thou hast been instructed. LUKE. I. 1—4.

A certain man had two sons: And the younger of them said to his father, Father, give me the portion of goods that falleth to me. And he divided unto them his living. And not many days after the younger son gathered all together, and took his journey into a far country, and there wasted his substance with riotous living. And when he had spent all, there arose a mighty famine in that land; and he began to be in want. And he went and joined himself to a citizen of that country; and he sent him into his fields to feed swine. And he would fain have filled his belly with the husks that the swine did eat: and no man gave unto him. And

իցենս ՚ի տանն հօր իմոյ հացալիցք, և ես աստ
 սովամահ կորնչիմ. յարուցեալ զնացից առ
 հայր իմ, և ասացից ցնա. հայր՝ մեղայ յեր
 կինս, և առաջի քո. և ոչ ևս եմ արժանի
 կոչիլ որդի քո. արա՛ զիս իբրև զմի ՚ի վարձ
 կանաց քոց: — Ալ յարուցեալ եկն առ հայր
 իւր. և մինչդեռ հեռագոյն էր, ետես զնա
 հայրն, և գլխացաւ. յարեաւ և ընթացաւ
 ընդ առաջ, անկաւ զպարանոցաւն նորա, և
 համբուրեաց զնա: Ալ ասէ ցնա որդին. հայր՝
 մեղայ յերկինս, և առաջի քո, ոչ ևս
 եմ արժանի կոչիլ որդի քո: Ասէ հայրն ցծա
 ռայս իւր. վաղվաղակի հանէք զպատմու
 ճանն առաջին, և ագուցէք նմա. և տո՛ւք
 զմատանին ՚ի ձեռն նորա, և կօշիկս յոտս
 նորա. և ածէք զեզն պարարակ, զենէք,
 կերիցուք և ուրախ լիցուք, զի այս որդի իմ
 մեռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր՝ և
 գտաւ. և սկսան ուրախ լինել: — Ալ էր
 երէց որդի նորա յագարակի, և մինչդեռ
 գայր, և մերձ եղև ՚ի տունն, լուաւ զձայն
 երգոց և զպարուց. և կոչեցեալ առ ինքն
 զմի ՚ի ծառայիցն՝ հարցանէր, թէ զի՞նչ իցէ
 այն: Ալ նա ասէ ցնա. զի եղբայր քո եկեալ
 է, և եզեն հայր քո զեզն պարարակ, զի ող
 ջամբ ընկալաւ զնա: Տարկացաւ, և ոչ կա
 մէր մտանել. և հայրն ելեալ արտաքս՝ աղա
 չէր զնա: Վատասխանի ետ և ասէ ցհայրն.
 այս քանի՞ ամբ են, զի ծառայեմ քեզ, և
 երբէք զպատուիրանաւ քով ոչ անցի. ուլ մի
 երբէք ոչ ետուր ինձ՝ զի ուրախ եղէց ընդ
 բարեկամս իմ, յորժամ եկն որդիդ քո այդ՝

when he came to himself, he said, **H**ow many hired servants of my father's have bread enough and to spare, and I perish with hunger! I will arise and go to my father, and will say unto him, **F**ather, I have sinned against heaven, and before thee, and am no more worthy to be called thy son: make me as one of thy hired servants. — **A**nd he arose; and came to his father. **B**ut when he was yet a great way off, his father saw him, and had compassion, and ran, and fell on his neck, and kissed him. **A**nd the son said unto him, **F**ather, I have sinned against heaven, and in thy sight, and am no more worthy to be called thy son. **B**ut the father said to his servants, **B**ring forth the best robe, and put it on him; and put a ring on his hand, and shoes on his feet: **A**nd bring hither the fatted calf, and kill it; and let us eat and be merry: **F**or this my son was dead, and is alive again; he was lost, and is found: **A**nd they began to be merry. **N**ow his elder son was in the field: and as he came and drew nigh to the house, he heard music and dancing: **A**nd he called one of the servants, and asked what these things meant. **A**nd he said unto him, **T**hy brother is come; and thy father hath killed the fatted calf, because he hath received him safe and sound. **A**nd he was angry, and would not go in: therefore came his father out, and entreated him. **A**nd he answering said to his

որ եկեր զկեանս քո ընդ պոռնիկս, զէներ
դմա զէզն սարարակ: Ալ ասէ ցնա. Ո՛ր
դեակ՝ դու հանապազ ընդ իս ես, և ամե-
նայն որ ինչ իմ է, քո է. այլ ուրախ լինել
և խնդալ պարտ էր, զի եղբայր քո այս մե-
ռեալ էր՝ և եկեաց, կորուսեալ էր և գտաւ:
ՂՈՒԿ. ԺԵ. 11—32:

Այր ոմն էր մեծատուն, և ազանէր բե-
հեզս և ծիրանիս, և ուրախ լինէր հանա-
պազ առատապէս: Ալ աղքատ ոմն՝ անուն
Վազարոս, անկեալ զնէր առ դրան նորա
վերաւորեալ. և ցանկայր յազել ՚ի փշրա-
նացն՝ որ անկանէին ՚ի սեղանոյ մեծատանն.
այլև շունք ևս գային, և լեզուին զվէրս նո-
րա: Ալ եղև մեռանել աղքատին, և տա-
նել հրեշտակաց զնա ՚ի գոգն Աբրահամու:
Սեռաւ և մեծատունն, և թաղեցաւ. և ՚ի
դժոխսն ամբարձ զաչս իւր՝ մինչ ՚ի տանջանսն
էր, ետես զԱբրահամ ՚ի հեռաստանէ, և
զՎազարոս ՚ի գոգ նորա հանգուցեալ: Ալ
նա աղաղակեաց և ասէ. հայր Աբրահամ՝
ողորմեաց ինձ, և առաքեա՛ զՎազարոս՝ զի
թացցէ զծագ մատին իւրոյ ՚ի ջուր, և զու-
վացուցէ զլեզու իմ՝ զի սրտակիւմ ՚ի տա-
պոյ աստի: Ալ ասէ ցնա Աբրահամ. որ-
դեակ՝ յիշեա՛ զի ընկալար անդէն զբարիս քո

father, **L**o, these many years do I serve thee, neither transgressed I at any time thy commandment: and yet thou never gavest me a kid, that I might make merry with my friends: But as soon as this thy son was come, who hath devoured thy living with harlots, thou hast killed for him the fatted calf. And he said unto him, **S**on, thou art ever with me, and all that I have is thine. It was meet that we should make merry and be glad: for this thy brother was dead, and is alive again; and was lost, and is found. LUKE XV. 11 — 32.

There was a certain rich man, who was clothed in purple and fine linen, and fared sumptuously every day: And there was a certain beggar named Lazarus, who was laid at his gate, full of sores, and desiring to be fed with the crumbs which fell from the rich man's table: moreover, the dogs came and licked his sores. And it came to pass that the beggar died, and was carried by the Angels into Abraham's bosom: the rich man also died, and was buried; And in hell he lifted up his eyes, being in torments, and seeth Abraham afar off, and Lazarus in his bosom: And he cried and said, Father Abraham, have mercy on me, and send Lazarus, that he may dip the tip of his finger in water, and cool my tongue; for I am tormented in this flame. But Abraham said, Son, remember that thou in thy lifetime receivedst

'ի կեանսն քու՛մ, և Պ ազարոս նոյնպէս ըզ-
 չարչարանս . արդ՝ սա՛ աստ միսիթարի, և
 դու այդը սլապակիս . և 'ի վերայ այսր ամե-
 նայնի վի՛հ մեծ է ընդ մեզ և ընդ ձեզ . եթէ
 կամիցին աստի առ ձեզ անցանել, ո՛չ կարեն .
 և ո՛չ այտի ոք առ մեզ անցանել : Ալ ասէ .
 արդ՝ աղաչեմ զքեզ հայր, զի արձակեսցես
 զդա՛ 'ի տուն հօր իմոյ . են իմ անդ եղբարք
 հինգ, որպէս զի տայցէ նոցա վկայութիւն՝
 զի մի և նոքա դայցեն յայս տեղի տանջա-
 նաց : Ալ ասէ Աբրահամ . ունին զՄովսէս
 և զՄարգարէսն, նոցա լուիցեն : Ալ նա
 ասէ . Ո՛չ հայր Աբրահամ, բայց թէ 'ի մե-
 ուելոց ոք երթիցէ առ նոսա՛ և ապաշխա-
 րեսցեն : Ալ ասէ ցնա . եթէ Մովսիսի և
 Մարգարէիցն ո՛չ լսեն, և ո՛չ թէ 'ի մեուե-
 լոց ոք յառնիցէ՛ հաւատասցեն : ԴՈՒԿ . ԺԶ .
 19—31 .

Իբրև հրամայեցաւ մեզ նաւել՝ յՍտա-
 լիա, տային զՊաւղոս և զայլս ոմանս կա-
 պեալս ցհարիւրապետ մի՛ որու՛մ անուն էր
 Յուլիոս, Սեբաստեան գնդին : Ալ ելեալ
 'ի նաւ մի անդրամինտացի՛ որ երթալոց էր
 'ի կողմանս Ասիացւոց, գնացաք . էր ընդ
 մեզ և Արիստարքոս Սակեդոն թեսաղո-
 նիկեցի : Ալ 'ի վաղիւ անդր իջաք 'ի Սի-
 դոն . և մարդասիրութիւն ցուցեալ Յու-
 լեայ առ Պաւղոս՝ հրամայեաց առ բարե-
 կամն երթալ, և դարման դտանել : — Ալ
 անտի ելեալ խոնարհագոյն նաւեցսք 'ի Ախա-

thy good things, and likewise Lazarus evil things: but now he is comforted, and thou art tormented. And besides all this, between us and you there is a great gulf fixed: so that they who would pass from hence to you cannot; neither can they pass to us that would come from thence. Then he said, I pray thee therefore, father, that thou wouldest send him to my father's house; for I have five brethren: that he may testify unto them, lest they also come into this place of torment. Abraham saith unto him, They have Moses, and the prophets; let them hear them. And he said, Nay, father Abraham: but if one went unto them from the dead, they will repent. And he said unto him, If they hear not Moses and the prophets, neither will they be persuaded though one rose from the dead. LUKE XVI. 19—31.

When it was determined that we should sail into Italy, they delivered Paul and certain other prisoners unto one named Julius, a centurion of Augustus' band. And entering into a ship of Adramyttium, we launched, meaning to sail by the coasts of Asia; one Aristarchus, a Macedonian of Thessalonica, being with us. And the next day we touched at Sidon. And Julius courteously entreated Paul, and gave him liberty to go unto his friends to refresh himself. — And when we had launched from thence, we sail-

րոս, վասն հողմոյն ընդդէմ լինելոյ: Յայն
 ժամ ընդ մէջ ծովուն Աիլիկեայ և Պամփիլ
 լեայ նաւեալ՝ իջաք ՚ի Սիւռա ի կիւացոց:
 Եւ անդ գտեալ հարիւրապետին զնաւ մի
 աղէքսանդրացի՝ որ երթայր յԱտալիա, ե-
 մոյծ զմեզ անդր: Եւ ՚ի բազում աւուրս
 ծանրանաւեալք՝ հազիւ հասաք առ Անի-
 դաւ. և ՚ի չթողացուցանել մեզ հողմոյն՝ նա-
 ւեցաք խոնարհագոյն ՚ի Արետէ առ Սաղմո
 նեաւ: հազիւ անցեալ առ նովաւ՝ եկաք ՚ի
 տեղի ինչ, որ կոչէր Պեղեցիկ նաւահան-
 գիստ. յոր հուպ էր քաղաքն Պասեայ: —
 Եւ իբրև բազում ժամանակք անցանէին,
 և սխալ ևս լինէր նաւելոյն, և վասն այն ինչ
 ևս պահոցն անցանելոյ՝ տայր խրատ Պաւ-
 ղոս, և ասէր ցնոսա. Մըք՝ տեսանեմ զի
 թշնամանօք և բազում վնասու՝ ոչ միայն բե-
 ուինդ և նաւիդ, այլև անձանց մերոց լինե-
 լոց է նաւարկութիւնս: Իսկ հարիւրապետն
 նաւապետին և նաւավարին առաւել ան-
 սայր, քան բանիցն Պաւղոսի: Իբրև դրժ-
 պատեհ իմն թուէր նաւահանգիստն առ ՚ի
 ձմերել, բազումք խորհեցան զնալ անտի,
 թերևս կարասցեն հասանել ՚ի Փիւնիկէ՝
 ձմերել ՚ի նաւահանգստին Արետացոց, որ
 հայէր ընդ հարաւակողմն և ընդ աշխարհն
 (χωρον). Եւ ՚ի շնչել հարաւոյն՝ համարե-
 ցան ուր դիմեալն էին հասանել. և արկեալ
 մօտ անցանէին զԱրետեաւ: Եւ ոչ յետ բա-
 ղում ժամուց անկաւ զնովաւ հողմ ուռու-
 ցիկ որ կոչի Եւրակիկոն: Ինդ յափշտա-
 կել նաւին, և ՚ի չհանդուրժել ընդդէմ

ed under Cyprus, because the winds were contrary. And when we had sailed over the sea of Cilicia and Pamphylia, we came to Myra, a city of Lycia. And there the centurion found a ship of Alexandria sailing unto Italy; and he put us therein. And when we had sailed slowly many days, and scarce were come over against Cnidus, the wind not suffering us, we sailed under Crete, over against Salmone; And hardly passing it, came unto a place which is called The fair havens; nigh whereunto was the city of Lasea. — Now when much time was spent, and when sailing was now dangerous, because the fast was now already past, Paul admonished them; and said unto them, **Sirs**, I perceive that this voyage will be with hurt and much damage, not only of the lading and ship, but also of our lives. Nevertheless, the centurion believed the master and the owner of the ship, more than those things which were spoken by Paul. And because the haven was not commodious to winter in, the more part advised to depart thence also, if by any means they might attain to Phenice, and there to winter; which is an haven of Crete, and lieth toward the south-west and north-west. And when the south wind blew softly, supposing that they had obtained their purpose, loosing thence, they sailed close by Crete. But not long after, there arose against it a tempestuous wind,

Հողմոյն՝ թոյլ տուեալ երթայաք և գայաք .
 'ի կղզի ինչ դիմեալ՝ որ կոչէր Աղաւդիա ,
 հազիւ կարացաք ըմբռնել զմակոյկն . զոր ա-
 ուեալ՝ յօգնականութի կապէին ընդ նաւն :
 Արկուցեալ թէ գուցէ 'ի յորձանուտն ան-
 կանիցին , իջուցեալ զսուադաստն այնպէս
 երթային և գային : Ալ 'ի սաստկագոյն վըշ-
 տանալոյն մերոյ՝ 'ի վաղիւ անդր զկարասին
 ընկեցիկ առնէին . և յերիւր աւուր ընդ իւ-
 րեանց ձեռն զգործին նաւին ընկեցին : —
 Իբրև ո՛չ արև , և ո՛չ աստեղք երևէին 'ի բա-
 զում աւուրս , և ձմեռն ո՛չ սակաւ կայր 'ի
 վերայ՝ ապա բառնայր ամենայն յոյս փրը-
 կութեան մերոյ : Ալ զի բազում աւուրս նօ-
 թի էին , յայնժամ Պաւղոս կացեալ 'ի մէջ
 նոցա ասէ . Պա՛րտ էր ձեզ՝ ո՛վ արք , անսալ
 ինձ , և ո՛չ ելանել 'ի Արետեայ , և շահել
 զվիշտս զայս և զփնաս . և արդ՝ խրատեմ զձեզ
 քաջալերել , զի փնաս անձին և ո՛չ միում 'ի
 ձէնջ լինիցի՝ քաց 'ի նաւէդ . քանզի երևե-
 ցաւ ինձ յայսմ գիշերի Հրեշտակ Աստու-
 ծոյ՝ որոյ եսն եմ , և պաշտեմ զնա . և ասէ .
 Մի՛ երկնչիւր Պաւղէ , Այսեր և ս պա՛րտ է
 քեզ յանդիման լինել . և ահա շնորհեալ է
 քեզ Աստուծոյ զամենեսեան՝ որ են ընդ քեզ
 'ի նաւիդ : Ասն այսորիկ քաջալերեցարո՛ւք
 արք , զի հաւատամ յԱստուած , թէ այս-
 պէս լինի՝ զոր օրինակ խօսեցաւ ընդ իս , բայց
 'ի կղզի ինչ հասանէ մեզ անկանել : — Իբրև
 չորեքտասաներորդ գիշեր լինէր , մինչդեռ
 ծփէաք 'ի Հանդրին անդունդս՝ 'ի մէջ գի-
 շերին կարծէին նաւավարքն , եթէ հասեալ

called Euroclydon. And when the ship was caught, and could not bear up into the wind, we let her drive. And running under a certain island which is called Clauda, we had much work to come by the boat; which when they had taken up, they used helps, undergirding the ship; and fearing lest they should fall into the quicksands, strake sail, and so were driven: And we being exceedingly tossed with a tempest, the next day they lightened the ship; and the third day we cast out with our own hands the tackling of the ship. — And when neither sun nor stars in many days appeared, and no small tempest lay on us, all hope that we should be saved was then taken away. But after long abstinence, Paul stood forth in the midst of them, and said, **Sirs**, ye should have hearkened unto me, and not have loosed from Crete, and to have gained this harm and loss. And now I exhort you to be of good cheer: for there shall be no loss of any man's life among you, but of the ship. For there stood by me this night the Angel of God, whose I am, and whom I serve, saying, **Fear not, Paul**; thou must be brought before Cesar: and, lo, God hath given thee all them who sail with thee. Wherefore, sirs, be of good cheer; for I believe God, that it shall be even as it was told me. Howbeit, we must be cast upon a certain island. — But when the fourteenth night was come, as we were driven up and

իցեն յաշխարհ ուրեք . և ընկեցեալ ըզ-
 դունտան՝ գտին գիրկս քսան . և սակաւ ինչ
 դադարեալ՝ դարձեալ ընկեցին , և գտին
 գիրկս հնգետասան : Օգտի հարեալ թէ
 գուցէ 'ի խիստ ինչ տեղիս անկանիցին , յե-
 տուստ կողմանէ ընկեցին խարխիս չորս . ըզ-
 ձանային այգուն լինելոյ : Տայց նաւավարքն
 խնդրէին փախչել 'ի նաւէ անտի , և իջու-
 ցեալ զկուրն 'ի ծով անդր սլատձառանօք՝
 որպէս թէ յառաջոյ կողմանէ խարխիս ձգե-
 լոց իցեն : Ասէ Պաւղոս ցհարիւրապետն ,
 և ցղօրականն . Աթէ ոչ դոքա մնան 'ի նա-
 ւիս , դուք ապրել ոչ կարէք : Յայնժամ զօ-
 րականք հատին զլարս կրին , և 'ի բաց ըն-
 կեցին : — Աւ մինչդեռ այգն կամէր լինել ,
 աղաչէր Պաւղոս զամենեւեան առնուլ կե-
 րակուր , ասէ . Այս չորեքտասաներորդ օր
 է՝ որում ակն ունիք նօթիս կատարել , և
 չէ ինչ ճաշակեալ . վասն որոյ աղաչեմ զձեզ
 ճաշակել կերակուր , զի այն իսկ վասն ձե-
 րոյ փրկութեան է . զի ոչ ուրուք 'ի ձէնջ
 մազ մի 'ի գլխոյ կորիցէ : Աւ իբրև ասաց
 զայս , առեալ հաց՝ գոհացաւ զԱստուծոյ ա-
 ռաջի ամենեցուն . եբեկ , և սկսաւ ուտել :
 Աւ քաջալերեցան ամենեքին , և նոքա առին
 կերակուր : Աւ էաք ամենայն հոգիք 'ի նա-
 ւին՝ երկերիւր եւթամասուն և վեց : Իբրև
 յագեցան կերակրովս , թեթեւացին ըզ-
 նաւն՝ թափեալ զցորեանն 'ի ծովս : — Աւ
 իբրև այգ եղև , զերկիրն ոչ ձանաչէին , բայց
 զգոգ մի նշմարէին՝ թէ ամին ծովուն իցէ ,
 յոր խորհէին՝ թէ հնար ինչ իցէ , զերծու-

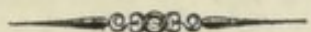
down in Adria, about midnight the shipmen deemed that they drew near to some country: and sounded, and found it twenty fathoms: and when they had gone a little further, they sounded again, and found it fifteen fathoms. Then fearing lest we should have fallen upon rocks, they cast four anchors out of the stern, and wished for the day. And as the shipmen were about to flee out of the ship, when they had let down the boat into the sea, under colour as though they would have cast anchors out of the foreship, Paul said to the centurion and to the soldiers, Except these abide in the ship, ye cannot be saved. Then the soldiers cut off the ropes of the boat, and let her fall off. — And while the day was coming on, Paul besought them all to take meat, saying, This day is the fourteenth day that ye have tarried, and continued fasting, having taken nothing. Wherefore I pray you to take some meat; for this is for your health, for there shall not an hair fall from the head of any of you. And when he had thus spoken, he took bread, and gave thanks to God in presence of them all: and when he had broken it, he began to eat. Then were they all of good cheer, and they also took some meat. And we were in all in the ship, two hundred threescore and sixteen souls. And when they had eaten enough, they lightened the ship, and cast out the wheat into the sea. — And when it was day,

ցանեւ զնաւն : Աւ զխարիսխան հատեալ՝ ըն-
 կեցին 'ի ծովն . թողացուցին զխառնելիս
 թւոցն , և 'ի բաց աւին զառագաստն , և
 ետուն հողմոյն յափն կոյս ծովուն : Անկեալ
 'ի տեղի մի երկծով՝ թիւրեցին զնաւն . և ա-
 ռաջին կողմն նաւին խրեալ՝ անշարժ մնայր ,
 և յետին կողմն քակէր 'ի բռնութենէն : Աւ
 զօրականացն խորհուրդ արարեալ՝ զի զկա-
 պեալն սպանցեն , և զի մի ոք լուղիցի և փա-
 խիցէ . և հարիւրապետն՝ քանզի կամեցաւ
 ապրեցուցանել զՎաւղոս , արգել զնոսա 'ի
 խորհրդոյն . հրամայեաց՝ զի որ կարողն իցեն
 լուղել , անկանիցին նախ , և 'ի ցամաք ելա-
 նիցեն . և զայլն՝ զորս 'ի տախտակս , և զորս
 յայլ ինչ կահ 'ի նաւէ անտի : Աւ այսպէս
 եղև ամենեցուն փրճանել յերկիր : ԳՈՐԾԻԲ
 ԱՌԱՔԵԼՈՅ ԻԷ . 1—44 :

they knew not the land: but they discovered a certain creek with a shore, into the which they were minded, if it were possible, to thrust in the ship. And when they had taken up the anchors, they committed themselves unto the sea, and loosed the rudder-bands, and hoised up the main-sail to the wind, and made toward shore. And falling into a place where two seas met, they ran the ship aground; and the forepart stuck fast, and remained unmoveable, but the hinder part was broken with the violence of the waves. And the soldiers' counsel was to kill the prisoners, lest any of them should swim out, and escape. But the centurion, willing to save Paul, kept them from their purpose; and commanded that they who could swim, should cast themselves first into the sea, and get to land: and the rest, some on boards, and some on broken pieces of the ship. And so it came to pass, that they escaped all safe to land. THE ACTS. XXVII. 1-44.

SELECT PIECES

FROM THE ARMENIAN WRITINGS.

Եղբայր ոմն Վիբիկեցի գնաց առ Հայրն
Սիլովանէ, և ասէ ցնա . Հայր՝ ոմն Թնա-
մի իմ է, և բազում չարիս գործեալ է ինձ .
խլեաց յինէն զազարակ իմ մինչ էի ՚ի դեղ,
և մոզս և դեղիչս առաքեաց սպանանել զիս .
և արդ կամիմ՝ զի տարեալ տացից ցնա առ
Իշխանն : Ըսէ ցնա ծերն . զոր ինչ կամիս, ա-
րասցես որդեակ : Ըսէ ցնա եղբայրն . Թոյլ
տուր Հայր, եթէ խրատեսցի՝ շահ լիցի ան-
ձին իմոյ և նորա : Ըսէ ցնա ծերն . արաս-
ցես զոր կամիս : Ըսէ եղբայրն ցծերն . արա՛
աղօթս, և արձակեա՛ զիս առ Իշխանն : Եւ
յարեաւ աղօթել : Եւ իբրև ասէին Հայր
մեր յերկինս, ասէ ծերն . Մի՛ Թողուր մեզ
զպարտիս մեր, որպէս և մեք ո՛չ Թողումք
մերոց պարտապանաց : Ըսէ եղբայրն ցծերն,
Մի՛ Հայր, մի՛ այդպէս : Եւ ծերն ասէ ցեղ-
բայրն . և որպէս որդեակ . այլ հաւատա՛ ինձ՝
եթէ գնաս առ Իշխանն դատել զոք, Սիլո-
վանէ այսպէս աղօթեսցէ միշտ վասն քո :

ՎԱՐԻ ՀԱՐԱՆՅ :

Վ հաւանութեան, արուին և իգին ըստ
 օրինաւոր ամուսնութեան կարգացն Մստու-
 ծոյ զաւակ ստանան ՚ի սիփփանս անձանց և
 մերձաւորաց, և ՚ի գովութիւն պարգեա-
 տուին: Աւ բազում ուրախութիւն ցուցա-
 նեն ՚ի ծննդեանն, և բարեկամօք և մերձա-
 ւորօք տօն կատարեն ծննդեանն և անուա-
 նակոչութեանն. որ ՚ի մթին և յաղջամիջին
 յորովայնէ յառաջ եկեալ մարդ կերպարա-
 նեալ ցուցանի յերկրի: Աւ յորժամ անըն-
 դեամբ մարմինն աճէ ՚ի կատարեալ հասակ՝
 պատրաստութեամբ արուեստիւք ոմամբք,
 և ոչ իքն բանաւորք և մտաւորք ըստ մարմնոյ
 աճմանն զգիտութիւն և զիմաստութի ընդ-
 նմին բացայայտեն ՚ի ձեռն ուսուցչացն խրա-
 տուց. որ և պետութեանց և իշխանութեանց
 հանդիպին յերկրի: Աւ նախ քան զամենայն
 ճանաչելն զՄստուած, և արարածովքս ի-
 մանալ զՄրարիչն երկնի և երկրի, և որ ՚ի
 նոսա արարածք իցեն: Աւ լինել աշակերտ
 և արբանեակ նորա կամացն՝ նմանեալ նորա
 բարերարութեանն. ատել զչարն, և ընտրել
 զբարին. և սլատճառ լինել շահից, և խլիչ
 փնասուց կորստեան. երախտաւոր լինել հե-
 ուաւորաց և մերձաւորաց, առ դրացիս և
 ընտանիս՝ բարի կամօք և բարի գնացիւք և
 բարի գործովք. առ ամենեսեան լինել ար-
 ժանաւոր իրաւամբք. և արդար և ուղիղ
 սուրբ և ճշմարիտ վարս ստանալ: Աւ այն-
 պէս երանելի երևել յաշխարհի ամենայն
 առաքինութեամբ. զարդարել ըստ պատկե-
 ըի Մստուծոյ: Փոխի յանուշակն կենդանի

յանմահ փառան՝ 'ի յոյսն յարութեան . և
ընդունի զերանութիւն սիրոյն :

ՅԱՃԱԽԱՊ ԱՏՈՒՄ :

Մի՛ 'ի լուկ ջուր և 'ի դատարկ հայիցիս
յաւազան անդր Մկրտութեան , այլ շուրջ
ջրովն՝ և շնորհօքն խառնի հոգին սուրբ կեն
դանի : Քանզի կրկին է մարդն՝ յոգւոյ և
'ի շնչոյ կարգեալ , վասն այսորիկ և սրբելին
պիտի . զի որ անմարմինն է՝ անմարմնովն , և
որ մարմնաւորն է՝ մարմնովն : Արդ՝ ջուրն
սրբէ զմարմինն , Ոգին դրոշմէ զոգիսն . զի
ցօղեալք 'ի սիրտ , և լուացեալք զմարմինն
ջրով սրբով՝ մատչել յանդիման լինել առա-
ջի մեծութեանց Աստուածութեանն կա-
րասցուք : Արդ՝ յորժամ իջանիցես 'ի ջուր
անդր , մի՛ իբրև 'ի թեթև և 'ի դատարկ ջուր
ինչ հայիցիս , այլ 'ի զօրութենէ հոգւոյ ան-
տի փրկութեանն սարսեւջի՛ր . զի առանց
երկոցուն անհնա՛ր է քեզ կատարեալ լինել :

ԿԻՒՐԵՂ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅԻ :

Եթէ երթիցես 'ի բժշկարանս , և մատ-
չիս հարցանել , զամենայն գրեթէ զհիւան-
դութեան պատճառս անդուստ 'ի կերակրոցն
գտանես . անտի բուսանին ախտքն : Քան-
զի նուազ և թեթևախորտիկ սեղան՝ մայր
է առողջութեան . վասն որոյ և մանկունք
բժշկացն այնպէս անուանեցին . և զչափա-
ւոր կերակուրս , և որով ոչն յագի ոք , և
ըստ կարօտութեանն կերակրի՝ զնա մայր ա-
ռողջութեան ասացին : Ալ եթէ պակաս

կերակուրն առողջութիւն գործէ , քաջա-
յայտ է՝ թէ որ յագեցմամբ կերակրի , այն
է արմատ հիւանդութեան . և ծնանի ախտս՝
որ 'ի վեր անցանէ քան զամենայն արուեստս
բժշկաց : Քանզի ոտնացաւութիւնք , գլխա-
գարութիւնք , և անբժշկելի ցաւք , ձեռաց
խեղութիւնք և անդամալուծութիւք , հողմք
և դողդոջմունք , ջերմ յերկար և տաքու-
թիւնք անչափք , և այլ ևս առաւել քան
զսոսա՝ զի ոչ է թէ յամենայն ժամ լինիցին ,
և ոչ 'ի պակաս կերակրոց , այլ՝ յաւելակե-
րութենէ և 'ի յագեցմանէ երեւին և ծնա-
նին այսոքիկ :

ՈՍԿԵԲԵՐԱՆ :

Ընդ Մստուծոյ և վասն Մստուծոյ խօսե-
լով՝ ամենայն արթնութեամբ և զգուշու-
թեամբ պարտիմք միտ դնել քանիցն ասացե-
լոց , զի մի՛ ընդունայն , կամ թէ 'ի դատա-
պարտութիւն մեզ ասացեալքն լինիցին : () Ի
թէ ընդ մեր նման մարդոյ ոչ դանգաչեալ
մտօք խօսիմք , այլ իմացուածովք զբանն բե-
րեմք , և յօդաւոր ասիւք պատշաճեմք , և
մանաւանդ յորժամ ընդ աւագաց ունիցիմք
խօսել , երկիւղալից մտօք բանիցն հոգ տա-
նիմք , ապա ո՞րչափ անզբօս խորհրդովք ընդ
Մստուծոյ , և ընդ Մստուծոյսն պարտիմք
խօսել , և ամենայն երկիւղիւ ընդ նմա և
վասն նորա բանաւոր իմացուածովք աւար-
տել զբանսն :

ՄԵԾՆ ԽՈՍՐՈՎ :

Չիք ինչ շնորհ՝ զոր առանց Մուաջնորդաց տայ Մատուած : Մյլ վերստին ծնրնդեանն որ 'ի հոգւոյն , և կենարար մարմնոյ և արեան Տեառն բաշխումն , թողութիւն մեղաց դարձելոցն 'ի խոստովանութիւն ապաշխարութեան , ամուսնութիւն զուգութեան , ընծայից և նուիրաց և պարգևաց մատուցումն , և հոգւոցն հանգուցելոց առ Քրիստոս յուղարկումն , և մարմնոց նոցա ընդ ամենապահ աջովն Մատուծոյ ամրանալ , և որ այլ ևս կարգք են քրիստոնէականք , և օրհնութիւն Սկեղեցեաց Մատուծոյ , և սպասուց նոցա , և կամ նշանի Սաչին , կամ Սիւռոնին գերագունի , կամ երկրի , կամ ջուրց , սերմանց , պտղոց , անասնոց , ախտից բուժելոյ աստուածային շնորհիւն , կամ այլ ինչ աստուածատուր պարգևի՝ միջնորդք Մուաջնորդք եկեղեցւոյ լինին : Սոքա առնուն 'ի թողութոցն զխոստովանութիւն , զաղօթս , զօրհնութիւն , ըզնուէրս՝ և մատուցանեն Մատուծոյ . և դարձեալ՝ առնուն յՄատուծոյ զօրհնութիւնս և զզանազան շնորհսն , զխաղաղութիւնն երկնային , և տան մարդկան՝ մեռելոց և կենդանեաց :

ՆՈՅՆՆ :

Օ որ օրինակ թագաւոր ոք գիտելով ըզծառայից զիւրաքանչիւր զքաջութիւն և զուժոյ կարողութիւն , նաև զպատշաճ պիտոյից գործառնութիւն ըստ ժամանակի և ըստ իրի , և առեալ կարգեսցէ ըստ արժա-

Նւոյն՝ զոմն՝ ի զինուորու թիւն ընտրելով, ըզմիւսն՝ ի դատաւորու թիւն, զայլ ոմն դաւառապետ կարգելով, և զմիւսն գլուխ զօրաց կացուցանելով, զմին՝ ի դուռն արքունի կարգեալ, զմիւսն՝ ի վերայ խահիցն, և զայլ ոմն մատուակ և սպասաւոր իւրոյ թագաւորու թեանն ընտրեալ, այսպէս իմն և ամենաթագաւորն Մստուած ըստ իւրում նախատես գիտութեան ընտրեաց զամենեսեանն ըստ իւրաքանչիւր պիտոյից յիւրաքանչիւր դարս և ժամանակս ըստ արժանաւորութե :

ՆՈՅՆՆ :

Յանկացայ զմարցն գորովասիրաց պահել սովորութիւն, առ որս տեսանեմք, զի կաթընկեր ունելով մանկունս, և անկիրթ ճաշակելիս կատարեալ կերակրոց՝ նախ ինքեանք առնուն զհացիկն, և յատամունս մանրեն, և ապա եղեալ ի բերանս նոցա՝ առ ի նոյն պիսի կերակրոցն ճաշակումն զտղայսն դատարակեն : Սոյնպէս և Վարդապետաց՝ որոց պաշտօն բանին հաւատացաւ ի հողոյն, հարկաւոր է առնուլ զկատարեալ հողոց կերակուր՝ գրաւորական վարդապետութի, և զնոյն յատամունս խաղաղութեան մանրել, և զիւրաճաշակելի և ախորժ առնել որոց կարեւոր առ ի նոյն սնունդ և աճումն :

ԴԻՈՆԵՍԻՍ :

Օ ի որպէս յարեգակն պշնուլն պակասումն ընձեռէ աչաց հայեցողին, նոյնպէս և աւելի քան զչափն յառիլ ի խորս գիտու-

Թեանն Մտուծոյ շացուին մտաց աչացն
բերէ :

ՆԱՐԵԿԱՅԻ :

Ոսկին համր է, և առանց բերանոյ կա-
րող է խօսել, և լռեցուցանել զբանաւորս
յիրաւանց :

ՃԱՌԸՆՏԻՐ :

Մտաբիկ են բնութեանս մերոյ սահման .
յաղքատանալն տրտնջեմք և մեղադիր լի-
նիմք Մտուծոյ, և 'ի հարստանալն ամբար
տաւանիմք, և իբրև զանմահս զաշխարհէս
բուռն հարկանեմք, վասն այսորիկ փոխ առ
փոխ փոփոխմամբն ուսուցանէ զմեզ 'ի չա-
փու ունել զանձինս, և քան զմեր սահմանն
աւելի չամբառնալ՝ զի մի մեծագոյնս անկա
նիցիմք քան զհող անարգ և խոնարհ :

ԼԱՍՏԻՎԵՐՏՅԻ :

Վախանձեաց ընդ մըջիւնն 'ի գործիական
առաքինութիւնն, և զմեղուն առ տեսակա
նին սպացոյց : Արպէս նա 'ի վերայ ամենայն
ծաղկանց շրջի, նոյնպէս և դու զամենայն
դիրս քննեա՛, և զպարկեշտն և զպիտանին 'ի
նոցանէ ամբարեա՛ : Ալ յայնժամ զբանս հան
ճարոյ քո առնուն մեծամեծք և փոքունք 'ի
բժշկութիւն հոգւոց, և քաղցր լինի 'ի քիմս
մտաց նոցա քան զմեղու խորիսխ : Ալ այ-
սու լիցիս ցանկալի իմաստնոց, և փառաւո-
րիս . որ 'ի տկար մարմնոյդ զերծուցեր զխո-
հականիդ բանականութիւնն, և իմաստու-

Թէն սիրով խառնեցար յանմարմնոցն կարգ :
Վանդի արդարեւ զմեղուի բերին զօրինակ
Հելլենացւոցն իմաստունքն յաշխարհական
հանձար, և եկեղեցւոյ Արդապետք 'ի հո-
գւորս գիտութիւն :

ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻ :

Որպէս նժար կշռոց ունի անձնիշխան
կամք կախեալ ընդ ինքեան զհոգին և զմար-
մին . ոչ պարտի տալ նոցա զմիմեանս հարրս
տահարել, այլ յօրինացն սահման պահե-
լով զնոսա՝ ընդունելի է Մատուծոյ : Մա-
թէ հարստահարէ մարմինն զհոգին, լսէ 'ի
Պաւղոսէ . Վերջն կենդանւոյն մեռեալ է :
Իսկ թէ ոգին զմարմինն, դարձեալ ասէ .
Մի ջուր և եթ ըմպեր, այլ սակաւիկ մի և
գինի խառնեցես վասն ստէպ հիւանդու-
թեանդ :

ՆՈՅՆՆ :

Եւ վաճառք ըստ հրամանի Թագաւորաց
կարգեցին 'ի քաղաքս, կամ յԱշխանաց ըստ
հրամանի Թագաւորաց՝ թէ 'ի քաղաքս, կամ
յաւանս, կամ յայլ ինչ տեղի 'ի գաւառսն .
և նախահոգութեամբ զչափս և զկշիռս, ըզ-
ղոյգսն նոքա գիցեն՝ տեսանելով զղօրու-
թիւնս վաճառին : Վարդեցեն և կռփիչս՝
միշտ որոնել և տեսանել, զի մի նենգութե
ինչ արասցեն : Եւ խարդախիցն խրատ ըստ
հրամանի Աշխանացն լիցի . գողիցն 'ի չափսն
և 'ի կշիռսն հատուցանել չորեքկին, և յան-
գիմանութեամբ նշանակել 'ի զարհուրումն

այլոցն : Իսկ դահեկանահատիցն և դրամա-
 փոխիցն զձեռնն հատանել հրամանաւ Իշ-
 խանացն : Իսկ զմաքսն առնու իրաւապէս ,
 յորժամ 'ի քաղաքս կամ 'ի գաւառս եկեալ՝
 վաճառիցեն . այլ մի լիցի յանցս ճանապարհ-
 հաց մաքսել , եթէ ոչ վաճառիցեն . այլ
 վարձս միայն , եթէ 'ի թշնամեաց՝ ընդ նո-
 սա երթալով , պահեսցեն : Եւ մաքս հրա-
 մանաւ լիցի (Թագաւորաց , և Իշխանքնմա-
 նապէս 'ի հրամանս նոցա մաքսիցեն : Եւ
 'ի վաճառս խաբողացն զտգէտսն՝ ըստ գո-
 ղիցն հատուցի : Իսկ զգին հացի և զգի-
 նւոյ և զայլոց այդպիսեաց , ըստ քաջաբե-
 րութեանն ամի , կամ ըստ այլ իմիք պատճա-
 ուի , նմանապէս ըստ նուազութեան : Եւ
 ըստ այդպիսեացդ պատճառի փոփոխել 'ի
 վեր և 'ի խոնարհ (Թագաւորաց լիցի հրա-
 մանաւ , և Իշխանաց յիշատակելով Գա-
 ւառապետաց և Երզնկայեաց :

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ :

Եւ յս իսկ է մարդ բոլորովին . ոգի և զօ-
 րութիւնք իւր , միտք և շարժմունք իւր ,
 մարմին և զգայութիւն իւր . զոր պարտ է
 ըստ վերագրելոցդ ամենայն զգուշութեամբ
 պահել . ոչ ընդ հրաժարեցուցեալսն ընտա-
 նենալ , և ոչ 'ի համարձակելոցն օտարա-
 նալ . զի մի 'ի բարւոք և յընտանի կայից սո-
 զոսկեալ՝ 'ի վայր քարշեսցի մարդն Եստու-
 ծոյ , և բիծ ինչ արատոյ ընդ անարատ մաք-
 րութիւնն խառնեսցի՝ եղծանելով զնախա-
 տպին պատկերի լուսանկար գեղեցկութիւն :

ԳՐԻԳՈՐ ՄԵՆԱԻՈՐ :

Ասեմք զթիւսն նմանս գոլ՝ որոց կողմունքն համեմատք են, որպէս զվեցն, և զքսան և զչորսն . քանզի կողմունքն վեցին երկուք և երեքն, իսկ քսան և չորիցն չորքն և վեցն : Աւ համեմատութիւն ունի ութն առ չորսն, և երեքն առ վեցն . քանզի կրկնապատիկ բանի տեսանի, զի չորքն երկուցն կրկնապատիկ է, և վեցն երիցն :

ՆԵՄԵՍԻՈՍ :

Հարիւր և տասն ամ էր 'ի Արթոյն Վրիգորէ, յորժամ գտաւ զիր ազգիս մերոյ . և զայնչափ ժամանակս 'ի յայլալեզու գեգերանս էին տատանեալ . վասն որոյ առաւել փոյթ յանձին ունէին, զի երազ վարժեսցին մանկունք յիւրաքանչիւր տեղիս : Յորոց ընտրեցին թուով վաթսուն յաշակերտեւոցն զառաւել ուշիմս և զփափկածայնս և զերկարողիս, և առաքեցին յազգս և 'ի լեզուս օտար գաւառաց՝ ուսանել իմաստութիւն և արուեստախօսութիւն, և առնել թարգմանութիւն որք գնացին յԱզեքսանդրիա, 'ի Վիւզանդիա, յԱթէնս, և յայլ գաւառս՝ ուսանել զիմաստասիրութի՛ն որպէս զայլ ազգս . զի նախանձ բազում էր յայնմ ժամանակի ուսման ամենայն ազգաց, և ծաղկեալ էր ուսումնասիրութիւն յաշխարհի

Օ կնի բազումք յիւրաքանչիւր դարս և 'ի ժամանակս հանդիսանային՝ նախանձաւոր բարեաց լինելով, 'ի վաստակս և 'ի ջանս սլատրաստելով զանձինս . ժրանային, տքնէին, աշխատէին, հարցասէր լինէին՝ ուսանելով, կրը

Թելով, վարժելով, պատրաստելով զանձինս
 'ի յերկա օգտակարս, և 'ի դործս շահա-
 ւետս: Ոմանք զիմաստս հաւաքեալ՝ զուսում-
 նականն, զքնաբանականն, զերկրաչափա-
 կանն, զհամարողականն, զերաժշտականն,
 զաստեղաբաշխականն, զքերականն և զքեր-
 դողականն, զգործնական և զտեսական ի-
 մաստասիրութիւն, և զմասունս նոցա՝ որք
 են Թուով երկոտասան Ունելով ընդ
 ինքեանս բեռինս շահաւետս և արդիւնա-
 րարս, մարդարիտս գեղեցիկս և ականս պա-
 տուականս՝ զբաղխոհականն, զատենականն,
 զկացրդականն և զաստուածաբանականն՝
 զարդարեցին զերկս աշխատողացն Ծա-
 նօթս առնելով բազմաց զգիտութիւն, զե-
 րեւակայութիւն, զմիտս և զկարծիս, և զըզ-
 գայութիւն, զարհեստ և զմակացութիւն,
 և զայլնն ամենայն զգովելիսն և զպանծա-
 լիսն:

ՃԱՌԸՆՏԻՐ:

Մի ոմն զօրաւոր 'ի զօրացն հոռումնոց պատ-
 րաստեալ հուրնաւթիւ ծծմբով, և արկեալ
 յաման ասպակեղէն, և նստեալ 'ի վերայ ազ-
 նիւ երիվարի քաջասիրտ և արի դուրով, վա-
 հանաւ միայն զթիկունս ամրացուցեալ, և
 ելեալ ընդ դուռն քաղաքին՝ մտանէ 'ի բա-
 նակն Մ. յլազգեացն, ՄԱՆՏԱՏՈՐ ձայնելով
 զինքն . և երթեալ մինչև 'ի բաբանն, շուրջ
 անցեալ զնովաւ, և յանկարծակի 'ի վեր ա-
 ուեալ զչիչն՝ եհեղ 'ի վերայ բաբանացն . և
 նոյնժամայն բորբոքեալ հրոյն՝ բոց ծիրանի

'ի դուրս ելանէր , և ինքն դառնայր փու-
թապէս :

ԼԱՍՏԻՎԵՐՏՅԻ :

'Ի սորա (փոքունն թէոգոսի) աւուրս էր
սուրբ հայրապետն հայոց Սահակ : յորոյ
աւուրս դպրութիւնն հայոց լեզուիս՝ քսան
և ինն գիր 'ի Ղանիէլէ փիլիսոփայէ Մսու-
րոց կարգեցաւ . իսկ զեւթն գրոյն պակա-
սութիւնն Սեւրովպ երանելի Տարոնեցի
խնդրուածովք Ղստուծոյ առնու :

ԱՍՈՂԻԿ :

Վացոյց և լուսաւորս յերկինս՝ յառաջ-
նորդութիւն և 'ի փոփոխումն աւուրց և ժա-
մանակաց , 'ի սնունդ մարդկան և ամենայն
կենդանեաց , և բուսոց և տնկոց : Սակ ըզ-
հուր և զջուր , զամպս և զհողմս յարդա-
րեաց 'ի պէտս ազգի ազգի բուսոց և տնկոց՝
որ 'ի պէտս մարդկան արարան իւրաքանչիւր :
Նաև որ 'ի ջուրն են զուղակք և ձկունք , և
ազգք գազանաց պէսպէս բնութեամբք և
զանազան կերպարանօք 'ի ծովու և 'ի ցա-
մաքի՝ մեծամեծք և փոքունք , քաղցունք և
դառինք , շահեկանք և անշահք . նմանա-
պէս և 'ի տունկս և 'ի բոյսս՝ որ 'ի պէտս ա-
րարան մարդկան , և ոչ Մարալին : Մարալ և
ոսկի և արծաթ և պղինձ և երկաթ . և սլա-
տուական քարինք և անարգք 'ի պէտս մարդ-
կան՝ 'ի վկայութիւն մեծին Մստուծոյ արա-
րան : Նաև 'ի չորից նիւթոց զերեւելիսս եցոյց .
խոնաւ և ցամաք , ցուրտ և ջերմ Ղստու-

Ժոյ կազմեցան : Ալ ՚ի նոյն նիւթոյ արա-
րեալ զմարդն՝ և շնչեաց ՚ի նա հոգի կենդա-
նի և անմահ , մտաւոր և բանաւոր :

ՅԱՃԱԽԱՊԱՏՈՒՄ :

Օ ի՞նչ անդամ իցէ՛ որ ըստգիւտն հա-
մարին ՚ի սքանչելի արարածս մարմնոյս այսու-
րիկ . զի՞նչ այն՝ որ պակաս ինչ է ՚ի գեղեց-
կութենէ . զի՞նչ այն իցէ՛ որ ոչն ճարտա-
րութեամբ կարգեալ իցէ : Իսկ արդ՝ ո՞չ է
պարտնոցա հայել և տեսանել աչացս լուսա-
ւորութեանս զհաստատութիւնս , կամ ո՞ր
պէս ահանջացն ՚ի կողմանէ եղելոց անխա-
փան զլսելիսն , կամ ո՞րպէս հոտոտելիքն ըն-
տրութիւն գիտեն առնել . և զիա՞րդ զհա-
գագն ՚ի տալ և յառնուլ՝ շունչ մատակա-
րարիլ մարթ է . և կամ զիա՞րդ լեզուն կրը
կին կարգաց արբանեակ է ճաշակելեացն . և
կամ ո՞ որ ինչ ըստ ամոքելոյ բանաւոր խօսիցն
զօրութեան . կամ շնչափողն ՚ի ծածուկ ՚ի
ներքս ամրացեալ՝ զիա՞րդ անդադար ունի զօ-
դոցն և շնչոցն տալ և առնուլ մատակարա-
րութիւն . կամ զիա՞րդ սիրտն ՚ի ներքս անդ-
միշտ անդադար զթնդիւնն պատրաստէ . կամ
զիա՞րդ յիւրաքանչիւր կարգս բաժանին ե-
րակքն , և նէարդք բազմացեալ : Ալ կամ
ո՞վ է՛ որ խոնաւ ջղօքն և նէարդիւքն զոս-
կերս արար վայելչապէս . և կամ ո՞վ է՛ որ
զխորտիկս ՚ի գեղեցիկ բաժինս բաժանեաց .
զկէսն ՚ի զօրութիւն հաստատութեան , և
կէսն ՚ի գեղեցիկ ընտրութիւնս խորհրդով

բաժանեալ : Այլ զամօթոյ մարմինսն 'ի սարկեշտագոյն կողմանս թագուցեալ պահէ :
ԿԻԻՐԵՂ, ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅԻ :

Որպէս ծարաւ յաղբիւր դիմէ յօժարական ,
Այլ ըզպասքեալ միտսդ արբուսցէս բանիւք
ուսման .

Որպէս լուսոյ ծագման յըստակ արեգական ,
Նոյն ըզհողոյդ աչքս բացցես տեսողական :
Մի յայլասեր ազգաց գարշիր էսնդրողդ
ուսման ,

Մի յաղքատաց մեծամըտիր որպէս Վշեան .
Այլ ան 'ի քեզ որպէս 'ի փշոյ վարդ հու
տեան ,

Թիչ զոք անօթ շնորհաց տեսցես և սլատուա
կան :

ԵՐԶՆԿԱՅԻ :

Հեթանոսութեան սկիզբն 'ի Սերուքայ
ժամանակաց անտի եղև . զի որ լաւ ոք ե-
կեալ յաշխարհ մեռանէր , վասն յիշատակի
քաջութեանն զպատկերն երանգօք 'ի նկա-
րու հանէին . և անտի ուսեալ տխմարաց՝
տակաւ 'ի սլաշտօն առնուին : Այլ կուոց և
գրօշեւոց հանգամանք՝ առ Թարայիւ հարք
Աբրահամու . և անտի իւրաքանչիւր ոք իւ-
րով արուեստիւ զնոյն գրօշեր . գարբինն
գարբնութեամբ , հիւսնն հիւսնութեամբ ,
արծաթագործն և պղնձագործ և քարակոփ
և բրուտ՝ իւրաքանչիւր արուեստիւ : Այլ ան-
տի կարգեալ հասանէր յԱզիպտացիս և 'ի
Տաբեւնացիս և 'ի Փուիւգացիս և 'ի Փիւ

նիկեցիս գործ դրօշագործութեան, և խորհուրդք նորին: Աւապա՛ ՚ի Հելլենս՛ որ են Յոյնք, առ Աեկրոպեաւ. և ևս յետոյ առաւել աստիք առ Առնուաւն և Քէաւ և Գիաւ և Մպողոնիւ, և առ այլովք բազմօք՝ զորս մի ըստ միօջէ Մստուածս անուանէին: Աւ Հելլենք կոչին Յոյնք յառնէ միօջէ՝ որքամ Հեղինոս անուն էր յԱլլադա ցւոց աշխարհին: Բայց այլք ասեն, եթէ ՚ի ձիթենւոյն՝ որ յԱթէնս բուսաւ իւրովի. վասն զի ձիթենի Յունարէն ԵԼԷԱ կոչի: Բայց Յոյնք ՚ի Յաւանայ, որ էր մի յառաջնորդաց աշտարակագործութեն. վասն որոյ ՄԵՐՈՎՊՍ ամենեքին կոչին յաղագս բարբառոյն բաժանելոյ. քանզի Բաժանումն Յունարէն ՄԵՐԻՍՄՈՍ կոչի: — Աւ առաջին կրօնք՝ խուժականք և սկիւթականք և հեթանոսականք կոչէին, մինչև եկն Մբրա համու աստուածաշտութիւնն, և աղաւաղեաց զայն: Աւ Յուդայութիւնն ՚ի Յուդայէ՝ որ է Հրէութիւն, ՚ի չորրորդ որդւոյն Յակովբայ, յորմէ թագաւորութիւնն էր. և կալաւ անունն զամենայն ազգն Յուդայական: Աւ ՚ի վախճանի Հրէութե՝ Քրիստոնէութեան անուն ՚ի Քրիստոսէ. որ նախ յԱնտիոք անուանեցաւ աշակերտելոցն:

ԵԶՆԻԿ:

Չտեսանէս և զմարմնոց իսկ աչս, յորժամ հանապազ ընդ ծուխ գայցեն, արտօսր բերեն. և յորժամ ՚ի խաղաղ օդս և ՚ի մարդս և յաղբիւրս և ՚ի դրախտս զբօնուցուն, ա

ուողջադոյնք և քաջատեսք : Սոյնպէս և մը-
տացն ակն՝ եթէ յեղտիւրս հոգևոր բանիցն
ճարակիցի, սուրբ, յստակ և քաջատես լի-
նի . իսկ եթէ ընդ ծուխ ինչ աշխարհի ի-
րացս դայցէ, բժաբեր արտօսրալից լինիցի .
և զազգի ազգի լալիւնս լայցէ՝ և աստ, և
անդ :

ՈՍԿԵՒԵՐԱՆ :

Ընէ ինչ ծանր հրամանքն : Ընէ ասա՛ ,
զինչ աշխատութիւն յերդմանէն փախչելն
իցէ . միթէ ընչից ծախք իցեն, միթէ քրը-
տունք ինչ և տառապանք . շատ է կամելն
միայն, և ամենայն վճարեցաւ : Իսկ եթէ
զսովորութիւն սլատառս դնիցես, նա՛ վասն
նորին այնորիկ ասեմ դիւրին զուղղութիւնն .
եթէ յայլ ընդելութիւն կրթեսցես զանձն,
զամենայն դիւրաւ վճարեսցես : Օ մտա՛ւ
աժ, զի բազումք իսկ՝ ի հեթանոսացն իմաստ
նոց՝ որ առ քաղթնատութեան թոթովէին,
ստէպ կրթութիւն զկաղ լեզու նոցա էաժ
յուղղութիւն . և ոմանք՝ որոց թիկունքն
ընդոստ ընդոստ դողացեալ շարժէին, սուրս
կապեցին ՚ի վերայ թիկանցն, և մերժեցին
զսովորութիւնն :

ՆՈՅՆՆ :

Խրատեցէք զորդիս ձեր ՚ի խրատ և ՚ի
վարդապետութիւն Տեառն . քանզի իսկ և
ամեհի է մանկութիւն, և բազում վարդա-
պետաց կարօտ, դաստիարակաց, սպասկաց,
դայեկաց . քանզի պիտոյ է այնպիսի վար-

Ժիւք վարժել : Որպէս ձի ամեհի միշտ 'ի վարժոցս կայցէ , և գազան վայրենի 'ի հրա հանգս՝ մինչև 'ի համբոյր գայցէ , այնպիսի է մանկութիւնն : Մնդստին իսկ յառաջին տիոցն պարտիմք սահմանս և կարգս բարիս հաստատել նմա . և ոչ ևս առյապա մեծամեծ աշխատութիւնս կարօտանայցեմք . այլ սովորութիւն իսկ օրէնք լինիցին : Մի տացուք նոցա թոյլ ըստ մտաց դիւրութեան դնալ , և մի իբրև մանկուտոյներիցեմք նոցա , այլ 'ի ցածութեան պահեսցուք , զի այն քան զամենայն ինչ փաստակար է մանկութեանն : Եւ մեք նմին կարի պատկառ կայցեմք՝ վաղ և արագ կանայս ածիցեմք , զի սուրբ և անարատ պահեսցին 'ի պղծութենէ՝ 'ի հասաւ նել առ ամուսնութիւնն :

Ն Ո Յ Ն Ն :

Որպէս 'ի մասունս մարմնոյ քան զամենայն պատուականագոյն և առաջին գլուխն է յաղագս տեղւոյն բարձրութեան , և ըզգայարանայն 'ի նմա եղելոց , և ապա այլքն յանդամոց մի ըստ միոջէ . այսպէս և յանդամս հոգւոյն՝ մեծ և առաջին իբրև զգլուխ , է հաւատոյն ճշմարտութիւն . և ընդ նմին յարմարեալք որպէս անձն ընդ գլխոյ , գործք արդարութեան մեծամեծք և փոքունք ըստ պատուիրանացն Վրիստոսի :

Ն Ե Ր Ս Ի Ս Շ Ն Ո Ր Հ Ա Լ Ի :

Հայեաց յերկինս 'ի վեր՝ ո՞վ մարդ , և յերկիր 'ի խոնարհ . և տէս՝ եթէ զո՞ յարա

րածոցս յերևելեացս կամ յոչ երևելեացս
այնպէս պատուեաց Մատուած, որպէս ըզ-
քեզ: Աթէ զառաջին պատիւ արարչագոր-
ծութեանն ասիցես, ահա՛ մեծ է և սքան-
չելի. վասն զի այլ արարածք հրամանաւն
Մատուծոյ ստեղծան, և դու ձեռամբն Մա-
տուծոյ: Մյլ արարածք 'ի պատկեր դժժու-
թեան, և դու 'ի պատկեր Մրարչին: Մյլ
արարածք 'ի բնութեանն կապեալ կան, իսկ
դու անձնիշխանութեամբ Մրարչին քո նմա
նես: Մյլ արարածք անբանութեամբ ան-
զարդք երևեցան և տրուպք, իսկ դու բանիւ
և իմաստութեամբ զարդարեցար. և զպա-
տիւն քո տիրապէս ո՛չ իմացար:

Ս Ա Ր Գ Ի Ս:

Օ երկիր ոմանք յարտաքնոց բարեաց փի-
լիսոփայիցն ասացին, թէ ձեացեալ է իբրև
սկուտեղ. և ոմանք ասացին իբրև զգունդ.
և այլք որպէս քուեայ երկեռեակ դիմի, և
'ի միջոցի երկնի կառուցեալ. սաստկութեան
հողմոյ 'ի ներքոյ մտեալ՝ համբարձեալ ունի
զերկիր 'ի վեր. և ընդ անգայտութեան ցան
ևցիր հողոյն երկրի խառնեալ մանրասիկ խո-
նաւութիւն ջուրց, և հողմոցն սաստկու-
թեամբ 'ի վեր փչելով, և երկրիս թանձրա-
հող ծանրութեամբ 'ի վայր կալով՝ կափչի
հողն յերեարս, և ճնշի իբր 'ի մամուլս, ման-
րասիկ խոնաւութեան ջուրցն կալով 'ի վեր
կոյս. և խտանայ երկրային մարմինս 'ի ներ-
քոյ ջուրցն, և լինի սալայատակ, հաստա-
տրամ, անփապելի և անպայթելի. նեցուկ

անվթար՝ զբազմութիւն ջուրցն յինքեան ունելով, զոր և ծով անուանեմք : Աւ քանզի երկիրս չորեքկուսի՝ ի միջոցի երկնի կառուցաւ, ոչ թոյլ տայ սմա երկին իւրով երագութեամբն՝ ի ներքին կիսագունդն խոնարհիլ . քանզի երկիր իւրով ծանրութեամբն հակէ՝ ի վայր իջանել, և հողմն իւրով ուժգնութեամբն ջանայ՝ ի վեր բերել զնա . և ոչ ծանրութիւն երկրիս թուլացուցանէ՝ ի վեր բերիլ, և ոչ ուժգնութիւն հողմոյն տայ՝ ի վայր իջանել . և այնպէս զհաւասարակշիռ կէտն կալեալ՝ կայ . և յերկոցունց հակառակացն միջոցն զտրամագիծն ունի : Իսկ կայեան սորա՝ ի տրամագիծ անդր զուղղան կիւնսն չորեքսին առ միմեանս հայեցուցանէ . և ի հայել ուղղանկիւնեացն առ տրամագիծն միջին՝ զամենայն հարթ, արդակ, զուգամասն՝ զլեռնայինն և զգաշտայինն և զծովայինն յարմարեալ անվասս սլահէ, զի որ ի սմայքս են, անկասկած առցեն զլինելութիւն հրամանաւ Արարչին : — Աւ եթէ ոք կամիցի օրինակ տեսական զարտաքնոցն լսել, իբր թէ զկայս երկրի նմանեցուցեալ ինձ՝ ի դէպ թուի ասացեալն ձու . որպէս նորա դեղինն՝ ի միջին գնդաձև կառուցեալ կայ, և սպիտակն շուրջ զնովաւ, և խեճեպն պատ առեալ զամենայնիւ՝ նոյնպէս երկիրս ի միջոցի կառուցեալ կայ, և օդ շուրջ զնովաւ, և երկին պատեալ զամենայնիւ : Իարձեալ՝ եթէ առցէ ոք աման խեցեղէն, և արկցէ անդր ջուր, ձէթ և աւազ, ասան յայտնի երևեցաւ՝ աւազն կալաւ զներքին

կողմն ամանոյն , և ձէթն զվերին , իսկ ջուրն
հարկաւորեալ՝ ՚ի միջին կառուցաւ , և մար-
մին ամանոյն պատ առեալ զամենայնիւ :

ՇԻՐԱԿԱՑԻ :

Օ որ օրինակ՝ թէ ախորժէ որ գծագրու-
թեամբ դեղոց պատկեր նկարագրել , զպէս-
պէս երանգս դեղոցն ՚ի կիր ածէ , և ջանայ
ուշիւ իմաստիցն զնա ՚ի տիպ և ՚ի հասակ և
՚ի ձև կենդանեաց յօրինել՝ զի հաճելի և
ցանկալի որպէս զկենդանի թուեսցի տեսու-
ղացն անկենդանին . իսկ մարդ կենդանի՝ որ
կրի հոգւով , մարմինն ո՛չ այսոցիկ ճշգրտու-
թեան երանգոց կարօտի առ ՚ի հրատարա-
կել զիւրն կենդանութիւն . այլ բաւական
է միայն հոգին ներգործող զշարժումն ան-
դամոցն՝ զայս հռչակել :

ԼԱՄԲՐՈՆԱՑԻ :

Քաղաք ընտրութեամբ իմաստասիրացն
տուրևառիկ վաճառացն տեղի սահմանեցաւ ,
որոշել ՚ի նմա տունս վաճառոյ , և ընդար-
ձակ վայրս : Օ ՚ի ամենայն գաւառականքն
յամենայն կողմանց անդանօր ժողովելով՝ իւ-
րաքանչիւր որ զպէտս իւր գտանիցէ : Մայց
են և ՚ի մէջ քաղաքացն ընտրութիւնք . զի
են՝ որ շահաւէտք են և բազմավաճառք որ-
պէս ծովեղերեայ քաղաքք՝ որ զնաւահան-
գիստս պատրաստական ունին , և զնաւսն
բիւրաւոր բեռամբք ընդունին յամենայն կող-
մանց :

ՍԱՐԳԻՍ :

Ի՛ր երբեմն զհետ երամակաց ցուուց յան
 դրգնագոյնս արշաւեալ ընդ խորտաբորտսն
 և 'ի վիմուտ տեղիս, յորմէ կասել սկսաւ
 Շ ապուհ : Իսկ Մտոմայ Սոկացւոյ եպե-
 րեալ զնա՝ ասէ . Գնա՛ գնա՛ աստուածոր-
 դիդ Պարսից, թէ այր իցես : Եւ նա ասէ .
 Դո՛ւ երթիջիր, զի 'ի քարինս դիւաց է շա-
 հատակել : Գարձեալ՝ յայլում ժամու դի-
 սկեցաւ 'ի շամբս կինձս որսալ հրով . և Շ ա-
 սուհ ո՛չ համարձակեալ 'ի թաւուտն քաջ-
 արշաւ լինել, մինչև շրջապատէր հուրն . և
 նորա զհայեցուածսն յերկուս բաժանեալ՝
 այսր անդր բերեալ լինէր երիվարաւն : Սիւս
 անգամ ասէ Մտոմ . Մտուածորդիդ Պար-
 սից՝ ասա՛ հայր քո և Մտուած, ընդէր
 զանդիտես : Իսկ Շ ապուհ ասէ . Թողեալ
 զկատակելդ՝ յանցանել ընդ հուրդ դարձո՛
 զքեզ, որ և ես զկնի քո . քանզի յառաջեն
 ձիս իմ խրտչի : Յայնժամ այպանեաց զնա
 Մտոմ՝ ասելով . Սի՛թէ և այդ քարինք ի-
 ցեն, զի ես յառաջեցից : Եւ արդ՝ եթէ դու
 զՍոկացիս կոչես դիւազգիս, ես զՍասա-
 նեանսդ կոչեմ կնամարդիս : Եւ մտրակեալ
 զերիվարն՝ իբրև ընդ հովիտս ծաղկանց ան-
 ցանէր զհուրն, զերծուցանելով զՇ ապուհ :

ԽՈՐԵՆԱՅԻ :

Մի թէ Գիողինէս յաւուրս ձմերայ-
 նոյ յերեկորեայ 'ի կարաս իջանէր վասն ցրը-
 տոյն, և 'ի տունջեան արտաքս ելանէր վասն
 արևուն : Ս ասն որոյ և երբեմն ջեռնլով սո-
 րա, հասեալ Մղեքսանդրոս Սակեդոնացի՝

ստուէր առնէր 'ի վերայ նորա , զի մի ջեռ-
ցի՝ ասելով ցնա . Ասա՛ Ղփողինէ , զինչ կա-
միս , զի շնորհեցից քեզ : Աւնա ասէ . Օայս
ինչ շնորհեա՛ ինձ . փոքր ինչ 'ի բաց կացցես
յինէն , զի ջեռայց : ՆՈՆՆՈՍ :

Արկինոս՝ որ Թարգմանի Աեցդետին ,
ցանկայ ուտել զմիս զեռնոյ միոջ՝ որ անուա-
նեալ կոչի Ոստրէոս . և քանզի դժուարորս
է Ոստրէոսն , զի իբրև խեցեղէն պատեանս
ունի շուրջ զիւրեալ , և իբրև ընդ ամրա-
ծածուկ պարսպով զգուշացեալ պահի փա-
փուկ մարմին իւրոյ կակուղ բնութեանն , և
մորթն 'ի վերայ սեպ և ողորկ խեցանման է ,
և այսպիսի իմն կոչէն զեռունն զայն Աեցե-
մորթ . և քանզի կերպարանս պատենից Վաղ-
տակրի ունի 'ի միջնողունսն . զի այնպէս կազ-
մեալ է զեռունն զայն Արարիչն : Աւ ոտք
Աեցդետնոյն ոչ կարեն գամս գտանել յո-
ղորկ և 'ի սեպ պատեան զեռնոյն , Ժամա-
պահ դարանակալ լինի , միտ դնէ՝ եթէ երբ
ելցէ Ոստրէոսն 'ի խորոցն երթալ յեզրն ,
որ անքոյթ իցէ 'ի հողմոյ : Աւ իբրև երթայ
հասանէ յանքոյթ տեղին , սկսանի բանալ
զպատեանսն՝ զոր ունի 'ի մկանունսն 'ի նմա-
նութիւն Վաղտակրի՝ ընդդէմ արևուն , զի
ջեռցի : Յայնժամ երթայ վաղվաղակի Աեց-
դետինն , ընկենու քար ընդ անջրպետսն պա-
տենիցն , զի մի կարասցէ անդրէն զիւրեալ
ամփոփել զպատեանսն . և լինիցի նմա դիւ-
րաւ ըմբռնել զՈստրէոսն , և ուտել :

ՄԵԾՆ ԲԱՐՍԵՂ :

Մարտիչն Մստուած զեղական արարածոյ
 կենդանեացս ազգ յերիս սեռս զանազա-
 նեալ որոշեաց . նախ՝ եղելոց հոգեղինացն
 զօրութեանց զվերին կայանան առ ինքեամբ
 և հուպ ընդ իւր տալով տեղի բնակութեան .
 իսկ զգալեաց և անասուն կենդանեաց որ
 յերկրէ, սահմանեաց՝ ի սոյնս՝ յորմէ ստեղ-
 ծան, բազմանալ, և ՚ի ծոց անդ մօրն դարձեալ
 լուծանել : Մյլ զբանաւոր զայս մարդ
 յետոյ քան զբնաւան ՚ի ներքս մուծեալ՝ որ-
 պէս ուսաք ՚ի պատմութենէն, շաղկապումն
 և խառնուած արար սովաւ իմանալեաց և
 զգալեացն էութեանց : Քանզի ա՛ռ հող
 յերկրէ՝ ուստի անասնոց ջուկք գոյացան, և
 փչեաց յերեսս նորա շունչ կենդանի՝ որով
 իմանալի պատկերն Մստուծոյ ՚ի նա էա-
 ցաւ . և եղև մարդն հողեղէն՝ որպէս զանա-
 սունան, և պատկերակից Մստուծոյ՝ որպէս
 զհրեշտակս, իմանալին այն հողւով :

ԼԱՄԲԻՐՈՆԱՅԻ :

Օ արմանալի և գեղեցիկ էր տեսիլ նո-
 րա . զի ունէր մարմին չափ հասակաւ, և մա-
 սունք անդամոցն պատշաճ : Սչ կարի եր-
 կայն մարմնով՝ որ թուի անհեթեթ տեսա-
 նողացն, և ոչ փոքր՝ որ է արհամարհելի .
 այլ չափով ընտրութեան որոշեալ . և դի-
 մացն պատկեր կարի զուարթ, և հեշտալի
 տեսողացն :

ԻԳՆԱՏԻՈՍ :

Ալ իբրև այս այսպէս սրատրաստեցաւ, երկոքեան կողմանքն լի սրամտութեամբ և մեծաւ բարկութեամբ զայրանային, և դազանացեալ զօրութեամբ յիրեարս յարձակէին երկոքեան. և ամբօխ աղաղակին յերկոցունց կողմանց իբրև 'ի մէջ ամպոց շփոթելոց ճայթմունս գործէր. և հնչումն ձայնից զբարանձաւս լերանցն շարժէր: 'Վ բազմութենէ սաղաւարտիցն, և 'ի փայլիւնս սրտեանաղէն վառելոցն իբրև նշոյլք ճառագայթից արեգական հատանէին: 'Վաև 'ի բազում սուսերացն շողալ, և 'ի ճօճել բազմախուռն նիզակացն իբրև յերկնուստ ահագին հրաձգութիւնք եռային: 'Վանզի ո՞ իսկ է բաւական ասել զմեծամեծ տագնապ ահաւոր ձայնիցն, որպէս կոփիւնք վահանաւորացն, և ճայթմունք լարից աղեղանցն զլսելիս ամենեցուն առհասարակ խլացուցանէին: — 'Նդէր տեսանել շտապ մեծի տագնապին, և զաղէտս անբաւ տարակուսանացն երկոցունց կողմանցն՝ առ'ի յանդուգն յարձակմանէն, զմիմեանս բաղխելով: 'Վանզի թանձրամիտքն յիմարէին, և վատասիրտքն լքանէին. քաջքն խիզախէին, և նահատակքն գոչէին: Ալ խուճիք արարեալ ամենայն բազմութեանն՝ ըզգետն 'ի մէջ փակէին. և զանգիտեալ գունդըն Պարսից 'ի դժուարութենէ գետոյն՝ ըզտեղեաւն զեռալ սկսան: 'Վսկ գունդն հայոց հասեալ անցանէին, ձի 'ի վերայ առեալ յարձակէին մեծաւ զօրութեամբ: Սաստկապէս բաղխեալք ընդ միմեանս՝ յերկո

ցունց կողմանց բազում վիրաւորք յերկիր
 անկեալ դիաթաւալ խաղային : — Յայնմ
 մեծի տագնապի՛ի վեր հայեցաւ քաջն Սարգան,
 և տեսանէր զընտիր ընտիր քաջ նա-
 հատակաց Պարսից զօրուն՝ զի զձախակողմն
 շարժեցին զհայոց գնդին . մեծաւ ուժով
 յարձակէր՛ի տեղին , և զաջ թեւն Պարսից
 գնդին բեկեալ՝ արկանէր զգազանօքն . և
 շրջան առեալ կոտորէր մինչև ՚ի նոյն տեղի :
 Եւ այնպէս շտապ տագնապի՛ի վերայ հա-
 սուցանէր , մինչև գունդն Սատեան քա-
 կեալ բաժանեցան ՚ի մեծամուր պատրաս-
 տութենէն . դեռ ևս քաջ քաջ ՚ի փախուստ
 դառնային : — Ապա դէտակն ՚ի վեր համ-
 բառնայր Սուշկան՝ Սիսալաւուրտն , քա-
 կեալ զոմանս տեսանէր ՚ի գնդէն հայոց , և
 զկնի մնացեալ ՚ի հովիտս լերանց : Սասն ու-
 թոյ զաղաղակ բարձեալ՝ քաջալերէր՝ շուրջ
 զիւրեաւ զզօրս Արեաց՝ որք զտեղի առեալ
 կային ընդդէմ գնդին Սարգանայ : Եւ ան-
 դէն ՚ի տեղւոջն երկոքին կողմանքն զպար-
 տութիւն խոստովանելին . և առ յոյժ թանձր
 անկեալ դիականց իբրև զքարակոյտս դերբե-
 կաց երևէին : — Օայն իբրև ետես Սուշ-
 կան՝ Սիսալաւուրտն , մնայր գազանացն Ար-
 տաշրի՝ որ ՚ի վերայ գազանացն նստէր ՚ի
 բարձր դիտանոցին , և կամ իբրև յամուր
 քաղաքին . և ՚ի ձայն մեծ գալարափողոցն
 զիւր գունդսն ստիպէր , և յառաջամարտիկ
 զօրօքն զնա ՚ի մէջ փակէր : — Իսկ կորովին
 Սարգան իւրովք քաջ նիզակակցօքն ոչ սա-
 կաւ նախճիրս ՚ի տեղւոջն գործեաց . յու-

րում տեղւոջ և ինքն արժանի եղև առնուլ
զկատարեալ նահատակութիւնն :

ԵՂԻՇ :

Եւ խմբեցաւ պատերազմն 'ի դաշտին՝ որ
կոչի Չիրաւ , և մատեան ճակատ առ ճա-
կատ : Եւ մանկունքն քաջ Սախարարացն
Հայոց ինքնակամ նահատակեալք մտին 'ի
մէջ ճակատուցն առաջնորդութեամբ Սպա-
րապետին իւրեանց Սմբատայ Բսպետի՝ որ-
դւոյ Րազարատայ , որ յազգէն Րազրա-
տունեաց : Եւ լին և 'ի զօրացն Պարսից հա-
մատիք նոցա , և խաղացին 'ի մէջ ճակա-
տուցն , և ցիր ընդ ցիր լինէր : Եւ 'ի դառ-
նալ մանկանցն Պարսից , ընդ հուպ դար-
ձեալ մերոցն զհետ նոցա՝ օրինակ իմն որպէս
փութորիկ յանտառէ տերեւաթափ , այնպէս
երագ յերիվարացն առեալ նիզակօք՝ դի-
ցուրտ յերկիր ընկենուին . ոչ կարելով նոցա
յիւրեանց ճակատն մտանել : Իսկ յորժամ
Պարսիկքն զմերն շրջէին , նոքա 'ի վահանա-
փակն Յունաց իբր յամուր քաղաք մտանէին
առ ոչինչ փնասելոյ : Քանզի այնպէս արար
Պորդոնոս իշխան հետեակ զօրուն , իբրև
պարսպաւ պատեաց վահանօք զճակատն Պա-
պայ : Քանզի զօրքն Յունաց վառեալ էին
'ի զէնս ոսկւոյ և արծաթոյ . և երիվարք նո-
ցա նոյնպէս զարդու : Եւ էր տեսանել իբրև
զպարիսպ ինչ . յորոց յուրմք 'ի ջղեայ և 'ի
կաշեայ պահպանակաց զգեստուն զկարծրու-
թեան վիմաց բերէին երևոյթս . և 'ի վերայ
նոցա անխալամ գէսք նշանք արձակեալք

Իբր զսաղարթ ինչ հովանաւոր ծառոց : Բայց
 զվիշապացն մանուածս ահագին բերանաբա
 ցութեամբ ուռուցեալ 'ի փչմանէ օդոյն՝ ոչ
 ինչ ուրեք կարեմ նմանեցուցանել, այլ մի
 այն իբրև զլեառն ինչ անդամանդեայ խո
 նարհիլ 'ի ծով զբովանդակ ճակատն : Յու
 նաց 'ի Պարսկական զօրսն : Բանգի և զնո
 սա էր տեսանել իբրև զհզօր ինչ գետ առ 'ի
 կողմն 'ի լայն ծաւալեալ, արդարև զջրոյ գոյն
 զրահաւորացն բերէր տեսութիւն : — Ըրդ՝
 իբրև ետես մեծն՝ Աերսէս զայն ամենայն,
 ելնա 'ի կատար լերինն՝ Ապատայ, և ամ
 բարձ զձեռս իւր յերկինս՝ անխոնարհելի պա
 հելով 'ի խնդրուածս հանգոյն նախամար
 գարէին Մովսիսի, մինչև պարտեցաւ երկ
 ռորդն Մամաղէկ : — Իսկ 'ի ծագել արեգա
 կանն ընդդէմ մերոց զօրացն՝ 'ի սղնձապատ
 վահանացն նշոյլք զլերամբքն փայլատակէին
 իբրև յամպոյ մեծէ, և 'ի նոցանէ 'ի դուրս
 ոստէին 'ի մերոց՝ Ախարարացն քաջ զրա
 հաւորք՝ որպէս փայլատականց ճառագայթք :
 Յորոց միայն 'ի տեսութենէն զանդիտեալ
 Պարսկական գունդն, սակաւ ինչ և մերն
 վանն ոչ կարել հայել ընդդէմ արեգականն
 ծագման : Իսկ 'ի բախելն զմիմեանս՝ եղև 'ի
 վերայ հովանի ամպոյ, և հողմ սաստիկ 'ի
 մերոցն կուսէ ընդդէմ Պարսկականին փը
 չեալ : Եւ 'ի խառնակել մարտին՝ պատահէ
 Աամսարականն Սպանդարատ խմբի մեծի,
 յորում էր քաջ Շէրդիր Պեկաց արքայ,
 զգլուխ միջի գնդին պնդութեամբ շտեղի
 ճակատուն կալեալ : Եւ յարձակեալ Սպան

դարատ , և հերձեալ զխումբն՝ որպէս շան-
թահար յերկիր կործանէր զքաջն . և ըզ-
խումբն պտուտեալ՝ ՚ի փախուստ դարձուցա-
նէր : Ալ այսպէս ՚ի վերին օգնականութե-
նէն զօրացեալ հասարակ զօրքն Յունաց և
Հայոց՝ դիակամբք թշնամեաց լցին զգաշտն
ամենայն , և զմնացորդսն ամենայն ՚ի փա-
խուստ շրջեալ հալածեցին :

ԽՈՐԵՆԱՅԻ :

Շնորհեաց նմա պատկեր լուսազարդ , և
հասակ փառաց անհամեմատ ՚ի մէջ ամենայն
մտեղեաց բանական ազգի . հարթ և ուղիղ
հասակաւ , վայելուչ և պայծառ երեսօք .
հեր գլխոյ նորա թխակերպ՝ գանգուրագեղ
դիսաւորութեամբ աղբբեկ ջոկացեալ ՚ի վե-
րայ սպիտակափառ ճակատուն յոյժ խուռ-
նախիտ թանձրութեամբ . մրազարդ կամա-
րաձև կցուածք յունիցն , և բիբք և արտևա-
նունք հանդերձ պտղովք վկայեալք , իբրև
զշուշան ՚ի հովիտս ծաղկեալ՝ ծաւալին հրա-
շազարդ յօրինմամբ . ունչք երկայնագոյնք
և վայելչաւորք . լսելիք դիւրալուրք , և դիւ-
րահաւանք ՚ի բարիս , և պայծառք լուսա-
հրաշ նմանեալ գունով . շրթունք նորա իբ-
րև զլար կարմիր . ատամունք նորա հուպ
առ միմեանս՝ զտեալք յաղտոյ . տէգք մու-
րուաց նորա զօրէն մանուշակի ծաղկեալք ՚ի
վերայ գունագեղ այտից՝ ՚ի կերպս զուարթ-
նոց տեսողացն զնա ցուցանէր :

ԱՐԾՐՈՒՆԻ :

Խայթեն բարկացողք իբրև զկարիճ, խածա
տեն իբրև զօձս, հաչեն իբրև զշուն, սրատա
ռեն իբրև զգայլս, սրեն զատամունս իբրև
զվարազս, փրփրին իբրև զդիւահարս : Ը-
րիւնուռչտ ակնն, մաղձատեսակ դէմքն՝ զըր-
կեալ՝ ի բնական գունոյն, անյօդ խօսքն՝ ա-
մենեին պակասեալ՝ ի բանէ : Գողան բոլոր
անդամքն, ո՛չ կարեն կալ յօտից վերայ, և
զմի տեղի ունել, այլ զօրէն արբելոց այսր
անդր դեղեին : Բնդ վայր ածեն զձեռան, և
՝ ի հարուածս մերձաւորացն ձգեն : Վաւ
քան զդիւահարս ևս յանդգնաբար բերին,
և ատելիք տեսողացն երևին, որքան մինն
կամօք մոլեգնի, իսկ միւսն՝ ի դիւին լըբու-
թենէ :

Ս Ա Ր Գ Ի Ս :

Յորժամ տարերբքս դըղըրդին,
հաստատութիւնքն սասանին .
Իբր ըզծովու կոհակ կուտին
՝ ի յեռանդանքն կաթսային .
Լայնատարած դողայ գետին,
՝ թանձրութեանց հիմանց շարժին .
Մի ըզմիոյ հետ խափանին,
կասեալ յերկուցըն տատանին .
Լերինք հիմամբքդ զարհուրին,
Եւ ուժգնակի բախմամբ թընդին .
Կարծր բնութիւնք վիմաց հալին,
Եւ ամենայն նիւթք հըրդեհին .
Մինչ գետք հրեղէնք յորդահոսին,
Իբր ըզհեղեղ ջուրց ծաւալին .
հողմով հանդերձ սաստիւ հընչին,

Եւ միգախառնն մըումըռին .
 Խըրթնահայեաց դիմօք վառին ,
 Եւս թափանցիկ վայրաբերին .
 Իբր ըզտերև մի բորբոքին
 Բնուլթիւնք ամէն հողեղինին .
 Բըլուրք լերամբքն հալեացին ,
 Եւ դաշտաձև աշխարհք լինին .
 Ծովու ալիքն ցամաքին ,
 Եւ կենդանիք նորա նուազին :

ԸՆՈՐ ՀԱԼԻ :

Բայց թէ ըզդիրս իմ յանկաւոր
 Ոք պատմեսցէ պատշաճաւոր ,
 Կարծեմ թէ չէ՛ նըմանաւոր
 Լյս քաղաքաց որ երկրաւոր :
 Լայն և արձակ նըստեալ յաթոռ ,
 Որպէս 'ի կառնս թագաւոր .
 Կամ թագուհի յոյժ գեղաւոր ,
 Ոսկէտըտուն և ճամկաւոր ,
 Փողփողելով 'ի վերջաւոր ,
 Պայծառազգեստ և պըճնաւոր :
 Շուրջանակի պարառաւոր
 Պարիսպ ածեալ լայն և ամուր :
 Լշտարակօք բարձր ահաւոր ,
 Իմաստապէս Լարուեստաւոր :
 Որպէս ըզգլուխն գիսաւոր ,
 Սակաւասար անձին բոլոր .
 Հաստահեղոյս հիմամբ Է՛ի խոր ,
 Սահարձանօք պըսակաւոր .
 Տունք և տաճարք զարմանաւոր ,
 Շինեալ 'ի գիրկս իմ շքեղաւոր :

ԸՈՅՆՆ :

Յընծա՛ խորանրդ լուսոյ ,
 Բերկրեա՛ տաճարդ արևու .
 Խընդա՛ աթոռդ Աստուծոյ ,
 Բարձող Բանին Բարձրելոյ . . .
 Բուրվառ խընկոց անուշից ,
 Քառաբուրեանըն խառնից .
 Օ որ ծերունեացըն խըմբից
 Օ աղօթս խընկեն քոց բանից :

ԵՈՅԵՆ :

Եպիսկոպոսապետ Վ ըթանէս , և որք ընդ
 նմա Եպիսկոպոսունք , և ամենայն Եպիսա-
 ըարք Հայոց՝ Տեառն մերոյ Աստանդեայ
 Ապսեր ինքնակալի խնդալ :

Յ՛ո՛ւշ լիցի քեզ պայման ուխտի հօրն քո
 Աստանդիանոսի՝ որ առ մերում թագաւո
 ըին Տրդատայ . և մի տացես զաշխարհն քո
 Պարսից անաստուածից , այլ օգնեսցես մեզ
 զօրօք՝ թագաւորեցուցանել զորդի Տրդա-
 տայ զԱյոսրով : Քանզի Աստուած զձեզ ո՛չ
 միայն Եւրոպիայ , այլև ամենայն Միջերկ-
 րեայց տիրեցոյց . և ահ զօրութեան ձերոյ
 եհաս մինչև ՚ի ծագս երկրի : Եւ մեք խընդ-
 րեմք առաւել քան զառաւել տիրել ձեզ :
 Ո՛ղջ լերուք :

ԽՈՐԵՆԱՅԻ :

Ազոստոս Ինքնակալ Այսր Աստանդոս
 Մեծի Վ ըթանիսի , և ամենայն համօրէն
 աշխարհականաց քոց խնդալ :

Առաքեցի ձեզ զօր յօգնականութիւն , և
 հրաման թագաւորեցուցանել ձեզ զԱյոս-

րով որդի արքային ձերոյ Տրդատայ, որպէս
զի բարեկարգութիւն հաստատեալ՝ մեզ ծա-
ռայեսցիք միամտութեամբ : Ա՛ղջ լերուք :
ՆՈՅՆՆ :

Ստրատելատն Վազաւոն, և ամենայն Նա-
խարարք Հայոց մասինն Յունաց՝ Տեառն
մերում Ասորովայ արքայի կողմանն Արա-
րատոյ խնդալ :

Տէր գիտես զմտերմութիւն մեր առ յի-
շել թագաւորին մերում Արշակայ՝ զոր մին
չև ցօր վախճանին անշիջելի պահեցաք . և
արդ խորհեալ եմք նոյնպէս ծառայել քեզ
միամտութեամբ, եթէ հաստատեսցես առ
մեզ դաշամբք զերիսս զայսօսիկ : Առաջին՝
չիշել զյանցանս մեր, զոր պատերազմեցաք
ընդ քեզ ՚ի հարկէ, և ոչ ՚ի կամաց : Արկ-
րորդ՝ զի դարձուսցես ՚ի մեզ զամենայն ժա-
ռանգութիւնս մեր՝ որ ՚ի մասինդ Պարսից,
զոր հատէք յարքունիս : Արրորդ՝ հնարել
թափել զմեզ ՚ի Այսերէ, զի մի վրդովես-
ցեն զընակութիւնս՝ որք ունիմք իշխանու-
թիւն յայսմ բաժնի : Ալ զայս պայման ուխ-
տի գրել, և խաչ հաստատել՝ կնքեսցես . զորս
տեսեալ՝ փութասցուք ՚ի ծառայութի՛ ձեր :
Ա՛ղջ լեր Տէր մեր :

ՆՈՅՆՆ :

Քաջ արանց Խոսրով Հայոց արքայ Ստրա-
տելատի Վազաւոնի, և ամենայն Սախա-
րարաց մերոց ողջոյն :

Շատ ուրախ լերուք, զի և մեք ողջ եմք,
և ուրախացաք ընդ լուր ողջունի ձերոյ, և
առաքեցաք ըստ խնդրոյ ձերոյ զայս պայման
ուխտի : Բռաջին՝ չյիշել զյանցանս ձեր,
զոր չունէաք առ յանցանս իսկ, այլ երախ-
տաւորս զմիամտելն առ թագաւորին Բրշա-
կունւոյ՝ զոր պաշտէիքն. զի և առ մեզ զնոյն
յուսամք լինել : Երկրորդ՝ դարձուցանել ՚ի
ձեզ զժառանգութիւնս ձեր, զոր ունիմք
յարքունիս՝ բաց յայնմանէ, զոր ումեք ու-
մեք պարգևեցաք. և ոչ շրջին սարգևք թա-
գաւորաց առանց փասու. մանաւանդ զի ՚ի
դիւան հօրն մերոյ Տեառն Շապհոյ արքայից
արքայի եմուտ. այլ փոխանակ ընդ այնր և
յարքունուստ ընումք և զձերոյն պակասու-
թիւնն : Երրորդ՝ թափեմք զձեզ ՚ի դործա-
կալացն : Յունաց՝ թէպէտ պատերազմաւ ընդ
Վայսեր, թէպէտ խաղաղութեամբ : — Եւ
զքեզ՝ Վազաւոն, արիւն իմ և հարազա-
տութիւն՝ ոչ ըստ վաղնջուց ազգականու-
թեանն, այլ ըստ արդեանս՝ որ ՚ի մօրէ քում-
մէ Բրշանուշայ Բրշակունւոյ, հանեալ ըզ-
քեզ ՚ի հայրենեաց քոց Վամսարականաց, և
՚ի մայրենիս քո յիմս առեալ ազգ՝ Բրշա-
կունի անուամբ պատուեցից :

Եւ նուազայս իմաստ սատուածային քո ըղձից պարտ համարեցայ՝ ո՞վ Վրիգորիոս, քա հանայապետական գլուխ և սիւն հաստատութեան Ակեղեցւոյ : Սակայն ունիմք առ այս և զհակառակադրացն զբանսն՝ որք ո՞չ սակաւս տան ամբոխումն խորհրդոցն, որ ՚ի մեզն շարժման : Քանզի է նոցա առ ամենայն բան զներհակն մերձ դնել. եթէ երկայնագունից հանդիպին բանից, գովեն փոքու հասանել և անցանել. իսկ եթէ սուղիցէ բանն, իբրու ո՞չ պարունակող զիմաստս, և ո՞չ բաւականապէս տալ զցոյցս՝ պարսաւեալ լինի : Վարձեալ առ այս՝ եթէ նրբագոյնս ինչ ունիցի, զպարզն առաջի դնեն՝ իբրև դիւրահասս, վասն այնորիկ և օգտակարս. ապա եթէ պարզագոյն իցէ, գովելի է նոցա իմաստասիրացն եղանակ բանից՝ իբրև զօրաւորս և արուեստականս : Արդ՝ այսչափ է նոցա դատելն, ո՞չ վասն առաջիկայ իրիս, այլ միայն՝ զի ընտրողս և ճանաչողս ցուցեալ լինիցին : Իսկ մեզ զի լիցի զանձինս անըմբռնելի ունել՝ ՚ի նոցա կարծեացն, որչափ ինչ ունիմք ուղղել՝ զմիջինն այսոցիկ տեսութեանց ընտրեսցուք զբանն. ո՞չ յոյժ ամփոփել, և ո՞չ կարի երկայնել. դարձեալ՝ մի ՚ի ծածկելն փութալ, սակայն ՚ի գեղջկացն հեռագոյնս դնել նուաստ բանից : Աւ յազագս այսոցիկ այսչափ :

ԻԳՆ ԱՏԻՈՍ :

Քանզի բազում ինչ գործք յաւուրս Աբտաշիսի գործեցան, վասն այնորիկ ՚ի բա.

զուժ ճառս կոտորեցաք՝ զի մի երկայնուժք
բանից տաղտկուժիւն ընթերցողացն լինի-
ցի . որոյ է վերջին ճառս այսպիսի ինչ՝ յի-
շատակել և զայլն ևս որ ինչ՝ ՚ի ժամանակս
Մարտաշիսի : Օ ՚ի թէպէտ և զայլն ամենայն՝
զոր ինչ յիշատակեցաք յառաջագոյն ճա-
ռիցն , կարգք և սովորուժիւնք գեղեցիկք
հաստատեցան ՚ի Սաղարշակայ , և յայլոց
առաջնոց թագաւորացն , այլ ՚ի մեծամեծ
արուեստից և ՚ի գիտուժեանց ունայնա-
ցեալք էին , որպէս հինից և ասպատակաց
պարապեալք . և այսպիսի գիտուժեանց կամ
անփոյթ արարեալք , և կամ ոչ հասեալք ,
զԸ արթուց ասեմ և զՄմսոց և զՏարեաց
բոլորմանց : Քանզի ոչ այսպիսի ինչ ճանա-
չիւր առ նոսա՝ այլոց ազգաց վարելով . և ոչ
՚ի ծովակս աշխարհիս նաւագնացուժիւնք ,
և ոչ ՚ի վերայ գետոց ճանապարհորդուժիք ,
և ոչ գործիք ձկանց որսոց . այլև ոչ յամե-
նայն տեղիս երկրագործուժիւնք , բայց դոյզն
ուրեք , ըստ օրինակի հիւսիսականաց կող-
մանց շաղակերուժեամբ և այլովք այսպի-
սեօք կեցեալք : Այլ այս ամենայն յօրինի
յաւուրս Մարտաշիսի :

ԽՈՐԵՆԱՅԻ :

Այլ մինչդեռ ՚ի խրճթէ անտի արտաքս
հանեալ չուեալ ածէին (զՍողոմոն ճգնա-
ւոր) յաթու հայրապետուժեան , հարցաւ
յոմանց ազատուց՝ թէ վասն զի ծեր ես , և
յանհնարին ճգնողական վարուց յոյժ անա-
ւագեալ , ընդէր յօժարեալ երթաս ՚ի հայ-

բապետութիւն : Այլ որ պատասխանեալ նո-
րա ասէր . Այրթամ, զի գեղապաճոյճ նկա-
րողաց սևել զիս ընդ այլ Հայրապետսն տամ
յորմ եկեղեցոյն : Այլ ըստ սմին այսմ գործն
կատարէր . զի ո՛չ աւելի քան զմի ամ կեցեալ
փոխի յաշխարհէս , և դնի ընդ հարս իւր ,
և կենդանագրի 'ի քաւարանի սրբում :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ :

Փիլիպպոս և Ալոմքիաս Արիստոտելի վար-
դապետի խնդալ :

Օ եւքսիս՝ որ 'ի վերայ կացուցաք խնա-
մածու պատանոյդ , զմեր՝ զոր ինչ տամք բե-
րել առ ձեզ , ազդեաց ո՛չ բաւական լինել
Աղեքսանդրի՝ վասն բազում պարգևս կամե-
ցեալ տալ : Արդ՝ հասեալ յայդր վերայ ,
բարիօք կարգեա՛ , և նշանակեա՛ մեզ :

ՎԱՐՔ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻ :

Վարդապետ Արիստոտէլէս Փիլիպպոսի և
Ալոմպիայ խնդալ :

Ո՛չ կարծեմ յիմոց ձեռաց խրատ առնել
որդւոյ ձերոյ Աղեքսանդրի՝ օտար ինքեան ,
և իմոյս , և ձերոց բարուցդ արտաքոյ իմն
գործեալ . քանզի լսեմ , և զուսմունս սորա
տեսանելով՝ դատող քննութեամբ առնել ,
և ո՛չ իբրև զմանուկ . այլ իբրև զհին այր ըն-
տրել և դատել կարէ : Արդ՝ զոր ինչ և ձեզ
հաճոյ թուեսցի , զայն գործեցէք : Ո՛ղջ լե-
րուք :

ԱՆԴ :

Փիլիպպոս և Ալոմբիաս Օ իւքսեսի մերոյ
խնդալ :

Առաքեցաք Արիստոտելի վարդապետի
զգրեալ թուղթսն՝ի քէն առ մեզ , որպէս զի
զայս ընկալեալ՝ զգրեալսն ՚ի նմա ջանացի՛ր
յուզղութիւն ածել : Ա՛ղջ լեր :

Արիստոտէլէս Աղեքսանդրի որդւոյ խնդալ :

Գրեցին առ իս ծնողքն քո , զի զառա-
քեալ թոշակն ՚ի նոցանէ քեզ ո՛չ լինել բա-
ւական . զոր ո՛չ կարծեմ արտաքոյ՝ ո՛չ քոյոց ,
և ո՛չ իմոց , և ո՛չ ծնողացն քոց կամաց այլ-
ազգ ինչ առնել : Ա՛ղջ լեր ինձ որդի՛ քաղ-
ցուենի :

Աղեքսանդրոս մեծահանճար վարդապետիդ
իմոյ խնդալ :

Գիտեա՛ չայր՝ անարժան գոլ զառաքեալ
թոշակն իմ ՚ի ծնողացն իմոց . և սակայն
զայս լուեալ՝ պարտ և արժան էր բարկա-
նալ , իբր յաղազս իւրեանց որդւոյ : Բայց
արդ զընդդէմն գրեցին : Աղջ լինելքեզ ա-
ղաչեմ :

Փիլիպպոս և Ալոմբիա Աղեքսանդրի որդւոյ
խնդալ :

Օ կարգեալսն քեզ թոշակ՝ զորս ՚ի մէնջ
առաքեմք , արժանիս Փիլիպպոսի և Ալոմ-
բիադայ վարկեալ՝ մի արտամերժեալ ՚ի բաց
առաքեր , և մի զԱրիստոտելայ թուղթս .
այլ որպէս քեզ վայել է , պահեա՛ . և զայլսն

Լս ինչ լաւս ընդ միտ ածեալ՝ խորհեաց :
 Ո՛ղջ լէր մեզ քաղցր և իմաստուն որդեակ :
 ԱՆԴ :

Մղեքսանդրոս Փիլիպպոսի և Ալմբիադայ
 խնդալ :

Օ կարգեալ թռչակս՝ զոր տայք ինձ 'ի
 ձեռն Օ Լքսեայ, ո՛չ արժանիս Մղեքսանդրի,
 և որպէս վայելէ՝ զայս մատակարարել Փի-
 լիպպոսի և Ալմբիադայ : ՄԿԼ զՄ. րիստո-
 տելի զվարդապետին իմոյ զպատուիրանս ընդ
 միտ ածեմ, և խորհիմ արժանիս ուսման
 ընձեռողին, և զձեզ պախարակեմ, որ դիւ-
 րաւ զլսելիսդ 'ի վայր տայք այլոց երբեմն
 վատաբարոյից և շոգմոգաց . և զայլս յա-
 զազս որդւոց՝ որ ըստ բնութենէ պարտիք,
 լուռ լինել՝ յաղազս նախախնամութիւն և
 հոգ մատուցանել, որ ինձ օգուտ բերէ :
 Ո՛ղջ լինել ձեզ ըղձիւք խնդրեմ :

ԱՆԴ :

Մէքըն ծով 'ի ծով ծիծաղախիտ
 Օսաւալանայր յառաւօտուն,
 Երկու փայլակնաձև արեգական նման ...
 Բերանն երկթերթի, վարդն 'ի շրթանց
 կաթեր,
 Եզուին շարժողին քաղցրերգանայր տա-
 լիղն :
 Օոցըն լուսափայլ, կարմիր վարդով լցեալ,
 Օղիքըն ծիրանի մանուշակի հոյլք :

ՆԱՐԵԿԱՅԻ :

Ինչպէս զթանգարական վաճառու հան-
 թից, վաճառեցուք լսելեաց զգիւտս աշ-
 խատութեան մերոյ՝ առնուլ զունկնդրու-
 թիւն, և տալ զպատմութիւն, մանաւանդ
 վասն քոյոյ հրամանիդ՝ քաջ արանց Տրդատ,
 արքայ հայոց Մեծաց : Իերեալ զշահ վա-
 ճառին աշխարհի շինութեան՝ քեզ ՚ի գանձ
 յաւելցուք ՚ի մերոց ծովավաստակ նաւաս-
 տեացս :

ԱԳԱԹԱՆԳԵՂՈՍ :

Իբրև չոքան տարան յերկիրն Պարսից զա-
 մենայն գերութիւնն հայոց, և զՕ ուխթ-
 երէց Մարտաշատ քաղաքի ունէին կանպանօք
 առաջի թագաւորին Պարսից Շապուհոյ : Եւ
 նայէր թագաւորն Շապուհ, և տեսանէր
 զերէցն Օ ուխթ այր բարձր և անձնեայ, և
 ՚ի տիոց մանուկ. և հերք գլխոյն ալեւորեալ
 էին, այլ մորուքն դեռ տակաւին սեաւ ևս
 կային : Եւ յորժամ զառաջինն խօսել
 սկսաւ, ասէ՝ թէ տեսանէք զառնդ զայդր
 զչարութիւնն. քանզի այտի՚ի հերացն երևի,
 թէ կախարդ է. զի հերքն սպիտակ են, և
 մորուքն սեաւ : Իսկ երէցն տուեալ պատաս-
 խանի՝ ասէ, թէ քեզ պէտ իցէ, այլ զինչ
 կամիս խօսել և առնել, խօսեաց : Եւ վասն
 այդորիկ գիտեա՛, զի յիրաւունս սպիտակա-
 ցեալ են նախ հերքս, զի բազում աւուրքք
 երէց են՝ գոնեայ հնգետասան ամօք, քան
 զմորուսս նախաքոյս են :

ԲՈՒՉԱՆԴ :

- Նորահրաշ պրսակաւոր և զօրագլուխ առաքինեաց ,
- Սառեցար զինու չողոյն արիաբար ընդդէմ մահու .
- Սարդան քաջ նահատակոր վանեցեր ըզթըշնամին ,
- Սարդագոյն արեամբըդ քով պրսակեցեր զԱյեղեցի :
- Նրկնաւոր թագաւորին զինու յաղթեալ պատերազմին ,
- Խոհական իմաստու թեամբ խոհեմացեալ անճառապէս .
- Խորէն խորհրդական և ծանուցեալ անուն բարի ,
- Խաչելոյն վրկայ եղեալ հեղմամբ արեան պրսակեցաւ :
- Բենական լուսով լըցեալ արիացեալըն քաջն Մրտակ ,
- Թաթաւեալ 'ի կարմրութիւն բոսորային բրդխեալ աղբիւրն .
- Օփրրկականն ըմպեալ զբաժակ և մըկըրտեալ արեամբն իւրով ,
- Դասակցեալ ընդ անամարմնոցն Նըրրորդութեանն երգել ըզփառս :
- Սըրբափայլ զգեստուք պըճնեալ 'ի յերկնաւոր հանդիսագրին ,
- Նըրրորդութեամբըն զօրացեալ , վանեալ զամուրըս Տանսարկուին .
- Չըմայեակ չօր ընծայեալ Արդւոյ գուլով չարչարակից ,
- Չողոյն յաղթեալ պատերազմին և չարասէր թագաւորին :

- Եւական բարւոյն դիտմամբ ընդդէմ մեղա-
 ցրն վառեցաւ ,
 Տարազնաց ելիւք յերկինքս պարակցեալ
 ընդ անմարմնոցն .
 Տաճատ զարմանալի տաճար եղեալ Ար-
 րորդութեանն ,
 Տէրունեան սուրբ խորհրդոյն տուն և
 տեղի արժանացեալ :
 Ստացեալ ըզհաւատոյ վահան յուսոյն զրա-
 հիւք ծածկեալ ,
 Օ փրկականն սաղաւարտ 'ի գլուխ ե-
 դեալ զնըշան խաչին .
 Սահան վեհերեւեալ, նոր մանկութեամբ
 նահատակեալ ,
 Սաչելոյն վրկայ եղեալ պըսակեցաւ ա-
 րեամբն իւրով :
 Մհոտ անոյշ ողջակիզեալ մատուցանէր
 զինքրն նըւէր ,
 Բանաւոր պատարագաւ ընծայելով Հօր
 'ի յերկինս .
 Արսէնն ցանկալի արդարութեամբըն ճռ-
 խացեալ ,
 Իմաստութեամբ պայծառացեալ յեւթ-
 նարիեան շնորհաց Հոգւոյն :
 Արկոքումբք հարազատօք ընտրելագոյն նա-
 հատակօք ,
 Յառաջեալ յամենեցունց գլուխ և ա-
 լարտ Սարտիրոսաց .
 Նախաշաւիղ գոլով բարեաց յառաջա-
 դէմն Վարեգին ,
 Բնկալեալ ըզբրաբիոնըն յաղթանակ նա-
 հատակաց :

Բամիկական խումբ հաղարաց և երեսնից թիւ
ընդ վեցից ,

Որք ընդ նոսին նահատակեալք արիաբար
պատերազմաւ .

Եւ հեղին զարիւնս իւրեանց 'ի նորոգումն
Եկեղեցոյ ,

Ընդ նոսին պըսակելով 'ի յերկնաւոր հան
դիսադրէն :

Գոհում թեամբ փառատրու թիւն Երրորդու
թեանրդ նըւագեմք ,

Բազմու թեամբ պըսակելոցս ըզմեօք մա
ծեալ առաքինեաց .

Եկեղեցիք հայաստանեայց պայծառա
պէս զարդարեցան ,

Ունելով միշտ բարեխօս ըզճըզնու թիւն
մարտի սոցա :

ՀԱՐԱԿԱՆ :

INDEX

	<i>Page.</i>
<i>Grammar</i>	7.
<i>Alphabet</i>	8.
<i>Syllable</i>	10.
<i>Familiar Abbreviations</i>	11.
<i>Word</i>	12.
<i>Noun</i>	12.
<i>Declension</i>	18.
<i>Adjective</i>	29.
<i>Middle Nouns</i>	30.
<i>Pronoun</i>	36.
<i>Verb</i>	52.
<i>Participle</i>	57.
<i>Conjugation of the Substantive Verbs</i>	62.
<i>Conjugation of the Regular Verbs</i>	68.
<i>Conjugation of the Irregular Verbs</i>	84.
<i>Verbs Impersonal</i>	100.
<i>Preposition</i>	102.
<i>Adverb</i>	107.
<i>Conjunction</i>	117.
<i>Interjection</i>	119.
<i>Syntax</i>	120.
<i>Accents</i>	137.
<i>Punctuation</i>	138.
<i>The letters used as the Numbers</i>	139.
<i>Verse</i>	140.
<i>Exercises in the Armenian language</i>	143.
<i>Select Pieces from the Armenian Writings</i>	189.

INDEX

100	Verbs Impersonal
102	Position
107	Adverbs
112	Conjunction
115	Interjection
120	System
127	Accents
128	Punctuation
130	The letters used as the Numbers
135	Forms
142	Exercises in the German language
145	Scholar's hints from the German Hb.
150	
155	Verbs
160	Conjugation of the Imperative Verbs
168	Conjugation of the Regular Verbs
182	Conjugation of the Irregular Verbs
190	Participle
195	Verbs
200	Prepositions
205	Adjectives
210	Adverbs
215	Conjunction
220	Interjection
225	System
230	Accents
235	Punctuation
240	The letters used as the Numbers
245	Forms
250	Exercises in the German language
255	Scholar's hints from the German Hb.
260	
265	Verbs
270	Conjugation of the Imperative Verbs
278	Conjugation of the Regular Verbs
292	Conjugation of the Irregular Verbs
300	Participle
305	Verbs
310	Prepositions
315	Adjectives
320	Adverbs
325	Conjunction
330	Interjection
335	System
340	Accents
345	Punctuation
350	The letters used as the Numbers
355	Forms
360	Exercises in the German language
365	Scholar's hints from the German Hb.
370	
375	Verbs
380	Conjugation of the Imperative Verbs
388	Conjugation of the Regular Verbs
402	Conjugation of the Irregular Verbs
410	Participle
415	Verbs
420	Prepositions
425	Adjectives
430	Adverbs
435	Conjunction
440	Interjection
445	System
450	Accents
455	Punctuation
460	The letters used as the Numbers
465	Forms
470	Exercises in the German language
475	Scholar's hints from the German Hb.
480	
485	Verbs
490	Conjugation of the Imperative Verbs
498	Conjugation of the Regular Verbs
512	Conjugation of the Irregular Verbs
520	Participle
525	Verbs
530	Prepositions
535	Adjectives
540	Adverbs
545	Conjunction
550	Interjection
555	System
560	Accents
565	Punctuation
570	The letters used as the Numbers
575	Forms
580	Exercises in the German language
585	Scholar's hints from the German Hb.
590	
595	Verbs
600	Conjugation of the Imperative Verbs
608	Conjugation of the Regular Verbs
622	Conjugation of the Irregular Verbs
630	Participle
635	Verbs
640	Prepositions
645	Adjectives
650	Adverbs
655	Conjunction
660	Interjection
665	System
670	Accents
675	Punctuation
680	The letters used as the Numbers
685	Forms
690	Exercises in the German language
695	Scholar's hints from the German Hb.
700	
705	Verbs
710	Conjugation of the Imperative Verbs
718	Conjugation of the Regular Verbs
732	Conjugation of the Irregular Verbs
740	Participle
745	Verbs
750	Prepositions
755	Adjectives
760	Adverbs
765	Conjunction
770	Interjection
775	System
780	Accents
785	Punctuation
790	The letters used as the Numbers
795	Forms
800	Exercises in the German language
805	Scholar's hints from the German Hb.
810	
815	Verbs
820	Conjugation of the Imperative Verbs
828	Conjugation of the Regular Verbs
842	Conjugation of the Irregular Verbs
850	Participle
855	Verbs
860	Prepositions
865	Adjectives
870	Adverbs
875	Conjunction
880	Interjection
885	System
890	Accents
895	Punctuation
900	The letters used as the Numbers
905	Forms
910	Exercises in the German language
915	Scholar's hints from the German Hb.
920	
925	Verbs
930	Conjugation of the Imperative Verbs
938	Conjugation of the Regular Verbs
952	Conjugation of the Irregular Verbs
960	Participle
965	Verbs
970	Prepositions
975	Adjectives
980	Adverbs
985	Conjunction
990	Interjection
995	System

